

കഥാ സൗരഭം.

17710
 കേരള സർവ്വകലാശാല
 ലൈബ്രറി
 തൃശ്ശൂർ

ക.കേശവൻ നായർ

കഥാസൗരഭം

ഗ്രന്ഥകർത്താ:-

കെ. കേശവൻ നായർ

തൃശ്ശൂർ.

പ്രസാദകന്മാർ:-

പി. കെ. ബ്രദേർസ്, കോഴിക്കോട്.

1951
കേശവൻ നായർ
കേശവൻ നായർ
കേശവൻ നായർ
കേശവൻ നായർ
(പതിനാലാം) *

First Edition 1953.

Copy-right to Publishers

PUBLISHERS:

P. K. BROTHERS, CALICUT.

Regd. No. 66

Printed at

The Prakasakaumudi Printing Works, Calicut.

ഉള്ളടക്കം

---

1. വാസന്തി	...	1
2. സമീദ്രൻ	...	59

കഥാസൗരഭം

1. വാസന്തി

അദ്ധ്യായം 1.

വാസന്തി:—ദേവീ! ഗംഗേ! എന്നെ മാത്രം ഭവതി എന്തിനു രക്ഷപ്പെടുത്തി? എന്റെ സഹോദരനെവിടെ? എന്റെ ഹരീശനെ എനിക്കു തിരിച്ചു തരണമേ! റോയ്ക്കു ഞാൻ എങ്ങനെ കഴിച്ചുകൂട്ടും?

കുപ്പിത്താൻ:—വ്യസനിക്കേണ്ട, കുട്ടി! നമ്മുടെ കുപ്പൽ മുങ്ങിയപ്പോൾ നാം ഈ തോണിയിൽ കയറി രക്ഷപ്പെട്ട സമയത്തു നിന്റെ സഹോദരൻ ഒരു മരക്കുഴലിനെ മുറുകെ പിടിച്ചിരിക്കുന്നതും എന്റെ കണ്ണു മറയുന്നതുവരെ യാതൊരാപത്തുംകൂടാതെ അവൻ അലയ്ക്കു മീതെ ഒഴുകിപ്പോകുന്നതും ഞാൻ കണ്ടു.

വാസന്തിക്കു കൂറെ ആശ്വാസമായി. ഗംഗയുടെ മനസ്സിൽ ഇരുന്ന് അല്പം ക്ഷീണത തീർത്തിനു ശേഷം അവൾ ചോദിച്ചു: “ഏതാണു് ഈ സ്ഥലം?”

കുപ്പിത്താൻ:—കാശി.

വാസന്തി:—ഞാൻ കാശിയിൽ എത്ര ചെയ്യട്ടെ! നിങ്ങൾക്കു് ഈ പട്ടണത്തെപ്പറ്റി വല്ല അറിവും ഉണ്ടോ?

കുപ്പിത്താൻ:—എന്റെ വീട്ടിലേയ്ക്കു് ഇവിടെനിന്നു മൂന്നു മണിക്കൂർ യാത്രചെയ്താൽ മതി.

വാസന്തി:—ആതാണു് ഇവിടെത്തെ പ്രഭു?

കുപ്പിത്താൻ:—ഭൂപസിഹൻ. അദ്ദേഹം ഒരു മാനുഷനും സൽസ്വഭാവിയും ആണ്.

വാസന്തി:—ഭൂപസിഹൻ! എന്റെ പിതാവു് പലപ്പോഴും അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നതു ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ട്. അന്നു് അദ്ദേഹം ഒരു ബ്രഹ്മചാരിയായിരുന്നു.

കുപ്പിത്താൻ:—ഇന്നും അങ്ങനെതന്നെ. ഒരു മാസം മുൻപു് ഞാൻ നാട്ടിലേയ്ക്കു വന്നിരുന്നു. നാടു മുഴുവനും അന്നത്തെ സംസാരമെന്തു്? ശ്യാമയെ അദ്ദേഹം വിവാഹം ചെയ്യാൻ പോകുന്നുവെന്നു്. അവളെപ്പറ്റി ഞാൻ എന്തു പറയട്ടെ! വയസ്സു പതിനേഴു്; മുഖത്തു തേജസ്സു തുളുവുന്നു; വലിയ ബുദ്ധിമതി; ഒന്നാംതരം വിദ്യ; ചോരകിൽ നല്ല വിനയവതിയും. അനേകം യുവാക്കന്മാർ അവളെ വിവാഹം ചെയ്യാൻ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നു. ധനാധ്യനായിരുന്ന അവളുടെ അച്ഛൻ മരിച്ചിട്ടു കൊല്ലം ഒന്നേ ആയുള്ളൂ. മരണത്തിനുമുമ്പു് അദ്ദേഹം ശ്യാമയെ അവളുടെ സഹോദരനെ ഏല്പിച്ചു. പക്ഷെ, മൃത്യു അധികം താമസിയാതെ അവനേയും അപഹരിച്ചുകളഞ്ഞു. സഹോദരന്റെ അകാലമരണം ശ്യാമയുടെ ഹൃദയത്തെ മരവിപ്പിക്കുകയുണ്ടായി ജനങ്ങളായിട്ടുള്ള പെരുമാറ്റം അവൾ വേണ്ടെന്നുവെച്ചു. ആ കന്യക ആരോടും സംസാരിക്കാറില്ല. ഒറ്റയ്ക്കാണ് അവൾ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതെന്നു നാട്ടുകാർ പറയുന്നു.

പാവം, വാസന്തിയുടേയും സ്ഥിതി അതുതന്നെ. അവൾക്കും അവളുടെ ഏകസഹോദരൻ നഷ്ടമായി. ശ്യാമയുടെ കൂടെ താമസിക്കാൻ അവൾ ഇഷ്ടപ്പെട്ടു. തുല്യദുഃഖി

തന്മാർ ഒരുമിച്ചിരിക്കുന്നത് ആശ്വാസകരംതന്നെ. അവർ കപ്പിത്താനോടു ചോദിച്ചു:—‘ഭയ ചെയ്യൂ’ എന്നെ ശ്യാമയുടെ അടുക്കൽ കൊണ്ടുവരുന്നോ? അവളെ പരിചരിച്ചു ഞാൻ കാലം കഴിച്ചുകൊള്ളാം. അതാണെന്നിരിക്കട്ടെ.

കപ്പിത്താൻ:—അതു സാധ്യമല്ല, കുട്ടി! സഹോദരൻ മരിച്ചതിൽപ്പിന്നെ ശ്യാമ വീട്ടിൽ ഒരാളെയെങ്കിലും കടത്തിവിടുന്നില്ല. ഭൂപസിംഹനുപോലും അവിടെ പ്രവേശനമില്ല. പോരേ!

രമേശൻ്റെ ഇരട്ടപെറ്റ മക്കളായിരുന്നു ഹരീശനും വാസന്തിയും. തുല്യരൂപന്മാരാണ് ആ സഹോദരീസഹോദരന്മാർ. ഉടുപ്പുകൊണ്ടുമാത്രമേ അവരെ തിരിച്ചറിവാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. ഒരു സമയത്തുതന്നെ അവർ ഒരു വലിയ അപകടത്തിൽപ്പെട്ട് ജീവാപായം നേരിടുമോ എന്ന നിലയിലായിത്തീർന്നു.

പാടലീപുത്രത്തിലെ പ്രഭുവായിരുന്നു രമേശൻ. അദ്ദേഹം അകാലമാണം പ്രാപിച്ചു. ഏറെത്താമസിയാതെ ആ നാട്ടിൽ കലശലായ ക്ഷാമം പിടിപെടുകയും ചെയ്തു. ജനങ്ങൾ നാടും, വീടും വിട്ടു തുടങ്ങി. ഹരീശനും വാസന്തിക്കും നാട്ടുകാരെ അനുഗമിക്കയേ ഗതിയുണ്ടായുള്ളൂ.

ഉത്തരന്തപ്രയിൽ വെള്ളാലം. ഗംഗയിലെ വെള്ളം ഇരുകരകളേയും മുക്കി കുത്തി ഒലിച്ചുപോകുന്നു. കര പറ്റിക്കൊണ്ടു് ഇടത്തരത്തിലുള്ള ഒരു കപ്പൽ മുക്കളിലേയ്ക്കു സഞ്ചരിക്കുന്നു. അപ്പോൾ പെട്ടെന്നു് ആകാശം കാർമ്മേഘങ്ങളെക്കൊണ്ടു നിറഞ്ഞു. ഭയങ്കരമായ കൊടുങ്കാറ്റും അടിച്ചുതുടങ്ങി. ഉത്സാഹഭരിതമായിത്തീർന്നു ഗംഗാജലം പെരു

കിവരുന്ന. കപ്പൽ ആട്ടം തുടങ്ങി. അതിനുള്ളിൽ വലുതായ വിലാപം. കപ്പിത്താൻ എന്തു ചെയ്യും? പ്രകൃതി കോപം മനുഷ്യരെക്കൊണ്ടു തടുക്കാവതല്ലല്ലോ. പതുക്കെ പ്പതുക്കെ ആ കപ്പൽ വെള്ളത്തിൽ താണുപോയി. ചുരുക്കംപേർമാത്രമേ രക്ഷപ്പെടുവാൻ കഴിഞ്ഞുള്ളൂ. ധീരനായ കപ്പിത്താൻ ഒരു ചെറിയ തോണിയിൽ കുറെ യാത്രക്കാരുടെയുംകൊണ്ടു കരക്കണഞ്ഞു. അതിൽ വാസന്തിയും ഉണ്ടായിരുന്നു.

കുട്ടിയാണെങ്കിലും നല്ല ബുദ്ധിമതിയാണ് വാസന്തി. താല്പര്യം കനിയെപ്പറ്റിയുള്ള ചിന്ത ആ കന്യകയുടെ കരളിനെ അലട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവൾക്ക് ഒരു സുതം തോണി. ഒരു പുരുഷവേഷത്തിൽ ഭൂപസിംഹനെ ആശ്രയിക്കുവാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. ഒരു യുവതി പുരുഷന്റെ വസ്ത്രം ധരിക്കുക—പുരുഷനായി അഭിനയിക്കുക—അതും അനിശ്ചിതകാലത്തേയ്ക്ക്—അതും ഒരു പ്രഭുവിന്റെ അരമനയിൽ—ഇതെല്ലാം അതുതാവഹംതന്നെ! എങ്കിലും ആ പാവത്തിന്നു തൽക്കാലരക്ഷയ്ക്ക് അപ്പോൾ ആ വേഷം കെട്ടാതെ തരമില്ല. അനിതരസാധാരണമായ സൗന്ദര്യവും അവൾക്കുണ്ട്. അവൾ ഒറായ്ക്കാണ്; അതും ഒരു വിദേശത്തിൽ.

വാസന്തിക്കു കപ്പിത്താനെ ഒരു മാന്യനായിട്ടാണ് തോന്നിയത്. അതിനാൽ അവൾ തന്റെ ഉദ്ദേശ്യം അദ്ദേഹത്തെ അറിയിച്ചു, സഹായസഹകരണങ്ങൾ അഭ്യർത്ഥിച്ചു. അവളെ സഹായിക്കുവാൻ അദ്ദേഹം സസന്തോഷം ഏല്ക്കുകയും ചെയ്തു. ഉടനെതന്നെ അവൾ കുറെ പണം

കൊടുത്തു് തനിക്കു പാകത്തിൽ ഉടുപ്പുകൾ തയ്യിപ്പിച്ചു കൊണ്ടുവരുവാൻ ഏല്പിക്കുകയുണ്ടായി. തന്റെ സഹോദരനായ ഹരീശൻ ധരിച്ചിരുന്ന വസ്ത്രങ്ങളുടെ നിറവും, തരവും ആയിരിക്കണം അവ എന്നും അവൾ അദ്ദേഹത്തെ പ്രത്യേകം പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കുകയും ചെയ്തു.

ഇഷ്ടപ്രകാരമുള്ള വസ്ത്രങ്ങളെല്ലാം വാസന്തിക്കു കിട്ടി. അതണിഞ്ഞു് അവൾ വേഷം മാറി. ഹാ! വെറും ഹരീശൻ എന്നല്ലാതെ അപ്പോൾ അവളെ മറിച്ചാരു വിചാരിക്കുകയില്ല.

കുപ്പിത്താൻ പ്രഭുവിനെ കാണേണ്ട കാര്യമുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം വാസന്തിയേയും കൂടെ കൊണ്ടുപോയി. പുരുഷവേഷത്തിലായിരുന്നതുകൊണ്ടു് വാസന്തി എന്ന പേർ മാറി വസന്തൻ എന്നാക്കി. സുന്ദരനായ വസന്തന്റെ ഓജസ്സും, ആകാരവും, ഉത്സാഹവും മറ്റും കണ്ടു സത്തുഷ്ടനായിത്തീർന്ന ഭൂപസിഹേൻ അവനെ തന്റെ ഭൃത്യനായി നിയമിച്ചു. വാസന്തി ആഗ്രഹിച്ചു ജോലിയും അതുതന്നെയായിരുന്നു. നല്ല വകതിരിവോടുകൂടി വസന്തൻ പണികൾ ചെയ്തുവരുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ പ്രഭുവിനു് അവന്റെ പേരിൽ ഒരു പ്രത്യേകസ്നേഹം ജനിച്ചതുടങ്ങി. അനുസരണമാണു് വസന്തനിൽ കണ്ട മറ്റൊരു ഗുണം. ഭൃത്യന്മാർക്കു വേണ്ട ഗുണങ്ങളാണല്ലോ വകതിരിവും അനുസരണവും! അവ രണ്ടും വസന്തനിൽ ഉള്ളപ്പോൾ എങ്ങനെ അവൻ യജമാനന്റെ കണ്ണിലുണ്ണിയാവാതിരിക്കും?

അദ്ധ്യായം 2.

അങ്ങനെ വാസന്തി ഭൂപസിംഹന്റെ കൊട്ടാരത്തിൽ പാതുവരികയാണ്. പ്രഭുവിനു തന്റെ ഭൃത്യന്റെ പേരിലുള്ള സ്നേഹം ദിനംപ്രതി കൂടിത്തുടങ്ങി. തന്റെ ജീവിതത്തിലെ എത്രയും രമസ്വന്തമായ സംഭവങ്ങൾകൂടെ വസന്തനെ അറിയിക്കാമെന്ന നിലയിലായിത്തീർന്നു. ഒരു ദിവസം അദ്ദേഹം വസന്തനോടു, തനിക്കു ശ്യാമയുടെ പേരിലുള്ള പ്രേമത്തെപ്പറ്റിയും, അവളുടെ മാളികയിൽ പ്രവേശനംകൂടെ അനുവദിക്കാത്തതിനെപ്പറ്റിയും സ്വകാര്യമായി പറഞ്ഞു. അദ്ദേഹം തുടർന്നു:—“വസന്താ! എല്ലാം നിന്നെ ഞാൻ അറിയിച്ചു. എന്റെ ജീവിതത്തിലെ എത്രയും ഗോപ്യങ്ങളായ സംഗതികൾപോലും ഞാൻ നിന്നിൽനിന്നു മറച്ചിട്ടില്ല. എനിക്കു ശ്യാമയെ വിവാഹം ചെയ്യണം. അതിനുവേണ്ടി നീ ചെന്നു അവളോടു അപേക്ഷിക്കണം. അവളുടെ അനുമതിയ്ക്കു ചെല്ലൂ. അവളോടു സംസാരിക്കുവാൻ അവസരം നൽകുന്നതുവരെ നിന്നോടുത്തുനിന്നു അനങ്ങുന്നതല്ലെന്നു പറയണം.”

വസന്തൻ:—പ്രഭോ! അങ്ങനെതന്നെ അവിടുത്തെ കല്പനപ്രകാരം പ്രവർത്തിക്കാം. അവൾ തപ്പുവട്ടെയായി തനിയെയല്ലേ ഇരിക്കുന്നത്? ഒരിക്കലും അകത്തേയ്ക്കു എന്നെ കടത്തിവിടുകയില്ല.

ഭൂപസിംഹൻ:—നീ സമത്ഥനല്ലേ? ബുദ്ധി മുഴുവനും ചെയ്യത്തു. കാര്യം നേടാതെ തിരിക്കരുതു്.

വസന്തൻ:—എനിക്കു ശ്യാമയോടു സംസാരിക്കാൻ സാധിച്ചുവന്നിരിക്കട്ടെ. പിന്നെയോ?

ഭൂപതിഹൻ:—എന്റെ പ്രേമത്തെപ്പറ്റി പറയൂ. അവളിൽ എനിക്കുള്ള ഉറച്ച വിശ്വാസവും അവളെ അറിയിക്കണം. നീ തന്നെയാണ് ഇക്കാര്യത്തിൽ എന്റെ ബന്ധു. പ്രേമദൃശ്യത്തിന്നു തക്ക യോഗ്യനും നീ തന്നെ. യുവാവായ നിന്റെ വാക്കുകൾ കേൾക്കുവാൻ അവൾക്കു കഴിയുക തോന്നും.

വസന്തൻ: — എനിക്കു് ആ തോന്നലില്ല.

ഭൂപതിഹൻ:—പ്രിയപ്പെട്ട കുട്ടീ! ഞാൻ പറയുന്നതു വിശ്വസിക്കൂ. സുന്ദരമായ നിന്റെ മുഖവും, മൃദുവായ ശബ്ദവും ഒരു തരുണിയെ വശത്താക്കുവാൻ പറിയവയാണ്. നിന്റെ ഇഷ്ടംപോലെ പ്രവർത്തിക്കുക. നിന്നിലാണ് എന്റെ ഭാവിജീവിതം കിടക്കുന്നതു്.

വസന്തൻ:—പ്രഭോ! ഞാൻ ആവുന്നതെല്ലാം ചെയ്യാം. ശ്യാമയെ പാട്ടിലാക്കുവാൻ കഴിയുന്നതും യത്നിക്കാം.

അന്തരം വാസന്തി വിചാരിച്ചു: “ഞാനാണ് ഭൂപതിഹന്റെ ധർമ്മദാർണ്ഡ്യം.”

പ്രേമം—അതെ, പ്രേമം ഒരു യുവാവിനെ സ്വർഗ്ഗസുഖം അനുഭവിപ്പിക്കുന്നു. ചിലപ്പോൾ നരകദുഃഖവും ഇന്നതാണെന്നു കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്നു. രണ്ടാമത്തെ അനുഭവമാണ് ഭൂപതിഹൻ. ശ്യാമയുടെ സ്തുരണ അഭ്രഹ്മത്തെ കഴുകി. ഉഴൺ വേണ്ട; ഉറക്കമില്ല; വിനോദങ്ങളിൽ ആസക്തി കുറഞ്ഞുതുടങ്ങി. എങ്കിലും പ്രേമഗാനങ്ങൾ കേൾക്കുന്നതിലുള്ള ആസക്തി കുറഞ്ഞിരുന്നില്ല. വിദ്യാന്മാരെയും, സ്നേഹിതന്മാരെയും കാണുന്നതു വേണ്ടെന്നു

വെച്ചു സഭാനേരവും വസന്തനോടു് ഓരോന്നു സംസാരിച്ചു തന്നെ സമയം പോക്കി.

യുവതികൾ സുന്ദരന്മാരായ യുവപുളകന്മാരുടെ വിശ്വസ്തമാസിമാരായിരിക്കുന്നത് ആപൽക്കരമാണ്. വാസന്തിയുടെ പുതിയ ജീവിതം താമസിയാതെ അവൾക്കു് മനോഭ്രമത്തിന്നു് ഇടയാക്കിത്തീർത്തു. ശ്യാമയെ വിചാരിച്ചു് ഭൂപസിംഹൻ സങ്കടപ്പെടുന്നതു വാസന്തിക്കറിയാം. അവളും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരിൽ അങ്കുരിച്ചു പ്രേമാതപത്താൽ വാടിത്തുടങ്ങി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരിൽ തന്നോളം അത്ര അഭിമാനം മററാളും കാണിക്കുന്നില്ലെന്നു വിചാരിച്ചു വാസന്തി, അദ്ദേഹത്തെ ശ്യാമ ഗണ്യമാക്കുന്നില്ലെന്നു തന്നെ തീർച്ചപ്പെടുത്തി അവനവന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ കുറിച്ചു യാതൊരു മതിപ്പുമില്ലാത്ത കൗകമാരെ സ്നേഹിക്കുന്നതുപോലെ വിസ്സൃതം മറൊന്നുമില്ലെന്നു് അദ്ദേഹത്തെ സൂത്രത്തിൽ പാഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കുകതന്നെയെന്നു് അവൾ ഉറച്ചു. അതിന്നു ധൈര്യമവലംബിച്ചു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: “പ്രഭോ! അങ്ങനെയു ശ്യാമയെ സ്നേഹിക്കുന്ന പോലെ വേറൊരു യുവതി അങ്ങയേയു സ്നേഹിക്കുന്നുവെന്നിരിക്കട്ടെ. അങ്ങയ്ക്കു് അവളെ അങ്ങോട്ടു സ്നേഹിക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നില്ലെന്നും വിചാരിക്കുക. അപ്പോൾ അങ്ങു് പറയുകയില്ലേ, ‘എനിക്ക് ഭവതിയെ സ്നേഹിക്കുവാൻ കഴികയില്ല’, എന്ന്? അവൾ ആ വാക്കുകേട്ടു തൃപ്തിപ്പെട്ടിരിക്കയില്ലേ?”

ഭൂപസിംഹന്റെ തലയ്ക്കുണ്ടോ ഈ ന്യായവാദം കയറുന്നു! അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “ഞാൻ ശ്യാമയെ സ്നേ

ഹിക്ഷണപോലെ ഒരു സ്രീയും എന്നെ സ്നേഹിക്കില്ല. അതു തീർച്ചതന്നെ. ഏതൊരു കന്യകയുടെ ഹൃദയത്തിനാണ് ഇത്രയധികം സ്നേഹം സൂക്ഷിച്ചുവെയ്ക്കുവാൻ തക്ക വലുപ്പമുള്ളത്? അവരുടെ പ്രേമം തൽക്കാലത്തേയ്ക്ക്; അതു വല്ല കാര്യലാഭത്തിന്; അതും എത്രയോ കുറച്ചു. അതിനാൽ മറ്റു കന്യകമാർക്ക് എന്റെ പേരിലുള്ള പ്രേമത്തെ, എനിക്കു ശ്യാമയുടെ പേരിലുള്ള പ്രേമത്തോടു താരതമ്യപ്പെടുത്താൻ നിവൃത്തിയില്ല. അത്രയ്ക്ക് അന്തരമുണ്ട് അവ തമ്മിൽ.”

വാസന്തി ഭൂപസിംഹന്റെ അഭിപ്രായത്തോടു യോജിച്ചില്ല. അതു ശരിയല്ലെന്ന് അവൾക്കു പൂർണ്ണബോധ്യമുണ്ട്. പ്രഭുവിനുള്ളത്ര പ്രേമം തന്റെ ഹൃദയത്തിലും ഉണ്ടെന്ന് അവൾക്കറിയാം. അവൾ പറഞ്ഞു: “പ്രഭോ! അല്ല. എനിയ്ക്കറിയാം—”

ഭൂപസിംഹൻ:—എന്തറിയാം, വസന്താ?

വസന്തൻ:—സ്രീകൾക്ക് പുരുഷന്മാരുടെ പേരിലുള്ള പ്രേമം ഇത്രയാണെന്ന് എനിക്കറിയാം. അവർക്കും നമ്മെപ്പോലെ ഹൃദയമുണ്ട്. യഥാർത്ഥപ്രേമമുള്ളവരാണ് അവരും. എന്റെ അച്ഛനും ഒരു പുത്രിയുണ്ട്. ഞാൻ ഒരു സ്രീയായാൽ ഭവാനെ എത്രത്തോളം സ്നേഹിക്കുമോ, അത്രയും സ്നേഹത്തിൽ അവളും ഒരു പുരുഷനെ സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ട്.

ഭൂപസിംഹൻ:—പറയൂ അവളുടെ കഥ.

വസന്തൻ:—പ്രഭോ! അവൾ ഒരിക്കലും ആ പ്രേമത്തെപ്പറ്റി പറഞ്ഞു പറഞ്ഞിരുന്നില്ല. ഒരു കശമളത്തിനുള്ളിലെ പൂഴ്പോലെ അതു് ഒളിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. അ

വളുടെ കവിർത്തടങ്ങളിലെ രക്തം പാനം ചെയ്തു കൊണ്ടേയിരുന്നു ആ പ്രേമകീടം. ആ പാവം ചിന്താ വിഷ്ടയായിത്തന്നെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. അവളുടെ ഹൃദയത്തിൽനിന്ന് സന്താപധൂമം ഉദ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. എങ്കിലും ക്ഷമയുടെ ഒരു അവതാരമുത്തിയായിരുന്നു ആ കന്യക. ചിലപ്പോൾ തീവ്രശോകത്താൽ അവൾ മന്ദഹസിക്കാറും ഉണ്ടായിരുന്നു.

വസന്തന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ ഭൂപസിംഹൻ്റെ ആ കന്യകയുടെ പേരിൽ അല്പം സഹതാപം തോന്നിത്തുടങ്ങി. “ആ പെൺകിടാവു ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടോ? അഥവാ പ്രേമചിന്തയാൽ രോഗാതുരയായി മരിച്ചുപോയോ?” എന്ന് അദ്ദേഹം ചോദിച്ചു.

വാസന്തിയുടെ മുഖം അല്പം വാടി. തനിക്കു ഭൂപസിംഹന്റെ പേരിൽ അങ്കുരിച്ചു ചേരും അവൾ എങ്ങനെ അദ്ദേഹത്തെ അറിയിക്കും? അവളുടെ ഹൃദയം പ്രേമാഗ്നിയിൽ വെന്തുകൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു. എന്നാലും ആ അവസരത്തിൽ എങ്ങനെ അതിനെ പ്രകടിപ്പിക്കും? ബുദ്ധിമതിയായ വാസന്തി ഭൂപസിംഹന്റെ ചോദ്യത്തിന് എവിടെയും തൊടാത്ത മട്ടിൽ ഒരു സമാധാനം പറയുകമാത്രം ചെയ്തു.

അദ്ധ്യായം 3.

ഭൂപസിംഹൻ്റെ വസന്തൻ്റെ ഇങ്ങനെ സംഭാഷണം നടത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കെ, ശ്യാമയുടെ അടുക്കലേയ്ക്കു പ്രഭു അയച്ചിരുന്ന ദൂതൻ മടങ്ങിവന്നു പറഞ്ഞു: “പ്രഭോ ഞാൻ എന്തു ചെയ്യട്ടെ? ആ കന്യകയെ സമീപിക്കാൻതന്നെ

എനിക്കു സാധിച്ചില്ല. എന്നെ അകത്തേയ്ക്കു കടത്തിവിട്ടാലല്ലേ എനിക്ക് അങ്ങയുടെ വർത്തമാനം അവളെ ധരിപ്പിക്കാൻ കഴിയൂ. പക്ഷെ, ഒരു കാര്യമുണ്ടായി. ശ്യാമയുടെ തോഴി ഭാനുമതി വന്ന് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: “ഏഴ്കൊല്ലക്കാലം ഒരാൾക്കും എന്റെ യജമാനത്തിയുടെ മുഖംപോലും കാണാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഒരു ഗായകിയെപ്പോലെ മുട്ടുപടവും ധരിച്ച് അവൾ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്ക് അറയിൽ നടക്കുന്നുണ്ട്. അപ്പോഴൊക്കെ പരേതനായ സഹോദരനെ വിചാരിച്ചു കരയും. അശ്രുകണങ്ങൾകൊണ്ടു നിലം നനയ്ക്കും. എന്നും തീരാദൃഃഖമാണ് അവൾക്ക്.”

ഭൂപസിംഹൻ അത്ഭുതസ്തിമിതനായി. അദ്ദേഹം തന്നെത്താൻ പറഞ്ഞു: “മരിച്ചുപോയ സഹോദരന്റെ പേരിൽ ഇത്രത്തോളം സ്നേഹം കാണിക്കുന്ന ആ കന്യക, അവളുടെ ഹൃദയത്തെ വിലയേറിയ സപ്തർഷ്ടകോൽ സ്പർശിക്കുന്നുണ്ടെന്നറിഞ്ഞാൽ എത്രത്തോളം സ്നേഹിക്കണം?”

അനന്തരം ഭൂപസിംഹൻ വസന്തനോടു പറഞ്ഞു: “വസന്താ, എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ കിടക്കുന്ന പ്രേമത്തെപ്പറ്റി മുഴുവനും നിന്നെ അറിയിച്ചു. ശ്യാമയുടെ അരമനയ്ക്കു ചെല്ലൂ. അതിനുള്ളിൽ പ്രവേശനം സമ്പാദിക്കൂ. എനിക്ക് അവളിലുള്ള അകൈതവവും, അചഞ്ചലവുമായ പ്രേമത്തെപ്പറ്റി വാദപ്രതിവാദം ചെയ്യുക. തീർച്ചയായും അവൾ നിന്നോടു സംസാരിക്കും.”

കാശിയിലെ രമ്യഹർമ്മ്യങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് ശ്യാമയുടെ അരമന. മൂന്നാം നിലയിലെ പുറംതിണ്ണയിൽ നിന്നാൽ വിശപനാമക്ഷേത്രം നല്ലവണ്ണം കാണാം. പലതരം

പുഷ്പലതാദികളെക്കൊണ്ടു പരിലസിച്ചിരുന്ന ഉദ്യാനങ്ങൾ ആ അരമനയ്ക്കു മാറുകൂട്ടി. ദേശാഭിമാനികളുടേയും, വന്ദ്യന്മാരായ ആചാര്യന്മാരുടേയും, പ്രിയപ്പെട്ട മാതാപിതാക്കന്മാരുടേയും ഹായാപടങ്ങൾ തൂക്കിയിരുന്ന അറയുടെ ഒരു വശത്തായി ഒരു സോഫയിട്ടിട്ടുണ്ടു്. ആ അറയിലാണ് ശ്യാമ മിക്ക സമയവും കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതു്.

പ്രേമദൗത്യം വഹിച്ചുകൊണ്ടു് വാസന്തി ശ്യാമയുടെ അരമനയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. മനസ്സിലാമനഃസ്സാദൃകദിയ പുറപ്പടായിരുന്നു അതു്. താൻ വിവാഹം ചെയ്യാൻ കൊതിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഭാഗ്യവാന്റെ ഭാര്യാപദം അലങ്കരിക്കണമെന്നു് വേറൊരു കന്യകയോടു് അഭ്യർത്ഥിക്കുവാനാണു് അവളുടെ യാത്ര. ഇതു് ഒരു കാമിനി സഫിക്കുന്നതാണോ? എന്നാൽ അനുസരണമുള്ള ഭാസന്റെ നിലയ്ക്കു് യജമാനന്റെ കല്പനകളെ നിറുവാരുവാൻതന്നെ വാസന്തി ഉറച്ചു.

ശ്യാമ സോഫയിൽ ഇരുന്ന് അച്ഛപദി പാടുന്നു. അപ്പോൾ ഭാനുമതി ഓടിവന്നു പറഞ്ഞു: “ദേവീ! ഭവതിയെ കണ്ടു് ഛിലതെല്ലാം സംസാരിക്കണമെന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് അതാ പടിക്കൽ ഒരു യുവാവു നിൽക്കുന്നു.”

ശ്യാമ:—ഭൂപസിംഹന്റെ ആളാണോ?

ഭാനുമതി:—ദേവീ! എനിക്കു നിശ്ചയമില്ല. സുന്ദരനായ

യുവാവാണു്. ഉടുപ്പും മറ്റും ഉജ്ജ്വലമായിരിക്കുന്നു.

ശ്യാമ:—ആരാണു് അദ്ദേഹത്തെ തടുത്തു നിർത്തിയതു്?

ഭാനുമതി:—അമ്മാമൻ.

ശ്യാമ:—ഭാനുമതീ! വേഗത്തിൽ അയാളെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരൂ. അമ്മാമൻ ചെറു ഭ്രാന്തേ സംസാരിക്കൂ. അദ്ദേഹത്തെ പോകാൻ പറയൂ.

അപ്പോഴേയ്ക്കും ശ്യാമയുടെ മാതൃലൻ അവിടെ എത്തി. അദ്ദേഹം കഴിച്ച് അറുപതു വയസ്സു പ്രായം കാണും. അവൾ ചോദിച്ചു: “അമ്മാമാ! പടിക്കൽ ആരാണ് നില്ക്കുന്നത്?”

അദ്ദേഹം:—ഒരു മാന്യൻ.

ശ്യാമ:—ഒരു മാന്യൻ—എന്തു മാന്യൻ?

അദ്ദേഹം:—ഒരു മാന്യനാണ് അത്. ഒരു ജാതി ഉപ്പി ലിട്ട മത്തിമീനുകൾ. എപ്പോഴും ഉപദ്രവംതന്നെ കഴി തകളെക്കൊണ്ടു്.

ശ്യാമ:—അമ്മാമാ! എന്താണ് ഇത്ര നേരത്തെ അമ്മാമൻ ഒരു ആലസ്യം?

അദ്ദേഹം:—എന്നെ ശുണ്ണിപ്പിടിപ്പിക്കണ്ട. ആലസ്യം എനിക്കോ നിനക്കോ? ഒന്നു നല്ലവണ്ണം ഓർത്തുനോക്കൂ. പടിക്കൽ ഒരുത്തൻ പാടു കിടക്കുന്നു. ഞാൻ അവനെ കാണിച്ചുകൊടുക്കാം.

അദ്ദേഹം ദേഷ്യപ്പെട്ടു പുറത്തേയ്ക്കു പോയി. അപ്പോഴേയ്ക്കും രവിസിംഗ് ഓടിവന്നു. ശ്യാമയുടെ ഭൃത്യനായ രവിസിംഗ് രസികനായ ഒരു ബാലനാണ്. അവൻ പറഞ്ഞു: അമ്മേ! ആ നില്ക്കുന്ന യുവാവു് നിങ്ങളോടു് സംസാരിച്ചായിരിക്കൂ എന്നു സത്യം ചെയ്യുന്നു. ഞാൻ അയാളോടു പറഞ്ഞു അമ്മയ്ക്കു സുഖമില്ലെന്ന്. അതറിഞ്ഞിട്ടുതന്നെയാണ് അയാൾ വന്നതെന്നും, നിങ്ങളോടു്

ഒന്നു സംസാരിക്കണമെന്നും പറയുന്നു. നിങ്ങൾ ഉറങ്ങുകയാണെന്നും ഞാൻ പറഞ്ഞു. അതും അയാൾക്ക് അറിയുമത്രെ. അതുകൊണ്ട് ഒന്നു സംസാരിക്കണമത്രെ അയാൾക്ക് അമ്മയോട്. എന്തൊരന്യായമാണിത്! ഞാൻ എന്തൊന്നാണ് അയാളോട് പറയേണ്ടത്? എന്തു പറഞ്ഞിട്ടും അയാളോടു കടക്കുകയില്ല.”

ശ്യാമ:—എന്നോടു സംസാരിക്കാൻ പാടില്ലെന്ന് അയാളോടു പറയൂ.

രവിസിംഗ്:—ഞാൻ അതൊക്കെ പറഞ്ഞു, അമ്മേ! അയാൾ പറയുന്നു പടിക്കൽ ഒരു പാറാവുകാരനെപ്പോലെ നിൽക്കുമെന്ന്. പടിക്കു താങ്ങാണത്രെ അയാൾ അമ്മയോടു സംസാരിച്ചേയിരിക്കൂ. അതാണ് അയാളുടെ വ്രതം.

ശ്യാമ:—ആകപ്പാടെ ആളെങ്ങനെ?

രവിസിംഗ്:—ഒരു മനുഷ്യന്റെ കോലംതന്നെ.

ശ്യാമ:—രൂപം നന്നോ?

രവിസിംഗ്:—മോശംതന്നെ. എന്നാലും അമ്മയോടു സംസാരിക്കാതെ മടങ്ങുകയില്ല. നിങ്ങൾക്ക് ഇഷ്ടമുണ്ടെങ്കിലും, ഇല്ലെങ്കിലും ശരി.

ശ്യാമ:—ആളുടെ നിറമെന്ത്? എത്ര വയസ്സാകും?

രവിസിംഗ്:—കറുത്തുമല്ല, വെളുത്തുമല്ല. മഞ്ഞനിറമാണോ? അതും അല്ല. ഒരു വലിയ ആളല്ല; കുട്ടിയുമാണ്, എടത്തരക്കാരൻ യുവാവ്. കാഴ്ചയ്ക്കു സുഖം. അമ്മേ! ബുദ്ധിപൂർവ്വം സംസാരിക്കുന്നു. മുഖ

പാടില്ല. അനാവശ്യമായ പദങ്ങൾ പ്രയോഗിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ ഞാൻ വളരെ ശ്രദ്ധിക്കുന്നവനാണ്.

ശ്യാമം:—നിങ്ങൾ എവിടെ നിന്നാണ് വരുന്നത്?

വസന്തൻ:—ഞാൻ പഠിച്ചുവെച്ചുതിന്നക്കാൾ കറെ അധികം പറവാൻ എനിക്കു കഴിയും. എന്നാൽ അതു പറവാൻ എനിക്ക് അധികാരമില്ല. സൗമ്യതീലേ! ഭവതിയാണോ ഈ അരമനയുടെ റാണി? എന്നോടു പറയൂ. എന്നാലേ എനിക്ക് അപ്പുറം പറവാൻ തരമുള്ളൂ.

ശ്യാമം:—നിങ്ങൾ ഒരു വിദൂഷകനാണോ?

വസന്തൻ:—അഗാധഹൃദയേ! അല്ല; എന്നാലും ഞാൻ സത്യം ചെയ്യുന്നു അഭിനയിക്കുന്ന ആളല്ല എന്ന്. നിങ്ങളാണോ ഈ കൊട്ടാരത്തിലെ ദിവം?

ശ്യാമം:—ഞാൻ അല്ല എന്ന് പറഞ്ഞാൽ?

വസന്തൻ:—ഞാൻ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുള്ള സന്ദേശം സൂക്ഷിച്ചുവെക്കുവാനുള്ളതല്ല; നിങ്ങളോടു പറയാനുള്ളതാണ്. കല്പനപ്രകാരമാണ് വന്നിരിക്കുന്നത്. എന്റെ ഹൃദയം വാക്കിൽനിന്നു കാണാം.

ശ്യാമം:—അതിൽ പ്രധാനമായ ഭാഗം പറയൂ.

വസന്തൻ:—കഷ്ടം! ഞാൻ എത്ര ബുദ്ധിമുട്ടിട്ടാണ് അതു പറിച്ചത്! പദ്യരീതിയിലാണ്.

ശ്യാമയ്ക്കു ഭേഷ്യം വന്നു. അവൾ പറഞ്ഞു: “മതി, മതി, നാട്യം. അതിനെ കെട്ടിവെയ്ക്കൂ. നിങ്ങൾ ധിക്കാരിയായിട്ടാണ് എന്റെ പടിക്കൽ നിന്നതെന്ന് ഞാൻ മനസ്സിലാക്കി. എന്റെ വാലിയുക്കാരെച്ചൊക്കുന്ന് ആശ്വാസം

തോന്നത്തക്കവിധത്തിലായിരുന്നു നിങ്ങളുടെ പെരുമാറ്റം. കാര്യം പറയുന്നില്ലല്ലോ നിങ്ങൾ. തലയ്ക്കു സുഖമില്ലെന്നുണ്ടോ? ഭ്രാന്താണെങ്കിൽ ഇവിടെനിന്നു പോകൂ. തന്നെടത്തോടുകൂടി വല്ലതും പറയാനാണെങ്കിൽ ചുരുക്കിപ്പറയാം. അനാവശ്യമായി സമയം കളവാൻ ഞാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നില്ല. കാര്യം പറയൂ.

വസന്തൻ:—ഞാൻ ഒരു ഭൂതനാണ്.

ശ്യാമ:—ശരിതന്നെ. നിന്ദ്രമായ എന്തോ ചില കാര്യം നിങ്ങൾക്കു പറയേണ്ടതുണ്ട്. വന്ന സാഗതി പറയൂ.

വസന്തൻ:—അതു നിങ്ങൾക്കു മാത്രം ബാധകമാണ്. യുദ്ധലോചനകൊണ്ടു വന്നവനല്ല ഞാൻ. പാട്ടുബാക്കി തീർക്കാൻ വന്നവനും അല്ല. രസാവഹമായ ഒരു സന്ദേശമാണ് എനിക്ക് അറിയിക്കാനുള്ളത്.

ശ്യാമ:—എന്നാൽ പിന്നെ എന്തിനാണ് ഇങ്ങനെ അപമര്യാദയായ ആരംഭം? നിങ്ങളുടെ ദൗത്യം എന്താണ്?

വസന്തൻ:—നിങ്ങളുടെ പെരുമാറ്റമാണ് എന്നെ ഇത്തരത്തിലാക്കിത്തീർത്തത്. എന്റെ ദൗത്യം എത്രയും രഹസ്യമാണ്. മറ്റുള്ളവർക്കു മടുപ്പുണ്ടാക്കുമെങ്കിലും നിങ്ങളുടെ ചെവികളെ അതു ക്ഷുച്ഛിക്കുകതന്നെ ചെയ്യും.

ആ സ്വകാര്യം അറിവാൻ ശ്യാമക്കു കൗതുകം ജനിച്ചതുടങ്ങി. അവൾ മറ്റുള്ളവരോടു് അവിടം വിട്ടുപോവാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു.

ശ്യാമയും വാസന്തിയും മാത്രം ആ മുറിയിൽ ശേഷിച്ചു. വാസന്തി സംഭാഷണം തുടന്നു: “സുന്ദരീ!”

ശ്യാമ:—അതൊക്കെ മതിയാക്കൂ. വന്ന കാര്യം പറയൂ. ആ രഹസ്യം എവിടെ കിടക്കുന്നു?

വാസന്തൻ:—ഭൂപസിംഹന്റെ ഹൃദയത്തിൽ.

ശ്യാമ:—അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയത്തിലോ? ഏതദ്ധ്യായത്തിൽ?

വാസന്തൻ:—ആദ്യത്തെ അദ്ധ്യായത്തിൽ.

ശ്യാമ:—ഓ, അതു ഞാൻ വായിച്ചിട്ടുണ്ട്. മതവിരുദ്ധമാണ് അതു്, നിങ്ങളുൾക്കു് വേറെ ഒന്നും പറയാനില്ലേ?

വാസന്തിക്കു തന്റെ എതിരാളിയുടെ മുഖഭാവവും മറ്റും കാണാൻ കൊതി കൂടിത്തുടങ്ങി. യജമാനന്റെ സന്ദേശം അറിയിക്കുവാനല്ല തിടക്കം. അവൾ പറഞ്ഞു: “ഭവതി ഗുണവതിയല്ലേ? നിങ്ങളുടെ ഗുണമൊന്നു കാണട്ടെ.”

അത്രയും ധൈര്യത്തോടുകൂടിയ അപേക്ഷ നിരസിക്കുവാൻ ശ്യാമയ്ക്കു മനസ്സു വന്നില്ല. ഭൂപസിംഹന്റെ അത്രയും ശ്രമങ്ങൾ അവളുടെ സൗന്ദര്യത്തിൽ ഭൂമിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. എന്നാൽ വസന്തന്റെ പ്രഥമദർശനത്തിൽത്തന്നെ ശ്യാമയ്ക്കു് അവന്റെ പേരിൽ പ്രേമം അങ്കുരിച്ചു തുടങ്ങി. അതാണ് അവൾ മുഖം കാണിച്ചുകൊടുക്കാൻ തുനിഞ്ഞതു്. അവൾ പറഞ്ഞു: “എന്റെ മുഖമായി കാര്യവിനിമയം ചെയ്യാൻ വേണ്ടി നിങ്ങളുൾക്കു് യജമാനന്റെ കൈയിൽനിന്നു വല്ല പ്രതിഫലവും ഉണ്ടോ? മുടുപടം മാറി ഞാൻ എന്റെ മുഖം കാണിച്ചുതരാം, പോരേ?”

സപ്തസംവത്സരക്കാലം മുട്ടുപടത്തോടുകൂടി കിഴിച്ചു കൂട്ടുവാൻ എടുത്ത ദ്രവണിശ്ചയം ആ പാവം പെട്ടെന്നു മറന്നു. മുട്ടുപടം നീക്കി അവൾ പറഞ്ഞു: “ഞാൻ തിരശ്ശീല നീക്കി ചിത്രം കാണിച്ചുതരാം. ഒന്നാതരമായിട്ടില്ല അതെന്നു പറയണം.”

വസന്തൻ:—ഒന്നാതരം! ബ്രഹ്മാവിന്റെ കൈമിടുക കേമംതന്നെ. ഇതാണ് യഥാർത്ഥമായ സൗന്ദര്യം. ഭവതിയുടെ കവിൾത്തടങ്ങളിൽ കാണുന്ന വെളുപ്പും, ചുവപ്പും പ്രകൃതിയുടെ സാമർത്ഥ്യമേറിയ ഹസ്തങ്ങളുടെ വിചിത്രവേലകൾതന്നെ; സംശയമില്ല. ലോകത്തിലുള്ള ദൃഷ്ടകളുടെ മുന്നണിയിൽ നിൽക്കുന്നത് ഭവതിയാണ്. ഇത്രയും ദിവ്യമായ സൗന്ദര്യത്തെ വെറുതെ ശവക്കുഴിയിൽ ഇട്ടു മുട്ടുക! ഇതിനേക്കാൾ അന്യായമായി മറെറാതുണ്ടു്? അതാണ് ഞാൻ പറഞ്ഞതു് ഭവതി കഠിനഹൃദയയാണെന്നു്.

ശ്യാമ:—അങ്ങനെയൊരിക്കലുംപോലെ അത്ര കഠിനഹൃദയയല്ല ഞാൻ. എന്റെ സൗന്ദര്യത്തിന്റെ വിവിധ വശങ്ങളുടെ ഒരു വിവരണം ഞാൻ തരാം. ലോകം അത്ര കാണട്ടെ. ഉദാഹരണമായി:—1. രണ്ടുപാദങ്ങൾ—നിഷ്പക്ഷമായ ചുവപ്പു്. 2. കൺപോളകളോടുകൂടിയ രണ്ടു മീനലോചനങ്ങൾ. 3. ഒരു കഴുത്തു്, ഒരു താടി—ഇങ്ങനെ എന്നെ സ്തുതിച്ചു മയക്കുവാനാണോ ഭവാനെ ഇവിടേയ്ക്കു ച്ചിരിക്കുന്നതു്?

വസന്തൻ:—നീങ്ങൾ ആരാണെന്നു് എനിക്ക് മനസ്സിലായി. വലിയ അഹംഭാവിയായാണ് ഭവതി. വേറെയും

ദോഷങ്ങൾ ഉണ്ടെങ്കിലും, വലിയ സുഭഗയായതു കൊണ്ട് അവ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നില്ല. എന്റെ യജമാനൻ, ഭൂപസിംഹൻ ഭവതിയെ സ്നേഹിക്കുന്നു. ഭവതിയുടെ സൗന്ദര്യം പ്രതിഫലമായി കൊടുക്ക.

ശ്യാമഃ—അദ്ദേഹം എന്നെ എങ്ങനെ സ്നേഹിക്കുന്നു?

വസന്തൻ:—ഭവതിയെ പൂജിക്കുന്നു; അശ്രുകണങ്ങൾ പൊഴിക്കുന്നു; പ്രേമത്തെ ഇളക്കി മറിക്കുന്ന ദീപ്ശാസങ്ങൾ വിടുന്നു; അഗ്നിജ്വാലകണക്കെ താപം വെളിക്ക് ഉൽഗമിപ്പിക്കുന്നു.

ശ്യാമഃ—നീങ്ങളുടെ പ്രഭു എന്റെ ഹൃദയം നല്ലപോലെ അറിയും. എനിക്കു് അദ്ദേഹത്തെ സ്നേഹിക്കുവാൻ കഴികയില്ല. എന്നാലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ യോഗ്യതകളെപ്പറ്റി എനിക്കു സംശയമില്ല. കലീനതയും, സമുദായത്തിൽ ഉന്നതസ്ഥാനവും അദ്ദേഹത്തിനുണ്ട്. നവമായ യൗവ്വനവും, ആരോഗ്യവും അദ്ദേഹത്തിൽ തുളുമ്പുന്നു. ഇതെല്ലാം എനിക്കറിയാം. അദ്ദേഹം വലിയ വിദ്വാനും, ഒന്നാംതരം മര്യാദക്കാരനും, ഉറച്ച ധൈര്യശാലിയും ആണെന്നു ലോകം പറയുന്നുണ്ട്. എന്നാലും അദ്ദേഹത്തെ എനിക്കു സ്നേഹിക്കുവാൻ കഴികയില്ല.

വസന്തൻ:—എന്റെ യജമാനൻ ഇത്രയും കഷ്ടപ്പെട്ടു്, മനോഭംഗം അനുഭവിച്ചു്, ഭവതിയെ സ്നേഹിച്ചുപോലെ ഞാൻ ഭവതിയെ സ്നേഹിച്ചതാണെങ്കിൽ ഭവതിയുടെ നിഷേധരൂപത്തിലുള്ള മറുപടി കേട്ടു് ഞാൻ അടങ്ങിയിരിക്കയില്ല.

ശ്യാമ:—എന്ത്! നിങ്ങൾ എന്തുചെയ്യും?

വസന്തൻ:—ഭവതിയുടെ പടിക്കൽ ഒരു പണ്ണിശാല കെട്ടും. 'ശ്യാമേ! ശ്യാമേ!' എന്ന നാമം ഉരുവിട്ടുകൊണ്ടിരിക്കും. ഭവതിയെ ആക്ഷേപിക്കുന്ന ഗാനങ്ങൾ രാത്രി കാലങ്ങളിൽപ്പോലും അന്ത്യച്ചുത്തിൽ പാടിക്കൊണ്ടു കഴിച്ചുകൂടും. ഭവതിയുടെ നാമം സർവ്വത്ര മാറൊലിക്കൊള്ളട്ടെ. അതിന്റെ പ്രതിലാപനി വായുമണ്ഡലത്തിൽ മുഴങ്ങും. ഭവതിക്കു ഭൂമിയിൽ ഇരിക്കാൻ സൈപരം തരില്ല. അപ്പോൾ 'എന്റെ ഭയനീയ സ്ഥിതിയോർത്തു' എന്നിൽ ഭവതി അനുകമ്പ പ്രദശിപ്പിക്കും.

ശ്യാമ:—തോന്നുന്നതു ചെയ്യുകൊൾക. അങ്ങയുടെ ഗോത്രമേതു?

വസന്തൻ:—ഇപ്പോഴത്തെ നിലയേക്കാൾ വലുതെന്നെ. എന്റെ അവസ്ഥയ്ക്കു കുറവൊന്നുമില്ല. ഞാൻ ഒരു മാന്യനാണ്.

ശ്യാമയ്ക്ക് എന്തെല്ലാമോ ചില പരിഭ്രമങ്ങൾ. അവൾ പറഞ്ഞു: "ഭവാന്റെ യജമാനനോടു പോയിപ്പറയൂ എനിക്കു" അദ്ദേഹത്തെ സ്നേഹിക്കാൻ കഴികയില്ലെന്ന്. ഇനി മേലാൽ ഇക്കാര്യത്തിന് അദ്ദേഹം ആളയക്കരുത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായം അറിഞ്ഞു ഒരിക്കൽക്കൂടി അങ്ങയ്ക്കു ഇങ്ങോട്ടു വരുന്നതിന്നു വിരോധമില്ല. നമുക്കു പിരിയാം. ഇത്രത്തോളം കഷ്ടപ്പെടുത്തിനു നന്ദി. ഇതാ, ഇതിരിക്കട്ടെ.

വസന്തൻ:—കൃലിക്കു ജോലിയെടുക്കുന്നവനല്ല ഞാൻ പണയം ഭവതിതന്നെ സൂക്ഷിച്ചാലും. എനിക്കല്ല പ്രതിഫലം വേണ്ടതു്, എന്റെ യജമാനനാണ്. ഭവതിയെപ്പറ്റിയുള്ള വിചാരത്താൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം നീറുന്നു നിങ്ങളുടെ പ്രേമസലിലം തളിച്ചു് അതിനെ തണുപ്പിക്കണം.

വസന്തൻ ശ്യാമയെ 'സുന്ദരമായ ഭൃത്യ' എന്ന് പറഞ്ഞാണ് പിരിഞ്ഞതു്.

വാസതി ചോയിക്കഴിഞ്ഞു. ശ്യാമയുടെ ഹൃദയം വിവിധവിചാരങ്ങൾക്കു വിധേയമായി. അവൾക്കു വല്ലാത്തൊരു നൈരാശ്യം. സോഫയിൽ ചാരിയിരുന്ന് അവൾ തന്നത്താൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: "എന്റെ ചോദ്യം ഭവതിന്റെ ഗോത്രമേതു്?" അതിന്നു മറുപടി, "ഇപ്പോഴത്തെ നിലയേക്കാൾ വലുതെന്നു. എന്റെ അവസ്ഥയ്ക്കു കുറവൊന്നുമില്ല. ഞാൻ ഒരു മാന്യനാണ്" അവന്തരം അവൾ ഉറക്കെ പറഞ്ഞു: "അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതെല്ലാം വാസ്തവംതന്നെ എന്ന് എനിക്കറപ്പുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശബ്ദം, മുഖം, അവയവങ്ങൾ, പ്രവൃത്തി, ഉത്സാഹം—ഹാ! ഞാൻ ഇവയെപ്പറ്റി എന്തു പറയട്ടെ? ഒരു മാന്യൻതന്നെ അദ്ദേഹമെന്ന് അവ വിളിച്ചു പറയുന്നു."

ശ്യാമയുടെ പ്രകൃതം മാറി. 'ഹാ! ഭൂപസിഹമൻ വസന്തനായാൽ എത്ര നന്നായിരുന്നു!"

വസന്തന്റെ പേരിൽ തനിക്കു പെട്ടെന്നുണ്ടായ പ്രേമത്തെപ്പറ്റി ശ്യാമ അവളെത്തന്നെ കുറപ്പെടുത്തി. എന്നാൽ ജനങ്ങൾ തങ്ങളിൽത്തന്നെ ആരോപിക്കുന്ന നിസ്സാ

രണ്ടുളായ തൊറുകൾക്കു് ആഴത്തിലുള്ള വേരുകൾ ഇല്ല. തന്റെയും ആ ഭൂതന്റേയും അവസ്ഥകൾ തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം അവൾ മറക്കയാണ് ചെയ്തതു്. അവളുടെ വിനയമെവിടെപ്പോയി? തന്റേടമെവിടെപ്പോയി? വിനയമല്ലേ ഒരു കന്യകയുടെ വിലയേറിയ ഭൂഷണം? ശ്യാമ യുവാവായ വസന്തനെ വിവാഹം ചെയ്യാൻ നിശ്ചയിച്ചു.

സ്ത്രീകളുടെ ബുദ്ധിസാമർത്ഥ്യവും ഔചിത്ര്യവും, കാര്യലബ്ധിക്കുള്ള സൂത്രങ്ങളും നോക്കുക! ശ്യാമ രവിസിംഗിനെ വിളിച്ചു പറഞ്ഞു: “രവീ, രവീ! ഈ വൈരമോതിരം അതാ പോകുന്ന ഭൂതൻ, ഭൂപസിംഹൻ എന്നിങ്ങ സമ്മാനമായി അയച്ചതാണെന്നും പറഞ്ഞു്, ഇവിടെ വെച്ചിട്ടുപോയി എനിക്കെന്തിനാണ് ഇതു്? വേഗത്തിൽ ഓടിപ്പോയി ഇതിനെ അയാൾക്കു് കൊടുക്കൂ. അയാളോടു പറയുന്നപ്പോൾ ഭൂപസിംഹനോടു് സ്തുതിക്കരുതെന്നും. അദ്ദേഹത്തിനു് യാതൊരാശയും കൊടുക്കരുതെന്നും ഞാൻ പറഞ്ഞതായി പറയണം. ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിനുള്ളവളല്ല. ആ യുവാവു് നാളെയോ, മറ്റൊന്നാളോ ഈ വഴിക്കു വരികയാണെങ്കിൽ ഞാൻ കാര്യങ്ങൾ വിശദമാക്കിക്കൊടുക്കാനും അറിയിക്കുക. വേഗത്തിൽ ഓടു്, ഓടു്. വേഗം കൊടുക്കൂ ഈ മോതിരം.”

ശ്യാമ ഒരു വൈരമോതിരം രവിയുടെ കൈയിൽ കൊടുത്തു. ഈ സൂത്രംകൊണ്ടു് തന്റെ ഉദ്ദേശത്തിൽ ചിലതെല്ലാം വസന്തനെ അറിയിക്കുമെന്നാണ് അവൾ കരുതിയതു്. വാസ്തവത്തിൽ വാസന്തിക്കു സംശയങ്ങൾ ജനിക്കുകയും ചെയ്തു. ഭൂപസിംഹൻ മോതിരം കൊടുത്ത

ച്ചിട്ടില്ലെന്നു വാസന്തിക്കു നല്ലവണ്ണം അറിയാം. അതുതന്നെ
 ഞ്ഞു അവൾ, ശ്യാമയുടെ ഭാവഭേദങ്ങളേയും, തന്റെ നേ
 ക്കു അവൾക്കുണ്ടായ അതുഭൂതങ്ങളാടുകൂടിയ നോട്ടങ്ങളേയും
 പഠി, ഓരോന്നായി ഓർത്തു തുടങ്ങി. വാസന്തി ഇങ്ങനെ
 ഉഴന്നിട്ടു: “എന്റെ യജമാനന്റെ ആരാധനാമൂർത്തി എ
 ന്ന സ്നേഹിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. കഷ്ടം! ആ സാധുവെണ്ണ
 കൂട്ടി ഒരു സ്വപ്നത്തെക്കൂടി സ്നേഹിക്കും. എന്റെ പ്രാർത്ഥന
 വേഷം വിസ്തൃതം. അതു് ഒരു മഹാപാപത്തിന്നു കാരണ
 മായിത്തീർന്നു. ഞാൻ ഭൂപസിംഹനെ ചിന്തിച്ചു നിഷ്ഠുലമായ
 പ്രേമശ്വാസങ്ങൾ വെളിക്കു വിടുന്നപോലെ, ശ്യാമ എന്നെ
 വിചാരിച്ചു കഴുപ്പൊടുവാനും അതു് ഇടയാക്കി.”

അദ്ധ്യായം 4.

വാസന്തി ഭൂപസിംഹന്റെ രാജധാനിയിൽ എത്തി.
 ഓരോ വിചാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു് അവൾക്കു യാത്ര ദീപ്തമേറി
 യതായിത്തോന്നി. ഭൂപസിംഹനാവട്ടെ, വാസന്തിയുടെ വര
 വിനെ അക്ഷമയോടുകൂടി പ്രതീക്ഷിച്ചിരിക്കുകയായിരുന്നു.
 തന്റെ ഭൗത്യത്തിന്റെ പരാജയത്തെപ്പറ്റി അവൾ അ
 ദ്രോഹത്തെ അറിയിച്ചു. മേലാൽ അക്കാശ്യത്തെ സംബ
 ന്ധിച്ചു് തന്നെ ഉപദ്രവിക്കരുതെന്ന ശ്യാമയുടെ കല്പനക
 ലേയും വാസന്തി അദ്രോഹത്തെ അറിയിക്കുവാൻ മറന്നില്ല.
 എന്തിനും ഭൂപസിംഹന്റെ മോഹം വിട്ടില്ല. ശാന്തനും,
 സുന്ദരനുമായ വസന്തൻ ഒരിക്കൽക്കൂടെ ശ്രമിച്ചാൽ ശ്യാ
 മയെ തിരിപ്പിക്കുവാൻ സാധിക്കുമെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തി,

അദ്ദേഹം അവനോടു പിററെ ദിവസവും അവളുടെ അടുക്കലേയ്ക്കു പോകാൻ കല്പിച്ചു. അതിലിടയ്ക്കു നേരം പോകാൻ വേണ്ടി, തനിക്കു എത്രയും പ്രിയകരമായ ഒരു പാട്ടു പാടുവാൻ വേണ്ട ഏല്പാടുകൾ ചെയ്യാനും അവനോടു പറഞ്ഞു: “വസന്താ, ഇന്നലെ രാത്രി ഞാൻ ഒരു പാട്ടു കേട്ടു. അതു എന്റെ താപശമനത്തിനുതകി. മനസ്സിനു വലിയ ഉന്മേഷം തോന്നി. അതുതന്നെ ഒരിക്കൽക്കൂടി പാടുവാൻ ഏല്പാടു ചെയ്യൂ. പഴയ പാട്ടാണ് അതു്. എന്നാലും വളരെ വ്യക്തമായിരിക്കുന്നുണ്ടു്. ചെറുപ്പക്കാരായ സ്ത്രീകൾ വെയിലത്തിരുന്നു് നൂൽനൂൽക്കുമ്പോഴും, നെയ്യുമ്പോഴും പാടാറുള്ളതാണു് ആ പാട്ടു്. എനിക്കു് വലിയ ഇഷ്ടമാണു് അതു്. പുരാതനകാലത്തെ പ്രേമമാഹാത്മ്യം അതു് കാണിക്കുന്നു.”

വസന്തൻ അരമനയിലെ വിദ്വേഷകനെ വിളിച്ചു് പാട്ടു പാടുവാൻ ഏല്പിച്ചു. അവൻ ഇങ്ങനെ പാടി:—

“വാസന്തീലത, മാവൊടൊത്തു തളിരും,
താരം ധരിക്കുന്നു, ഹൃ—

ത്താസം ചേർത്തു മുഴങ്ങിടുന്നു കളക—
ണ്ണാലാപകോലാഹലം;

ഹാ! സുവർണ്ണിതശോക,മാശിശീര, മീ—
മൈതാങ്ങിനേൻ; പ്രാണനി—

ഷ്ടാസം ചെയ്യാരു പുഷ്പകാലമിതിൽ. ഞാൻ
ദൃസ്മീഭവിക്കും ദൃശം.”

നൈരാശ്യം നേരിട്ട പ്രേമാതുരന്മാരുടെ മനോഭുഖത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന ആ പാട്ടു കേട്ടപ്പോൾ വാസന്തി

യുടെ മുഖം ആ ഗാനത്തിൽ അടങ്ങിയ സംഗതികളെ വിളിച്ചുപറഞ്ഞു. അവളുടെ ഭാവഭേദങ്ങളേയും, മുഖത്തിന്റെ വാട്ടത്തേയും ഭൂപസിംഹൻ മനസ്സിലാക്കി. അദ്ദേഹം ചോദിച്ചു: “വസന്താ, ചെറുപ്പമാണെങ്കിലും, നീ ആരെ യോ സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് നിന്റെ മുഖം വിളിച്ചു പറയുന്നു. അങ്ങനെയല്ലേ, കുട്ടി!”

വസന്തൻ:—ശരിതന്നെ.

ഭൂപസിംഹൻ:—എങ്ങനെയുള്ള സ്ത്രീയാണത്?

വസന്തൻ:—നീങ്ങളുടെ നിറംപോലെ

ഭൂപസിംഹൻ:—എന്നാൽ അവൾ നിനക്കു യോജിച്ചവളല്ല; വയസ്സത്രയായി?

വസന്തൻ:—നീങ്ങളുടെ പ്രായം കാണാം.

ഈ വാക്കുകൾ ഭൂപസിംഹനെ ചൊട്ടിച്ചിരിപ്പിച്ചു. സുന്ദരനായ ആ യുവാവ്, അവനെക്കാൾ പ്രായംകൂടിയവളും, കർത്തവ്യമായ ഒരുത്തിയെ സ്നേഹിക്കുന്നു, അല്ലാതെ അവനെപ്പോലെ സൗന്ദര്യമുള്ള ഒരു കന്യകയെ അല്ല എന്നറിഞ്ഞതുകൊണ്ടാണ് അദ്ദേഹത്തിന് ചിരി വന്നത്. ഭൂപസിംഹൻ പറഞ്ഞു: “വസന്താ, നിനക്ക് ഒട്ടും പറ്റിയതല്ല ആ സ്ത്രീ. പരുഷന്മാരായ നാം അത്ഭമില്ലാതെ ചിലതിലെല്ലാം ഭ്രമിക്കുന്നു. ഒരുവിധം സുഖക്കേടാണ് അത്; തലതിരിച്ചിലാണ്. നീ സ്നേഹിക്കുന്നവൾ നിന്നെക്കാൾ പ്രായമേറിയവൾ; പോരെങ്കിൽ കർത്തവ്യം! നീ എത്ര സുഭഗൻ! നിനക്കു വേണ്ടാ അവൾ.”

വസന്തൻ:—പ്രഭോ! അവൾ വളരെ നന്നായിട്ടാണ് എന്റെ കണ്ണിനു തോന്നുന്നത്.

ഭൂപസിംഹൻ:—എന്നാൽ അവൾ വയസ്സുകൊണ്ട് നിനക്കു താഴെയായിരിക്കട്ടെ. അല്ലെങ്കിൽ നിന്റെ പ്രേമം അധികകാലം നിലനിൽക്കുകയില്ല. പനനീർപ്പുഷ്പങ്ങൾ പോലെയാണ് സ്രീകൾ. അവരുടെ സൗന്ദര്യം ഒരിക്കൽ കാണിച്ചാൽ, അന്നു മുതൽ നശിക്കുവാൻ ആരംഭിക്കുകയായി.

വസന്തൻ:—അവ അങ്ങനെയോ? കഷ്ടം! അങ്ങനെയോ? അവ പൂണ്ണവളച്ച് പ്രാപിക്കുന്നതിന്നു മുമ്പു നശിച്ചുപോകുന്നുവല്ലോ!

ഭൂപസിംഹൻ ശ്യാമയെപ്പറ്റിയായി വിചാരം. അസ്വസ്ഥചിത്തനായിത്തീർന്ന അദ്ദേഹം വസന്തനോടു പറഞ്ഞു: “വസന്താ, വേഗത്തിൽ ശ്യാമയുടെ അടുത്തു ചെന്നു ഞാൻ അവളെ വളരെ സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ടെന്നും, അവൾക്കുവേണ്ടി എന്റെ ചെങ്കോലിനെക്കൂടി ദൂരെ വലിച്ചെറിയാൻ സന്നദ്ധനാണെന്നും, അവളെ കിട്ടിയില്ലെങ്കിൽ എനിക്കു ഭ്രാന്തുപിടിക്കുമെന്നും പറയൂ. ഇനി കാലം കളയരുത്. എന്റെ ഭാവിജീവിതം നിന്നിലാണ് നിലകൊള്ളുന്നത്?”

വസന്തൻ:—ശ്യാമയ്ക്കു് അങ്ങനെ സ്നേഹിക്കുവാൻ കഴിയുന്നില്ലെങ്കിൽ?

ഭൂപസിംഹൻ:—ഈ മറുപടിയോണോ എനിക്കു തരേണ്ടതു്?

വസന്തൻ:—സത്യം പറയൂ. നിങ്ങൾക്കു ശ്യാമയുടെ പേരിലുള്ള പോലെ പ്രേമം ഏതെങ്കിലും ഒരു കന്യകയ്ക്കു നിങ്ങളുടെ പേരിലും ഉണ്ടെന്നു വിചാരിക്കുക. അങ്ങനെ ഒരുത്തിയുണ്ടു്. എനിക്കുതരിയാം. നിങ്ങൾക്കു്

അവളെ സ്നേഹിക്കുവാൻ കഴികയില്ല. നിങ്ങൾ അവളോടു് അതു പറയുന്നു. അപ്പോൾ അവളുടെ അവസ്ഥയെപ്പറ്റി ഒന്നു് ആലോചിച്ചുനോക്കൂ. നിങ്ങൾ പറയുന്നതു ന്യായമാണോ?

ഭൂപതിഹൻ:—എന്റെ ഹൃദയത്തിലുള്ള പ്രേമംപോലെ ഏതൊരു സ്ത്രീയ്ക്കും അത്ര പ്രേമം അടക്കിവെയ്ക്കത്തക്ക വലുപ്പമുള്ള ഒരു ഹൃദയമുണ്ടെന്ന് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല. അവരുടെ പ്രേമം ഒരു കള്ളവിശപ്പുപോലെയായിരിക്കും. എന്നാൽ എന്റെതക്കതെല്ല. കടൽപോലെ അത്ര വിശപ്പോടുകൂടിയതാണ്. അതുകൊണ്ടു് ഒരു സ്ത്രീക്കു് എന്നിലുള്ള പ്രേമത്തേയും, എനിக்கு് ശ്യാമയിലുള്ള പ്രേമത്തേയും തമ്മിൽ താരതമ്യപ്പെടുത്തേണ്ട.

ഭൂപതിഹൻ അസാധാരണവും വലിച്ചുതുടങ്ങി. വേഗത്തിൽ ഒരു രത്നം വസന്തന്റെ കൈയിൽ കൊടുത്തു്, “ഇതിനെ ശ്യാമയ്ക്കു കൊടുത്തു് എന്റെ പ്രേമം നിസ്തുലമാണെന്നു പറയൂ,” എന്നും പറഞ്ഞുപിരിച്ചു.

—o—

അദ്ധ്യായം 5.

വസന്തനെക്കുറിച്ചുള്ള വിചാരം ശ്യാമയെ അലട്ടിക്കൊണ്ടേയിരുന്നു. അവൾക്കു ദേഹമെല്ലാം നീറുന്നപോലെ തോന്നി. ലോകം തന്നെ വെറുത്തു. മനസ്സിന്റെ പോക്കിനെ മാറ്റി വിട്ടുനടന്നുവേണ്ടി അവൾ അടുത്ത ദിവസം തന്റെ ഉദ്യാന്തിലെ പൊയ്ക്കയുടെ തീരത്തിരുന്ന്, അതിൽ നീന്തിക്കളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന താരാവുകളേയും, കാരറത്തു തലയാ

ട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്ന വികസിതപത്മങ്ങളേയും നോക്കിയും, സുഗന്ധം പരത്തുന്ന മന്ദമാരുതനോരും വിശ്രമിക്കുകയായിരുന്നു. വസന്തനൊഴികെ മറ്റൊരേയും ഉദ്യാനത്തിലേയ്ക്കു കടത്തി വിടരുതെന്ന് തന്റെ വിശ്വസ്തഭൃത്യനെ പ്രത്യേകം ഏല്പിച്ചുത്തീട്ടായിരുന്നു അവൾ അവിടെയിരുന്നത്.

രവിസിംഗിനേക്കാൾ വലിയ രസികനാണ് ആ ഭൃത്യൻ. പ്രായാധിക്യത്താൽ ലോകപരിചയവും കൂടും. തോട്ടത്തിന്റെ പടിക്കൽ ഒരു മുദംഗം പിടിച്ചുകൊണ്ടാണ് ആ സരസൻ നിൽക്കുന്നത്. ആ സമയത്തു് വസന്തൻ യജമാനന്റെ സന്ദേശം വാറിച്ചുകൊണ്ട് വീണ്ടും അവിടെയെത്തി. വാസ്തുവത്തിൽ വസന്തനു് ശ്യാമയുടെ അടുത്തു ചെല്ലുവാൻ യാതൊരു തടസ്സവും ഇല്ല. തലേ ദിവസം അവൻ ശ്യാമയോടു സംസാരിക്കുന്നത് ആ ഗൃഹത്തിലെ എല്ലാവരും കണ്ടിട്ടുണ്ട്. എന്നാലും ഭൃത്യൻ അവനെ പടിക്കൽ തടഞ്ഞുനിർത്തി.

വസന്തൻ:—എടോ, തന്റെ സഹീതം മതിയാക്കൂ. മുദംഗത്തിലാണോ തന്റെ താമസം?

ഭൃത്യൻ:—അല്ല; ഞാൻ അമ്പലത്തിന്നു സമീപമാണു് താമസിക്കുന്നത്.

വസന്തൻ:—വാല്യാരാണോ താൻ?

ഭൃത്യൻ:—അതൊന്നുമല്ല. ഞാൻ ക്ഷേത്രത്തിന്നു സമീപം പാർക്കുന്നു. കാരണം, ഞാൻ എന്റെ വീട്ടിലിരിക്കുന്നു; വീടു് അമ്പലത്തിന്നു സമീപമാണു്.

വസന്തൻ:—ഒരു ഭിക്ഷക്കാരൻ ഒരു രാജാവിന്റെ അടുക്കൽ പാർത്താൽ, രാജാവു് ഭിക്ഷക്കാരന്റെ അടുക്കൽ

കിടക്കുന്നുവെന്നും നീ പറയുമല്ലോ. അല്ലെങ്കിൽ നിന്റെ മൃദംഗം അമ്പലത്തിനടുത്താണെങ്കിൽ, അമ്പലം നിന്റെ മൃദംഗത്തിന്റെ സമീപം നിൽക്കുന്നുവെന്നും നീ പറയില്ലേ? അതെല്ലാം പോട്ടെ. നീ വലിയ തമാശക്കാരൻതന്നെ ശ്യാമയുടെ രസികനായ വിഡ്ഢിയല്ലേ, നീ?

ഭൃത്യൻ:—അയ്യേ! ശ്യാമയ്ക്കു വിഡ്ഢിയൊന്നുമില്ല. അവൾ വിവാഹം കഴിയുന്നതുവരെ ഒരു വിഡ്ഢിയേയും വീട്ടിൽ വെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയില്ല. സ്രാവമത്സ്യങ്ങൾ മത്തികളുടെ ഭർത്താക്കന്മാരായിരിക്കുന്നതുപോലെ വിഡ്ഢികളും ഒരു തരം ഭർത്താക്കന്മാരെപ്പോലെയാണ്. എന്നാൽ വാസ്തവത്തിൽ ഞാൻ അവരുടെ വിഡ്ഢിയല്ല. അവരുടെ വാക്കുകളെ തെറ്റി വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നവൻ എന്നു മാത്രം.

വസന്തൻ:—ഇന്നലെ ഞാൻ നിന്നെ ശ്യാമയുടെ മുറിയിൽ കണ്ടുവല്ലോ.

ഭൃത്യൻ:—വിഡ്ഢിത്തം. സൂര്യനെപ്പോലെ ചുറ്റിത്തിരിയുന്നതായിട്ടോ? അതു് എവിടെയും പ്രകാശിക്കും. ഞാൻ വ്യസനിക്കുന്നു. എന്റെ യജമാനത്തിയുടെ കൂടെ എത്ര പ്രാവശ്യം ഇരിക്കുന്നുവോ, അത്രയും പ്രാവശ്യം നിങ്ങളുടെ യജമാനന്റെകൂടെയും വിഡ്ഢിയാചിരിക്കണമല്ലോ. നിങ്ങളുടെ ബുദ്ധി ഞാൻ അവിടെവെച്ചുകണ്ടു.

“എന്നെ അകത്തേയ്ക്കു കടത്തി വിട്ടു മതി തന്റെ കൂടെ നിന്നതു്. ഇതാ ഇതു വാങ്ങിക്കോളൂ.” എന്നും പറ

ഞാൻ വാസന്തി അവന്റെ കൈയിൽ ഒരു രൂപ്പികവെച്ചു കൊടുത്തു.

അപ്പോഴേയ്ക്കും ശ്യാമയുടെ അമ്മാമനും അവിടെയെത്തി. അയാൾ പറഞ്ഞു: “ഹേ, സാർ! എന്റെ മരുമകളോടു വല്ലതും സംസാരിക്കാനുണ്ടോ? ഉണ്ടെങ്കിൽ വേഗത്തിൽ അകത്തു കടന്നോളൂ. നിങ്ങളുടെ വരവും പ്രതീക്ഷിച്ചു സന്തോഷത്തോടുകൂടിയിരിക്കുകയാണ് അവൾ. യാതൊരു പ്രതിബന്ധവും കൂടാതെ അകത്തു കടക്കാം.”

വസന്തൻ:—നിങ്ങളുടെ മരുമകളെ കാണാൻ തന്നെയാണ് ഞാൻ വന്നിരിക്കുന്നത്.

വാസന്തി ഉദ്യാനത്തിലേയ്ക്കു ചെന്നു. പൊയ്ക്കയുടെ തീരത്തു ചിന്താവിഷ്ടയായി ശ്യാമ ഇരിക്കുന്നു. അവളെ കണ്ടു ഉടനെ വാസന്തി പറഞ്ഞു: “എന്റെ കർത്തവ്യബോധമാണ് വീണ്ടും എന്ന ഭവതിയുടെ അടുക്കലേയ്ക്കിഴച്ചത്.”

വസന്തനെ കണ്ടപ്പോൾ ശ്യാമയ്ക്കുണ്ടായ സന്തോഷം പറഞ്ഞറിയിക്കാൻ പ്രയാസം. അവളുടെ ഹൃദയം പുള്ളിച്ചുതുടങ്ങി. കണ്ണുകൾക്ക് എന്തൊരു കളിമ്! അവൾ ചോദിച്ചു: “നിങ്ങളുടെ പേരെന്ത്?”

വസന്തൻ:—സുന്ദരീ! ഭവതിയുടെ ഭൂതൃന്റെ പേര് വസന്തൻ എന്നാണ്.

ശ്യാമ:—എന്റെ ഭൂതൃനോ! ഈ ലോകമുള്ള കാലത്തോളം അങ്ങനെ സംഭവിക്കയില്ല. യുവാവേ! നിങ്ങൾ ഭൂപസിംഹന്റെ ഭൂതൃനാണോ?

വസന്തൻ:—അദ്ദേഹം ഭവതിയുടെ ആളാണ്. നിങ്ങളുടെ ഭൂതൃന്റെ ഭൂതൃൻ നിങ്ങളുടേയും ഭൂതൃൻ തന്നെയാണല്ലോ?

ശ്യാമ:—അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി വിചാരം എനിക്കില്ല.

വസന്തൻ:—ഭവതിയുടെ ശാന്തമായ വിചാരം അദ്ദേഹത്തിൽ അപ്പിതമാക്കിത്തീർക്കുവാൻ വേണ്ടിയാണ് ഞാൻ വന്നിരിക്കുന്നത്.

ശ്യാമ:—അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി ഭവൻ മേലാൽ സംസാരിക്കാതിരിക്കണമെന്നാണ് എന്റെ ആഗ്രഹം. വേറൊരപേക്ഷയുണ്ടെങ്കിലും ഭവൻ വരികയാണെങ്കിൽ ഞാനതു സ്വീകരിക്കാം

വസന്തൻ:—പ്രിയപ്പെട്ട കന്യകേ—!

ശ്യാമ:—ഇന്നലെ ഭവൻ എന്നെ പിരിഞ്ഞുപോയപ്പോൾ ഞാൻ ഒരു വൈരമോതിരം കൊടുത്തയയ്ക്കുയണ്ടായല്ലോ. അത് എന്റെ ഒരു സ്മൃതം മാത്രമായിരുന്നു. അതിനെപ്പറ്റി എന്തു വിചാരിക്കുന്നു? ഭവൻ എന്റെ ഹൃദയത്തെ ആകർഷിച്ചുകഴിഞ്ഞു.

വസന്തൻ:—ഭവതിയുടെ സ്ഥിതിയെപ്പറ്റി എനിക്കു അന്തരാപമുണ്ട്.

ശ്യാമ:—അത് പ്രേമത്തിന്റെ അളവിനെ കാണിക്കുന്നു.

വസന്തൻ:—അല്ല, അതു വെറും കഥയില്ലായ്മ.

ശ്യാമയുടെ വാക്കുകൾ വാസന്തിയെ അന്ധാളിപ്പിച്ചു. സ്വപ്നത്തിൽപ്പോലും അത്തരം പദങ്ങൾ ഉച്ചരിക്കയില്ലെന്നാണ് വാസന്തി വിചാരിച്ചിരുന്നത്. ഇതു കേട്ട ഉടൻ അവളുടെ മുഖത്ത് ഒരുതരം വെറുപ്പു പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. അവിടം വിട്ടുപോവാൻ ധൃതികൂട്ടി. ശ്യാമ അവളെ തടുത്തുനിർത്തി ചോദിച്ചു: “എന്നെപ്പറ്റി ഭവൻ എന്തു വിചാരിക്കുന്നു? സഭയം പറയണം.”

വസന്തൻ:—ഇപ്പോൾ ഭവതിയുടെ നിലയിലല്ലെന്നു വിചാരിക്കുന്നു.

ശ്യാമ:—അങ്ങനെയൊന്നെങ്കിൽ നിങ്ങളെപ്പറ്റിയും അതു പോലെതന്നെയാണ് ഞാനും വിചാരിക്കുന്നത്.

വസന്തൻ:—എന്നാൽ നല്ലവണ്ണം ശരിക്കു് ആലോചിക്കുക. കാണുംപോലെയല്ല ഞാൻ. ഇപ്പോൾ ഞാൻ നിങ്ങളുടെ വിഷ്ണിയാണ്.

വാസന്തിയുടെ മുഖത്തു് എന്തെന്നില്ലാത്ത ഒരു അസുഖം ക്ഷണപ്പെട്ടു. അതു മനസ്സിലാക്കി ശ്യാമ വീണ്ടും പറഞ്ഞു: “ഭവാന്റെ അധരങ്ങളിൽ ദേഷ്യത്തിന്റേയും, നിന്ദയുടേയും ഇടയ്ക്കു് എത്ര സൗന്ദര്യം വിളയാടുന്നു! വസന്താ, ഞാൻ ഭവാനെ സ്നേഹിക്കുന്നു. എന്റെ യൗവ്വനവും, വസന്തത്തിലെ പനനീർപ്പുകളും അറികെ എന്നിയ്ക്കു് അങ്ങയുടെ പേരിലുള്ള പ്രേമം അഭവറാതാണ്.

സാധുവായ ശ്യാമയുടെ അപേക്ഷ നിഷ്കലമായതുതന്നെ. ഭൂപസിംഹനിൽ ഹൃദയം അപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന വാസന്തി ശ്യാമയെ എങ്ങനെ സ്നേഹിക്കും? അവൾ പറഞ്ഞു: “ദേവീ! എനിക്കു് ഒരു ഹൃദയമേയുള്ളു; ഒരു മനസ്സേയുള്ളു. ഒരേ ഒരു സത്യം. അതിനെ ഭവതിക്കു വശത്താക്കുവാൻ സാധിക്കയില്ല. ഇതാ ഞാൻ ചോദിക്കുന്നു. - ഇനി ഞാൻ എന്റെ യജമാനന്റെ അപേക്ഷയ്ക്കുകൊണ്ടു് ഇവിടേയ്ക്കു വരികയില്ല. ഭവതിയെ അലട്ടുകയുമില്ല.”

എന്നാൽ പാവം, ശ്യാമ വീണ്ടും അവളുടെ പ്രേമത്തെപ്പറ്റി ഓരോന്നു പറവാൻ ഭാവിച്ചു. വാസന്തി ഇങ്ങ

നെ പറഞ്ഞു് അവളെ സമാധാനിപ്പിച്ചു: “ഭവതി ഒരിക്കലും ഒരു സ്ത്രീയെ സ്നേഹിക്കരുതു്.”

വാസന്തി ശ്യാമയെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞു.

അദ്ധ്യായം 6.

വാസന്തിയുടെ സഹോദരനായ ഹരീശൻറെ അടുക്കലേയ്ക്കു നമുക്കിനി പോകാം.

കപ്പൽ പൊളിഞ്ഞുപോയതിനുശേഷം ഹരീശൻ ഒരു മരത്തുള്ളിൽ പിടിച്ചു ചാറിപ്പറന്നു പോകുന്നതു് സെൻ ഗുപ്തയ്ക്കു കാണാൻ സംഗതിയായി. വിശപ്പുകൊണ്ടും, ക്ഷീണംകൊണ്ടും ബോധരഹിതനായിത്തീർന്നു്, മരക്കഷണം വിടാറായിക്കൊണ്ടിരുന്ന അവനെ സെൻഗുപ്ത വേഗത്തിൽ തിരമാലകളിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെടുത്തി. പ്രഥമശുശ്രൂഷകളെല്ലാം ചെയ്തപ്പോൾ ഹരീശനു ബോധം വന്നു. അന്നു മുതൽ സെൻഗുപ്തയ്ക്കു് ഹരീശൻറെപേരിൽ ഒരു സഹോദരസ്നേഹം ജനിച്ചതുടങ്ങി. താൻ രക്ഷപ്പെടുത്തിയ ആൾ ആരാണെന്നും മറ്റും അറിവാൻ ക്യാപ്റ്റൻ് ആഗ്രഹമായി. അദ്ദേഹം ചോദിച്ചു: “നിങ്ങൾക്കു് ഒരുവിധം സമാധാനമായില്ലേ? ഇനി യാതൊരാപത്തും നേരിടുകയില്ല. എങ്ങോട്ടാണ് നിങ്ങൾ പോകുന്നതു്?”

ഹരീശൻ:— എനിക്കു നിങ്ങളെ ജ്യേഷ്ഠനെപ്പോലെ തോന്നുന്നു. ഞാൻ ഒന്നും ചെയ്തവെക്കുന്നില്ല. ഹരീശനാണ് ഞാൻ. എന്റെ അച്ഛൻ പാടലീപുത്രത്തിലെ രമേശബാബുവായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി നിങ്ങൾ കേട്ടിരിക്കും. അദ്ദേഹം മരിയ്ക്കുമ്പോൾ എന്റെ സഹോദരിയും, ഞാനും മാത്രം ശേഷിച്ചു.

അങ്ങൾ രണ്ടുപേരും ഒരേസമയത്തു് ഇരട്ടാപററവ
രാണു്. അങ്ങൾ രണ്ടുപേരും ഒപ്പം മരിക്കാമായി
രുന്നു. ഈശ്വരൻ്റെ അതു സമ്മതമല്ലെന്നു തോന്നുന്നു.
അല്ലെങ്കിൽ നിങ്ങൾ അവിടെ പ്രത്യക്ഷമാവാൻ
അവകാശമില്ലല്ലോ. ഞാൻ രക്ഷപ്പെട്ടതിനു് അല്പം
മുമ്പായിരുന്നു എന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട സഹോദരി ഗംഗ
യിൽ മുങ്ങി മരിച്ചതു്.

സെൻ്റുപ്ലി:—അങ്ങനെയോണോ? കഷ്ടം!

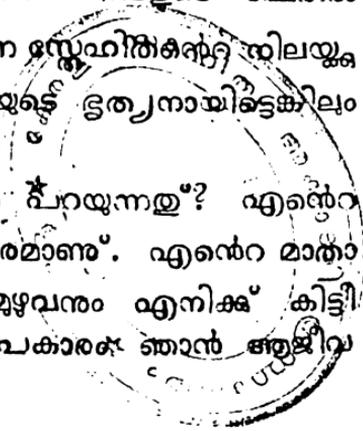
ഹരീശൻ:—അവൾ എന്റെ നേർപകുപ്പാണു്. ഞാൻ
ആണും, അവൾ പെണ്ണു എന്ന ഒരേ വ്യത്യാസമേ
യുള്ളൂ. അവളുടെ പരിശുദ്ധഹൃദയം ആർക്കും അന്യ
യാജനകമാണു്. പക്ഷെ, കഷ്ടം! അവരുടെ ശുശ്രൂ
ണം ഗംഗയായിത്തീർന്നു്.

സെൻ്റുപ്ലി:—ആ അജ്ഞാതമായ വർത്തമാനം എനിക്കു
കേൾക്കണ്ട.

ഹരീശൻ:—എനിക്കുവേണ്ടി കഷ്ടപ്പെട്ടതിനു് നിങ്ങൾക്കു്
എന്റെ വിനീതമായ കൃപ്യകൈ ഇതാ.

സെൻ്റുപ്ലി:—ഹരീശാ, എനിക്കു നിങ്ങളുടെ പേരിൽ
വലിയ സ്നേഹമായി. എന്നെ സ്നേഹിക്കുവാൻ നിലയുണ്ടു
കരുതുന്നില്ലെങ്കിൽ, അങ്ങയുടെ ഭൃത്യനായിട്ടെങ്കിലും
സ്വീകരിയ്ക്കണം.

ഹരീശൻ:—എന്താണു് നിങ്ങൾ പറയുന്നതു്? എന്റെ
ഹൃദയം കരുണയുടെ ആകരമാണു്. എന്റെ മാതാ
വിന്റെ സ്വഭാവഗുണം മുഴുവനും എനിക്കു് കിട്ടി
ട്ടുണ്ടു്. നിങ്ങൾ ചെയ്ത ഉപകാരം ഞാൻ ആജീവ

നാന്തം മറക്കയില്ല. ഭൂപസിംഹന്റെ അരമനയ്ക്കാണ് ഞാൻ പോകുന്നത്.

സെൻതുപ്തയ്ക്ക് ഹരീശനെ വിട്ടുപിരിയുവാൻ ഒട്ടും ഇഷ്ടമില്ല. അയാൾ പോകുന്നവിടെയെല്ലാം താനും പോവാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. അയാൾ പറഞ്ഞു: “ഹരീശാ, നിങ്ങളുടെ സ്വഭാവഗുണം കേൾക്കണം. എന്തൊരു ശാന്തതയാണ് നിങ്ങളിൽ തിളങ്ങുന്നത്! നിങ്ങളുടെകൂടെ എനിക്കും ഭൂപസിംഹന്റെ രാജധാനിക്കു വരണമെന്നുണ്ട്. പക്ഷെ, ആ യാത്ര എന്റെ ജീവധാനിക്കു കാരണമായേയ്ക്കാം. അന്നു കടലിൽവെച്ചു ഞാൻ, ഭൂപസിംഹന്റെ മരുമകനും തമ്മിൽ ഒരു യുദ്ധം നടന്നു. അതിൽ അയാൾ എന്റെ വെട്ടേറു മരിച്ചു. ആ കുറ്റത്തിന് എന്നെ രാജകീരന്മാർ അന്വേഷിച്ചു നടക്കുകയാണ്. നിങ്ങളുടെകൂടെ വന്നാൽ അവർ എന്നെ പിടിയ്ക്കുമായിരിക്കാം. എന്നാലും വിരോധമില്ല. ഞാൻ അങ്ങയെ അനുഗമിക്കാൻ ഉറച്ചു. നിങ്ങൾ ഈ നാട്ടിന്ത് അപരിചിതനല്ലേ? കാശിയിൽ മനോഹരമായ കാഴ്ചകൾ പലതുണ്ട്. അവയെല്ലാം കണ്ടാനന്ദിക്കാം.”

ഹരീശൻ:—എന്നാൽ യാതൊരു മുൻകരുതലും കൂടാതെ നടക്കേണ്ട.

സെൻതുപ്ത:—സാരമില്ല. ഇതാ, ഈ മടിശ്ശീല വെച്ചോളൂ. ഞാൻ തെക്കേ ഗോപുരനടുത്തു മോഹനലാപ്പിൽ താമസിക്കുവാൻ വേണ്ട ഏർപ്പാടു ചെയ്യാം. അതിലിടയ്ക്കു നിങ്ങൾ പട്ടണം പുററനോക്കി വരൂ.

ഹരീശൻ:—മടിശ്ശീല എന്തിനാണ്?

സെൻഗുപ്തം:—കൈയിൽ ഇരിക്കട്ടെ. വല്ലതും വാങ്ങേണ്ടി വന്നാൽ വാങ്ങിച്ചോളൂ.

ഹരീശൻ!—വീരോധമില്ല. കുറേനേരം നിങ്ങളുടെ മടിശ്ശീല ചുമക്കുന്നവനും ആവാം. ഞാൻ വേഗത്തിൽ മടങ്ങി വരാം.

ഹരീശൻ കാശിയിലെ തൈരുവീഥികൾ കാണാൻ തിരിച്ചതിനുശേഷം സെൻഗുപ്തം മോഹനലാസ്തിലേയ്ക്കു യാത്രയായി.

അദ്ധ്യായം 7.

ശ്യാമയെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞ വാസന്തി ഭൂപസിംഹന്റെ കൊട്ടാരത്തിലേയ്ക്കു നടന്നു. അപ്പോഴേയ്ക്കും ശ്യാമയുടെ അമ്മാമൻ ഭദ്രസിംഗ് ഓടിവന്ന്, വാസന്തിയെ തടുത്തു നിർത്തി പറഞ്ഞു: “വസന്താ, ഞാൻ ഒരു വർത്തമാനം കേട്ടു. നിങ്ങൾ റെറയ്ക്കു് ഈ വഴിക്കു നിരായുധനായി പോകുന്നതു നന്നല്ല. ചന്ദ്രകാന്തൻ എന്ന യോഗാധ്വം ശ്യാമയെ വിവാഹം ചെയ്യാൻ കൊതിക്കുന്നവനാണ്. എന്റെ മരുമകൾക്കു നിങ്ങളുടെ പേരിലാണ് പ്രേമമെന്ന് അയാൾ എങ്ങനെയോ മനസ്സിലാക്കിയിരിയ്ക്കുന്നു. നിങ്ങളോടു യുദ്ധത്തിന്ന് അയാൾ ഇവിടെ ഇല്ലാത്തതന്നെ എന്താതിരിക്കയില്ല അയാൾ ധീരനും ശക്തനാമാണ്; പോരെങ്കിൽ മറ്റാളനും. യാതൊരുപദേശവും അയാളുടെ ചെവിയിൽ കേറില്ല എന്റെ വീട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങുകയാണ് നിങ്ങൾക്കു നല്ലതു്. അല്ലെങ്കിൽ ഒരു വാളും, കുതിരയാ ഞാൻ കൊണ്ടുവന്നു തരാം. ഒരുപക്ഷെ, അവ നിങ്ങൾക്കു രക്ഷയായി തീർന്നേയ്ക്കാം”

ഭയാലുവായ രുദ്രസിംഹം വേഗത്തിൽ വാസന്തിക്ക് ഒരു ഖഡ്ഗവും, ഒരു അശപവും കൊടുത്തു ഇതിലിടയ്ക്ക് ചന്ദ്രകാന്തൻ അവിടെയെത്തിക്കഴിഞ്ഞു. ആ സാധുപ്പെണ്ണു കൂട്ടി എന്തു ചെയ്യും? യുദ്ധം ചെയ്യാൻ അവൾക്കറിയാമോ? പുരുഷവേഷം ബാഹ്യത്തിലാണെങ്കിലും, ഹൃദയം ഒരു സ്ത്രീയുടേതാണല്ലോ. വാൾ — അത് ആലോചിക്കാതെ അവൾക്കു വെച്ചു. ചന്ദ്രപയുദ്ധം — അതു ഒരു യോഗാവിനോട്. ഹാ! എത്ര കറോരം!

ബലിഷ്ഠനായ ചന്ദ്രകാന്തൻ അസിയും ഉൾ വാസന്തിയുടെ മുമ്പിൽ നില്ക്കുന്നു. അവൾ ആലോചിച്ചു: “ഈ അവസരത്തിൽ ഞാനെന്താണ് ചെയ്യേണ്ടത്? ഞാൻ ഒരു പുരുഷനല്ല, സ്ത്രീയാണെന്നു സമ്മതിച്ചാലോ? അതല്ലെങ്കിൽ രക്ഷയ്ക്കുള്ള ഏകവഴി? അങ്ങനെ ചെയ്താൽ ഒരു പക്ഷെ, ഇതിനേക്കാൾ വലിയ ആപത്തു വന്നേയ്ക്കുമോ? ഭഗവാനേ! ഈ അശരണയെ രക്ഷിക്കേണമേ!”

ആപദ്ബാധ്യവനായ ഇരുശപരൻ വാസന്തിയുടെ പ്രാർത്ഥനകേട്ടു. അതാ, ആ വഴിയെ പോയിരുന്ന ഒരു അപരിചിതൻ അവളെ രക്ഷിക്കുവാൻ ഓടിവരുന്നു. അദ്ദേഹം വാസന്തിയെ, അവൾക്കു നേരിടാൻ പോകുന്നതായ ആപത്തിൽനിന്നു രക്ഷിച്ചു. അവളോടു പരിചയമുള്ളവനെപ്പോലെ അയാൾ നടിച്ചു. അവളുടെ ആത്മമിത്രത്തെപ്പോലെ ഭാവിച്ചു, ചന്ദ്രകാന്തനോടു പറഞ്ഞു: “എങ്ങോ, തന്റെ റാളിനെ താഴ്ത്തൂ. ഈ മാനുഷ്യവാദ്യം വല്ല തെറ്റും ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ ഞാനാണ് കുററുകാരൻ. നിങ്ങൾ അ

ഒന്നാമൻ:—ഒന്നുമില്ല. എനിക്കു നിങ്ങളെ നല്ലവണ്ണം അറിയാം. നിങ്ങളുടെ തലയിൽ ഇപ്പോൾ കടൽ തൊട്ടി ഇല്ലെന്നുവേണ്ടി. നടക്കൂ.

‘ശരി’, എന്നു സമ്മതിച്ചതിനുശേഷം ക്യാപ്റ്റൻ വാസന്തിയോടു പറഞ്ഞു; “നിങ്ങളെ അന്വേഷിച്ചുവന്നതു കൊണ്ടാണ് എനിക്കു ഈ ആപത്തു പിണഞ്ഞതു്. ഒരു പോംവഴിയും ഇല്ല. ഞാൻതന്നെ അതു് അനുഭവിക്കാം. നിങ്ങൾക്കു് എന്തുചെയ്യാൻ കഴിയും? നിവൃത്തിയില്ലാത്തതു കൊണ്ടു് ഞാൻ എന്റെ മടിശ്ശീല ആവശ്യപ്പെടുന്നു. എനിക്കു നേരിട്ട ആപത്തിനെപ്പറ്റിയല്ല, നിങ്ങളെ സഹായിക്കാൻ സാധിക്കുന്നില്ലല്ലോ എന്നു കരുതീട്ടാണ് എനിക്കു ചേദം. എന്താ, നിങ്ങൾ അതുതപരതന്ത്രനായി നില്ക്കുന്നതു്? മനസ്സു വിടരുതു്.”

സെൻ്റുപുയുടെ വാക്കുകൾ വാസന്തിയെ അതുളുതപ്പെടുത്തുകതന്നെ ചെയ്തു.

രണ്ടാമൻ:—നടക്കൂ, അരമനയ്ക്കു്.

സെൻ്റുപു:—ഞാൻ ആ പണത്തിൽനിന്നു കുറെ തരാം.

വാസന്തി:—ഏതു പണം? ഞാൻ നിങ്ങളെ അറിയില്ല. മുന്പു കണ്ടിട്ടുതന്നെയില്ല. നിങ്ങൾ എനിയ്ക്കു ചെയ്ത ഉപകാരത്തിന്നു ഞാൻ എന്റെ കൈയിൽ കുറെ പണമുള്ളതു തരാം.

സെൻ്റുപുയ്ക്കു ദേഷ്യം വന്നു. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “എന്തു്! നീ ഇതൊന്നും അറിയില്ലെന്നോ! എന്റെ ഭുഖം അധികമാക്കേണ്ട. എന്നെ ഭ്രാന്തനാക്കരുതു്. ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു് എത്ര ഉപകാരം ചെയ്തിരിക്കുന്നു? അതൊന്നും മറക്കരുതു്. മനുഷ്യധർമ്മമല്ല അതു്.”

വാസന്തി:—ഇതൊന്നും ഞാനറിയില്ല ഒരു പുരുഷനിൽ കാണുന്ന കൃതഘ്നതയെ ഞാൻ വെറുക്കുന്നു. അസത്യം അഹംഭാവം, മദ്യപാനം—ഇവയൊന്നും അത്രയും നിന്ദ്യമല്ല.

സെൻതുപ്ല:—ഇതശ്ചരാ, ഇതെതുകഷ്ടം!

രണ്ടാമൻ:—വത്ര, നടക്കൂ.

സെൻതുപ്ല:—ഞാൻ പറയുന്നതു കേൾക്കണം ഈ യുവാവിനെ ഞാനാണ് മൃത്യുവക്ത്രത്തിൽനിന്നു മോചിപ്പിച്ചത്. അവനുവേണ്ടിയാണ് ഞാൻ കാശിക്ക വന്നത്. അതാണ് ഈ ആചത്തിൽ പെട്ടതും.

ഒന്നാമൻ:—അതെല്ലാം തെക്കുളോടെന്തിനു പറയുന്നു? ദോരമായി, നടക്കൂ.

ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ സെൻതുപ്ലയുടെ വാക്കു കേട്ടില്ല. അവർ അദ്ദേഹത്തെ പിടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി. വഴിക്കൽ വെച്ച് സെൻതുപ്ല ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: “ഹരീശാ, ഇതാണോ പുരുഷധർമ്മം? നിനക്കു അവമാനം തോന്നുന്നില്ലേ ഇങ്ങനെ അസത്യം പറവാൻ? ഒരുവന്റെ ഗുണമാണ് അവന്റെ സൗന്ദര്യം.”

‘ഹരീശാ,’ എന്ന വിളി കേട്ടപ്പോൾ വാസന്തി ഒന്നു ഞെട്ടി. അവൾക്ക് അതുള്ളതും തോന്നി. മനസ്സിൽ പല സംശയങ്ങളും കടന്നുകൂടി. അതു തീർക്കാമെന്നു വിചാരിച്ചാൽ സെൻതുപ്ല എവിടെ? വാസന്തി ആലോചിച്ചു: “അയാൾ എന്നെ എന്റെ സഹോദരനായി തൊറിയരിച്ചിരിക്കണം.” എന്റെ സഹോദരനെയായിരിക്കാം അയാൾ രക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഞാൻ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന വേഷത്തിൽ

ലാണല്ലോ എന്റെ സഹോദരൻ എന്നെ പിരിഞ്ഞതും. ഹരീശൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടെന്നു വന്നാൽ കൊടുങ്കാറ്റു കടം കനിവുള്ളവതന്നെ. അന്യരുടെ താപത്തിൽ നദീ ജലത്തിനുകൂടി അനുക്രമമുണ്ടെന്നു തെളിയും; നിശ്ചയം.”

സെൻതുപ്തയെ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ പിടിച്ചുകൊണ്ടു പോയി. വാസന്തിക്കു വീണ്ടും ഭയമായി. ചന്ദ്രകാന്തൻ തന്നെ വീണ്ടും ഉപദ്രവിക്കാൻ വരുമോ എന്നു പേടിച്ചു അവൾ അതിവേഗത്തിൽ വീട്ടിലേയ്ക്കോടി രക്ഷപ്പെട്ടു.

=====

അദ്ധ്യായം 8.

വസന്തൻ പിരിഞ്ഞതിനുശേഷം ശ്യാമ വീണ്ടും അസ്വസ്ഥചിത്തയായിത്തീർന്നു. അവനെത്തന്നെ വിചാരിച്ചു വിചാരിച്ച് അവൾ ഉത്സാഹരഹിതയായി; ക്ഷീണ ഗാത്രയായി. തന്റെ ഭൃത്യനെ വിളിച്ച് തൈരുവുകളിൽ ചെന്നു വല്ല ഭിക്കിലും വസന്തനെ കണ്ടാൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരുവാൻ കല്പിച്ചു.

സെൻതുപ്തയെ പിരിഞ്ഞ ഹരീശൻ കാശിയിലെ തൈരുവുതോറും ചുറ്റിത്തിരിയുകയാണ്. ഉത്തരേന്ത്യയിലെ പട്ടണങ്ങളിൽവെച്ച് ഏറ്റവും പരിപാവനമായ ഒന്നാണ് കാശി. ഹിന്ദുക്കളുടെ പുണ്യനദിയായ ഗംഗയുടെ തീരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ആ മനോഹരനഗരിയുടെ മദ്ധ്യത്തിലായി എത്രയും പ്രസിദ്ധപ്പെട്ട വിശ്വനാഥക്ഷേത്രം നിൽക്കുന്നു. ഗംഭീരങ്ങളായ കെട്ടിടങ്ങളെക്കൊണ്ടും, രമ്യങ്ങളായ രാജധാനികളെക്കൊണ്ടും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന തൈരുവീഥികളിൽ പട്ടുവസ്ത്രങ്ങൾ, പരവതാനികൾ, വിച്ച

ഉപ്പാത്രങ്ങൾ, എന്നു വേണ്ട, മററനേകസാധനങ്ങളും വില്പനയ്ക്കു വെച്ചിരിക്കുന്ന ഷാപ്പുകൾ അസംഖ്യമുണ്ട്. ഗംഗാസ്നാനത്തിനുള്ള ഘട്ടങ്ങളും അവിടെ കുറച്ചൊന്നുമല്ല. പ്രതിദിനം അനേകായിരം സ്രീപുരുഷന്മാർ ഗംഗയിൽ സ്നാനം ചെയ്ത്, കാശീവിശ്വനാഥനെ ഭജിച്ചു, കൃതകൃത്യരായിപ്പോകുന്നു. ക്ഷേത്രത്തിലേയ്ക്കുള്ള തെരുവിന്റെ രണ്ടു ഭാഗങ്ങളിലും വിഭാഗമായ ഭക്തന്മാർ കൂടാരങ്ങളിൽ ഇരുന്ന് ജനങ്ങൾക്കു തദ്ദേഹപദേശം ചെയ്തുകൊടുക്കുന്ന കാഴ്ച ഇന്ത്യയിൽ മറ്റൊരു നഗരിയിലും ഇല്ല. ഈ കാഴ്ച കണ്ടല്ലാം കണ്ടാനന്ദിച്ച ഹരീശൻ സമയാ പോയ കഥ അറിഞ്ഞില്ല. പെട്ടെന്നു് സെൻ്റുപ്ലൂഷയാടു പാഞ്ഞ കാര്യം ഓർമ്മവന്നു് മോഹനലാഡ്ജിയെ മടക്കുകയായിരുന്നു. ആ സമയത്താണ് ശ്യാമയുടെ ഭൂതൻ്റെ ഹരീശനെ കണ്ടതു്. ഭൂതൻ്റെ പറഞ്ഞു: ഞാൻ എന്റെ യജമാനത്തി ആളയച്ചിട്ടു വന്നതല്ലെന്നു വിശ്വസിക്കേണ്ട."

ഹരീശൻ:—പോടോ, കടന്നു്. വിസ്റ്റി! എന്തെടോ താൻ പറയുന്നതു്? തന്റെ പാടുനോക്കി പോകൂ.

ഭൂതൻ:—മതി, മതി, പ്രസംഗം. ഞാൻ നിങ്ങളെ അറിയില്ല. എന്റെ യജമാനത്തി സംസാരിക്കാൻവേണ്ടി നിങ്ങളെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുവാൻ എന്നെ പറഞ്ഞയച്ചതും അല്ല. നിങ്ങളുടെ പേരു് വസന്തൻയജമാനൻ എന്നും അല്ല.

ഹരീശൻ:—തന്റെ വിസ്റ്റിത്തം വേറെ വല്ല ദിക്കിലും കാണിക്കൂ താൻ എന്നെ അറിയില്ല.

ഭൂതൻ:—എന്റെ വിസ്റ്റിത്തം കാണിക്കൂ? ഏതോ ഒരു യോഗ്യൻ പണ്ടൊരിക്കൽ ഇങ്ങനെ പറയുന്നതു നി

ങ്ങൾ കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ഇപ്പോൾ അതിനെ ഒരു വിസ്തൃതിയോട് പ്രയോഗിക്കുകയാണ്, അല്ലേ? എന്റെ വിസ്തൃതിയെ വേറെ ദിക്കിൽ കാണിക്കുക, അല്ലേ? ഈ പൊണ്ണത്തം വേറെ ഒരു ദിക്കിൽ നിങ്ങൾ കാണിക്കുക. നിങ്ങളുടെ നാട്യം മതിയാക്കൂ. അപരിചിതനാണെന്നു നടിക്കേണ്ട. എന്റെ യജമാനത്തിയോടു ഞാൻ പറയേണ്ടതെന്താണ്? നിങ്ങൾ വരുന്നതെന്തെന്ന് പറയട്ടെയോ?

ഹരീശൻ:—വിസ്തൃതി, പോ ഇവിടെനിന്ന്. ഇനിയും നിന്നാൽ ചെങ്കിട്ട മൂളം.

ഭൃത്യൻ ഈ വിവരം ശ്യാമയെ അറിയിച്ചു.

വസന്തൻ രക്ഷപ്പെട്ടതിനുശേഷം ചന്ദ്രകാന്തൻ വീണ്ടും അവനെ അന്വേഷിച്ചു നടക്കുകയായിരുന്നു. അപ്പോൾ ഭൃത്യനോടു ദേഷ്യപ്പെട്ടു മടങ്ങുന്ന ഹരീശനെ കണ്ടു. ഹരീശൻ തന്റെ ശത്രുവായ വസന്തൻതന്നെയെന്ന് കരുതി ചന്ദ്രകാന്തൻ അവനെ തടുത്തു നിർത്തി. പിടിത്തംകിട്ടി; പിടിത്തംകിട്ടി; ഇതാണ് നിന്റെ അധികപ്രസംഗത്തിനുള്ള ശിക്ഷ, എന്നും പറഞ്ഞ് അവനെ ഒന്നു പൊട്ടിച്ചു.

തല്ലുകൊണ്ടു പിൻതിരിയുന്നവനാണോ ഹരീശൻ? അയാൾ ധീരനും ബലവാനുമാണ്. ചന്ദ്രകാന്തനെ പിടിച്ചുനിർത്തി, 'എടോ, താൻ ഒന്നല്ലേ എനിക്കു തന്നുള്ള. ഇതാ, ഇതു നോക്കൂ, എത്ര എണ്ണമുണ്ടെന്ന്,' എന്നും പറഞ്ഞ് ചെങ്കിടത്തു മൂന്നു കൊടുത്തു. അനന്തരം, 'എടാ കഴുതേ! എല്ലാവരും ഭ്രാന്തന്മാരാണെന്നാണോ നിന്റെ വിചാരം എന്നും പറഞ്ഞു.

ഭൃത്യൻ പറഞ്ഞതു കേട്ടതിൽപ്പിന്നെ ശ്യാമ തന്റെ ക്ഷമകനെ അന്വേഷിച്ചു പറഞ്ഞു. അപ്പോൾ ചന്ദ്രകാന്തനെ അടിച്ചോടിച്ചു കോപിയ്ക്കുന്നതിൽക്കൂടി ഹരീശനെ കണ്ടു. ഹരീശനാണ് വസന്തൻ എന്നു ശ്യാമ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. അവൾ അയാളുടെ അടുത്തുചെന്നു, അയാൾക്ക് അന്യമാരോടു് അനാവശ്യമായി ശബ്ദം പോകേണ്ടിവന്നതിൽ തനിക്കു വലിയ വ്യസനമുണ്ടെന്നു കാണിച്ചു, ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: “വരൂ, അരമനയ്ക്കു പോകാം; എന്റെ ആതിഥ്യം സ്വീകരിയ്ക്കണം.”

ഹരീശൻ് എന്തെന്നില്ലാത്ത ഒരു അന്ധാളിപ്പ്. പുതിയൊരു ശത്രുവിനോടതിരിയേണ്ടിവന്നതു്—അപരിചിതയായ ഒരു കന്യകയുടെ സൽക്കാരം—ഇതിന്റെ അർത്ഥമാണെന്നു മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കാതെ അയാൾ കഴങ്ങി. അയാൾ വിചാരിച്ചു: “ഇതെന്തൊരു കഥയാണ്! ഇതിന്റെയെല്ലാം അർത്ഥമെന്തു്? എനിയ്ക്കു ബുദ്ധിഭ്രമമോ? അഥവാ സ്വപ്നമൊന്നാണോ? സ്വപ്നമാണെങ്കിൽ ഞാൻ ആ ലോകത്തിൽ കിടന്നു് ഒന്നു സുഖമായുറങ്ങട്ടെ.”

ശ്യാമ:—ദയചെയ്തു് എന്റെ കൂടെ വരൂ. ഇത്രം ഞാൻ പറയണോ?

ഹരീശൻ:—ഭവതിയുടെ ഇഷ്ടംപോലെ.

ഹരീശൻ ശ്യാമയുടെകൂടെ അവളുടെ അരമനയ്ക്കു ചെന്നു. ആ യുവതിക്കു വലിയ സന്തോഷമായി. ഹരീശന്റെ മുഖത്തു്, വസന്തന്റെ മുഖത്തു കണ്ടതുപോലെ യാതൊരു വെറുപ്പും, ദേഷ്യവും അവൾ ഇത്തവണ കണ്ടില്ല. നേരെ മറിച്ച്, താൻ പറയുന്നതെല്ലാം സന്തോഷപരസ്സരം

ശ്രദ്ധിക്കുന്നതായും അവൾ മനസ്സിലാക്കി. അവളുടെ ആനന്ദം കവിഞ്ഞൊഴുകിത്തുടങ്ങി. അവൾ കാണിക്കുന്ന പ്രേമചേഷ്ടകൾക്കു വിപരീതമായി ഒന്നുംതന്നെ ഹരീശൻ പ്രവർത്തിച്ചില്ല. അവയെല്ലാം അദ്ദേഹം സന്തോഷം സ്വീകരിച്ചു. എന്നാലും ചില സംശയങ്ങൾ ഹരീശനാണുകാതിരുന്നില്ല. അയാൾ വിചാരിച്ചു; “ഹാ! എന്തൊരു സുഖമായ കാര്യം! സൂര്യൻ പുഞ്ചിരി തൂകി പ്രകാശിക്കുന്നു. അവൾ എനിക്കു തന്നെ മുത്താണിത്. എന്തൊരു കരുതകൾ! ഇതിന്റെറയെല്ലാം രഹസ്യമെന്താണ്? വെറും ഭ്രാന്തം മറ്റുമല്ല ഇത്. ശ്യാമയാണ് ഈ മാളികയുടെ ഉടമസ്ഥ. എത്ര ചിട്ടയായിട്ടാണ് അവൾ ഗൃഹകൃത്യങ്ങൾ നടത്തുന്നത്! അവളുടെ കല്പനകളെ ഭൂതപ്രജനങ്ങൾ അക്ഷരം പ്രതി അനുഷ്ഠിക്കുന്നു. അത്തരത്തിലൊരു കന്യക മോശക്കാരിയാവാൻ തരമില്ല. കാഴ്ചയ്ക്കും സുന്ദരിതന്നെ ശ്യാമ. പ്രായം കഴിഞ്ഞു പതിനേഴു കാണും. എല്ലാ ഗുണങ്ങളും ഇന്ന് അവൾക്കുണ്ട്. ഈശ്വരപ്രിയയായിരിക്കാം അവൾക്ക് എന്റെ പേരിൽ പ്രേമം അർപ്പിച്ചത്. എന്നാൽ എന്റെ സ്നേഹിതൻ സെൻതുപ്പു എവിടെയായിരിക്കും? അയാളെ മോഹനലാഡ്ഡിൽ കണ്ടില്ലല്ലോ. അദ്ദേഹംനിമിത്തമാണ് എനിയ്ക്ക് ഈ ഭാഗ്യം സിദ്ധിച്ചത്. സെൻതുപ്പുയെ കണ്ടു പിടിക്കണം. അതാ, ശ്യാമ വരുന്നു. എന്റെ മാന്യസുഹൃത്തിന്റെ വഴിക്കു വന്നുചേർന്ന ഭാഗ്യം! ഹാ! ഇനി തട്ടിനീക്കുകയോ! ഒരിയ്ക്കലുമില്ല.”

ശ്യാമയ്ക്കു വലിയ സന്തോഷമായി. തന്റെ കാമുകന്റെ അപ്ലോഴ്ത്തെ സ്വഭാവവും, പെരുമാറ്റവും കണ്ടു്

തന്നെപ്പോലെ ഭാഗ്യവതി മററാരുമില്ലെന്ന് അവൾക്കു തോന്നി. പക്ഷെ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിചാരം പെട്ടെന്നു മാറിയേക്കുമോ എന്ന സംശയവും അവൾക്കുണ്ടാകാതിരുന്നില്ല. അതിന്നു നിവാരണമായി അപ്പോൾത്തന്നെ വിവാഹം നടത്തുവാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി, അവൾ പുരോഹിതനെ വരുത്തുകയാണ് ചെയ്തത്. അവൾ ഹരീശനോടു പറഞ്ഞു: “എന്റെ ഈ ധൃതിയെപ്പറ്റി നിങ്ങൾ എന്നെ തെറ്റിദ്ധരിക്കരുത്. എന്റെകൂടെ ക്ഷേത്രത്തിലേയ്ക്കു വരണം. വിശ്വനാഥസന്നിധിയിൽവെച്ചു് ഇദ്ദേഹം നമ്മുടെ വിവാഹം നടത്തിത്തരും. എന്നെ വിശ്വസിക്കുക. ഞാൻ ഇതാ ശപഥം ചെയ്യുന്നു. എന്നും ഞാൻ അവിടുത്തെ വിശ്വസ്തയും, പ്രേമഭാജനവും ആയ പത്നിയായിരിക്കുന്നതാണ്. എന്റെ മനസ്സിനെ മാറുവാൻ ഒന്നിന്നും കഴിയയില്ല. ഞാൻ അങ്ങയുടെയാണ്. അങ്ങനാ് എന്റെയും. അങ്ങയുടെ ജീവിതത്തെ ഈ ഭാസി സ്വർഗ്ഗതുല്യമാക്കാം. ഞാൻ ഭാഗ്യവതി. അങ്ങനേ ഭാഗ്യവാൻ. നമ്മുടെ വിവാഹം എത്രകാലം ഗോപ്യമായി വെച്ചേണമോ, അത്രയും കാലം അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതിനും ഞാൻ സന്നദ്ധയാണ്. എന്നാലും ഈശ്വരസന്നിധിയിൽവെച്ചു നമ്മുടെ വിവാഹം നടത്തണം. അവിടുത്തെ ഇംഗിതം അറിവാൻ ഈയുള്ളവൾ അക്ഷമയായിരിയ്ക്കുന്നു.”

ശ്യാമയുടെ ആ പ്രേമപ്രാർത്ഥന ഹരീശൻ നിരസിച്ചില്ല. അവർ പുരോഹിതനോടുകൂടി വിശ്വനാഥക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നു്, വിഗ്രഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ വെച്ചു വിവാഹകർമ്മം നടത്തുകയും ചെയ്തു.

അദ്ധ്യായം 9.

ശ്യാമ ഹരീശന്റെ പത്നീപദം അലങ്കരിച്ചുകഴിഞ്ഞു.

ഹരീശൻ തന്റെ പ്രിയമിത്രമായ സെൻതുപ്ലയെ കണ്ട് തനിയ്ക്കു സിദ്ധിച്ച ഭാഗ്യം അറിയിപ്പാൻ വലിയ തിടുക്കമായി. അയാൾ തന്റെ പ്രിയതമയോടു തൽക്കാലത്തേയ്ക്കു യാത്ര പറഞ്ഞു് അയാളെ അന്വേഷിച്ചു പുറപ്പെട്ടു.

പാപം, ഭൂപസിംഹന്റെ മനോവിചാരം—അതു് അദ്ദേഹത്തെ ഇട്ടു കൊല്ലുന്നു. മനശ്ശാന്തിയ്ക്കുവേണ്ടി അദ്ദേഹം ഒരിയ്ക്കൽക്കൂടി വസന്തനേയുംകൂട്ടിക്കൊണ്ടു് ശ്യാമയുടെ അരമനയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. അവർ കൊട്ടാരമെത്താറായി. ആ സമയത്തു് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ സെൻതുപ്ലയെ ഹാജരാക്കി. അദ്ദേഹത്തെ കണ്ട ഉടനെ വസന്തൻ, താൻ അറിയാതെ തന്നെ, 'ഇതാ പ്രഭോ, എന്നെ രക്ഷിച്ച ആൾ ഇതാ വരുന്നു എന്തു് ഉറക്കെ പറഞ്ഞു.

ഭൂപസിംഹനും സെൻതുപ്ലയെ മനസ്സിലായി. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: "എനിയ്ക്കു് ആ മുഖം നല്ല ഓർമ്മയുണ്ടു്. കഴിഞ്ഞ തവണ കണ്ടപ്പോൾ കരികൊണ്ടു മുടിയിരുന്നുവെന്നേയുള്ളു. താൻ ഒരു കടൽക്കള്ളനല്ലേ? താനല്ലെ, എന്റെ മരുമകനെ കൊന്നതു്?"

ഒന്നാമത്തെ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ:—പ്രഭോ! ഇയാൾതന്നെയാണു് നമ്മുടെ കപ്പലിനെ നശിപ്പിച്ചതും, സതീശനെ കൊന്നതും.

വസന്തൻ:—പ്രഭോ! അയാൾ എനിയ്ക്കു് എന്തുവകാരമാണു് ചെയ്യുന്നതു്! വാളും ഉഴരി ശത്രുവിനോടേറു് എന്നെ രക്ഷിച്ചു. പക്ഷെ, അവസാനം ഞാൻ വിചാരിക്കാത്ത ചില വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു. അവ എന്താണെന്നു് എനിയ്ക്കു നിശ്ചയമില്ല.

ഭൂപസിംഹൻ:—എടോ കടൽക്കള്ളാ! തന്റെ ധൈര്യം കേൾക്കുന്നെ. ഈ നാട്ടിൽ വരാൻ തനിയ്ക്കു് എങ്ങനെ ധൈര്യം വന്നു? എന്താവശ്യത്തിന്നു വന്നു? തനിക്ക് ഇവിടെ മുഴുവനും ശത്രുക്കളുണ്ടെന്നു് അറിയില്ലേ?

സെൻതുപ്പ:—പ്രഭോ! എന്നിൽ ആരോപിച്ച കുറ്റങ്ങൾക്കു ഞാൻ തെറ്റുകാരനല്ലെന്നു തെളിയിച്ചുതരാം. എന്നെ അനുവദിക്കുക. സെൻതുപ്പ കള്ളനല്ല. കടൽക്കള്ളനും അല്ല. ഞാൻ അങ്ങയുടെ ശത്രുവാണെന്നു സമ്മതിക്കുന്നുവെന്നേയുള്ളു. ഒരു ദുർമ്മന്ത്രശക്തിയാണു് എന്നെ ഇങ്ങോട്ടേക്കാനയിപ്പിച്ചതു്. അങ്ങയുടെ അടുത്തു നിൽക്കുന്ന ആ നന്ദികെട്ടു ബാലനെ ഞാൻ ഭയങ്കരമായ തിരമാലകളിൽനിന്നു രക്ഷിച്ചു. ഞാൻ അവനു ജീവനെ പ്രദാനം ചെയ്തു. അന്നുമുതൽ എനിക്കു് അവന്റെ പേരിൽ ഒരു പ്രേമം ജനിച്ചതുടങ്ങി. ആ സ്നേഹം ഒന്നുമാത്രമാണു് എന്നെ ഈ ആപത്തിൽ കുടക്കിയതു്. അല്ലെങ്കിൽ, ആപത്തു നിറഞ്ഞ ഈ പട്ടണത്തിൽ ഞാൻ വരികയില്ലായിരുന്നു. ഒരു ശത്രു അവനെ കൊല്ലാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ ഞാനാണു് അവനെ രക്ഷപ്പെടുത്തിയതു്. മേലാൽ

നേരിടാവുന്ന ആപത്തുകളിൽനിന്നും രക്ഷിക്കുവാൻ വേണ്ടി ഞാൻ അവനെ അനുഗമിക്കുകയാണ്. ഞാൻ എന്റെ മടിശ്ശീലയും അവനു കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്.

വസന്തൻ:—എങ്ങനെയാണത്?

ഭൂപസിംഹൻ:—അവൻ ഈ പട്ടണത്തിലേയ്ക്കു് എന്നു വന്നു?

സെൻതുപ്ത:—പ്രഭോ, ഇന്ന്. മൂന്നു മാസമായി രാവു പകലു ഞങ്ങൾ ഒരുമിച്ചു കഴിച്ചു കൂട്ടുകയാണ്.

തന്റെ പ്രിയതമൻ സ്നേഹിതനെ കാണാൻ പോയിട്ടു് നേരം വളരെയായിട്ടും മടങ്ങി വരുന്നതു കാണാതായപ്പോൾ അക്ഷമയായിത്തീർന്ന ശ്യാമ, അദ്ദേഹത്തെ അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ടു നിരത്തിലേയ്ക്കു വന്നു. അപ്പോൾ അവളെ ഭൂപസിംഹൻ കണ്ടു. അദ്ദേഹം സെൻതുപ്തയുടെ കാര്യമെല്ലാം മറന്നു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: “ഇതാ പ്രഭുക്കുമാരി വരുന്നു. ദേവകന്യക ഭൂമിയിലേയ്ക്കിറങ്ങി വരുന്നപോലെ തോന്നുന്നു. എടോ താനെന്തു ഭ്രാന്താണ് പറയുന്നത്! മൂന്നു മാസമായി ഈ യുവാവു് എന്നെ സേവിക്കുവാൻ തുടങ്ങിട്ടു്. ഇവനെ പിടിച്ചുകൊണ്ടുപോവിൻ.”

ശ്യാമ:—വസന്താ, അങ്ങു് വാക്കു നിറവേററിയില്ല.

വസന്തൻ:—എന്താ, അതു്?

ഭൂപസിംഹൻ:—ബഹുമാന്യയായ ശ്യാമേ!

ശ്യാമ:—വസന്താ, അങ്ങു് എന്തു പറയുന്നു? എന്റെ പ്രഭോ!

വസന്തൻ:—അതു എന്റെ യജമാനൻ പറഞ്ഞുകൊള്ളും. എന്റെ കർത്തവ്യബോധം അതിൽനിന്നു എന്നെ വിലക്കുന്നു.

ശ്യാമ:—എന്താ, പണ്ടത്തെ മടുതനെയോ ഇപ്പോഴും എടുക്കുന്നത്? സംഗീതത്തിന്റെ പിന്നാലെ ഓളിയിടുന്നപ്പോലെ നിങ്ങളുടെ വാക്കുകൾ എനിയ്ക്കു വെറുപ്പുണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്നു.

ഭൂപസിംഹൻ:—ഇനിയും അത്ര ക്രൂരമായി തോന്നുന്നുണ്ടോ?

ശ്യാമ:—ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു് ഇപ്പോഴും അങ്ങനെയെന്ന പ്രഭോ!

ഭൂപസിംഹൻ:—എടീ, തോന്നുവാസി! എന്റെ ഭൂതനെ വളരെ സ്നേഹിക്കുന്നുവല്ലേ, നീ! ഞാൻ എന്തൊന്നാണ് ചെയ്യുക?

ശ്യാമ:—അവിടത്തെ ഇഷ്ടംപേംലെ

ശ്യാമയുടെ ഓരോ വാക്കും തന്റെ ഭൂതനായ വസന്തന്റെ ചേരിലുള്ള പ്രേമത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നതാണെന്നു കണ്ട ഭൂപസിംഹൻ ആ യുവാവിന്റെ ചേരിൽ കലശലായ ഭേഷ്യം തോന്നി. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “എന്തു? എന്തുകൊണ്ട് അങ്ങനെ ചെയ്യാൻ എനിക്കു ധൈര്യം വരുന്നില്ല. എന്റെ പ്രേമലക്ഷ്യത്തിന്റെ കഥ കഴിച്ചാലേന്താണു്? വസന്താ! ഇതാണോ വിശ്വസ്തനായ ഒരു ഭൂതന്റെ ധർമ്മം? നീ എന്തു കടംകൈയാണു് പ്രവർത്തിച്ചതു്? ഞാൻ കാമിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരു കന്യകയെ സ്നേഹിച്ചു വശത്താക്കുകയോ! ഇതു് ആർ സഹിക്കും? ഇതിനുള്ള ശിക്ഷ എന്താണെന്നോ? കഴുവിന്മേൽ കയറുക. ഇതു ഞാൻ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കയില്ല. വത്ര, വസന്താ! എന്റെ

ഏദയം ക്രൂരകർമ്മം പ്രവർത്തിക്കുവാൻ പക്വമായിരിക്കുന്നു. ഞാൻ സ്നേഹിക്കുന്ന ഒരു ആട്ടിൻകുട്ടിയെ ബലി കൊടുക്കുവാൻ പോകുന്നു.”

വെറും അസൂയകൊണ്ടുള്ള ഇരച്ഛയാലാണ് ഭൂപതിസിംഹൻ തന്നെ മരണത്തിനു വിധിച്ചതെന്നു വാസന്തിയ്ക്കു നല്ലവണ്ണം അറിയാം. എന്നാലും അവളുടെ പ്രേമം അവളെ ഒരു ഭീരുവാക്കിത്തീർത്തില്ല. അവൾ പറഞ്ഞു: “അതും അനുഭവിക്കുന്നതിൽ എനിക്കു സന്തോഷമേയുള്ളൂ. എന്റെ യജമാനനു സന്തോഷമുണ്ടാകയാണെങ്കിൽ, മരണം വരികാൻ ഞാൻ തയ്യാറാണ്.”

പക്ഷെ, ശ്യാമയുണ്ടോ അവളുടെ ഭർത്താവിനെ കൊല്ലുവാൻ അനുവദിക്കുന്നു? അവൾ പറഞ്ഞു: “എന്റെ വസന്തൻ എവിടെ പോകുന്നു?”

വാസന്തി:—എന്റെ കാമുകന്റെ പിറകേ. എന്റെ കുഞ്ഞുക്കളെക്കാളും, കരളിനെക്കാളും അധികം സ്നേഹിക്കുന്ന ആളുടെ പിറകേ—

ഈ വാക്കുകൾ ശ്യാമയുടെ ഏദയത്തെ കുത്തിക്കീറി. അവൾക്കു തല ചുറുറുന്നപോലെ തോന്നി. അവൾ ഉറക്കെ പറഞ്ഞു: “അയ്യോ! അങ്ങ” എന്നെ വെറുത്തുവോ? എന്നെ വഞ്ചിച്ചുവോ? എന്നെ അനാഥയാക്കിയോ?”

വാസന്തി:—ഭവതിയെ ആരു വഞ്ചിച്ചു?

ശ്യാമ:—ഹാ, എന്തൊരു പ്രമാണം! ഇത്രവേഗം അങ്ങ അങ്ങയെത്തന്നെ മറക്കുകയോ! സേവകാ, പുരോഹിതനെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരൂ.

ഭൂപസിംഹൻ:—വസന്താ, നടക്കൂ.

വസന്തൻ തന്നെ വിട്ടു പിരിയുന്നതു് ശ്യാമ എങ്ങനെ സഹിക്കും? അവൾ ഉറക്കെ പറഞ്ഞു: “പ്രാണനാഥാ! എങ്ങോട്ടു പോകുന്നു? പ്രാണേശ്വരാ! വസന്താ, നിൽക്കൂ, നിൽക്കൂ.”

ഭൂപസിംഹൻ:—കൊള്ളാം, പ്രാണനാഥൻ, പ്രാണേശ്വരൻ.

ശ്യാമ:—നാഥാ! അങ്ങു് എന്റെ ഭർത്താവല്ലെന്നു പറവാൻ കഴിയുമോ?

ഭൂപസിംഹൻ:—അവളുടെ ഭർത്താവു്! കഷ്ടം!

വാസന്തി:—പ്രഭോ, അല്ല, ഞാനല്ല.

ശ്യാമ:—കഷ്ടം! ഭവാന്റെ ഭയമാണു് ഈ നന്മകൾ കാരണം. ഭയപ്പെടേണ്ട. വസന്താ! കൈവന്ന ഭാഗ്യം വലിച്ചെറിയരുതു്. കാഞ്ചനത്തെ കാലമെന്നു കരുതുകയോ? ഭവാൻ എന്റെ പ്രാണേശ്വരനാണു്.

അപ്പോഴേക്കും പുരോഹിതൻ അവിടെ എത്തി. താനും വസന്തനും തമ്മിലുള്ള വിവാഹം നടത്തിയ വിവരം പ്രഭുവിനെ അറിയിക്കാൻ ശ്യാമ ആ വൈദികനോടു് ആവശ്യപ്പെട്ടു. അപ്പോൾ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: “പ്രഭോ! ശ്യാമയും, വസന്തനും തമ്മിൽ വിശ്വനാഥ സന്നിധിയിൽവെച്ചു വിവാഹം നടന്നു ഞാനാണു് അതു നടത്തിക്കൊടുത്തതു്. അക്കാര്യാത്തിൽ രണ്ടുപേർക്കും പൂണ്ണ സമ്മതവും സന്തോഷവും ഉണ്ടായിരുന്നു. മോതിരം മാറുകയാണുണ്ടായതു്. രണ്ടു മണിക്കൂറേ ആയിട്ടുള്ള ആ മംഗളകർമ്മം കഴിഞ്ഞിട്ടു്. ഇതു സത്യമാണു്.”

താൻ ശ്യാമയെ വിവാഹം ചെയ്തിട്ടില്ലെന്നു വസന്തൻ വളരെയെല്ലാം പറഞ്ഞുനടന്നു. പക്ഷെ, യാതൊരു കാര്യവുമുണ്ടായില്ല. ഭൂപസിംഹൻ ശ്യാമയുടേയും, പുരോഹിതന്റേയും വാക്കുകൾ വിവാഹം നടന്നതിനു മതിയായ തെളിവായി തോന്നി. തന്റെ വിശ്വസ്തനായ ഭൃത്യൻ, താൻ അമൂല്യമായി കരുതിവന്ന രത്നം തട്ടിയെടുത്തു എന്നു മനസ്സിലാക്കി, ഇനി പറഞ്ഞിട്ടു ഫലമില്ലെന്നു കണ്ട അദ്ദേഹം വസന്തനോടു് തന്റെ മുഖിൽ മേലാൽ കാണുവാനു കല്പിച്ചു. ശ്യാമയ്ക്കു് തന്റെ കൃതഘ്നനായ ഭൃത്യനെ ഭർത്താവായി സ്വീകരിക്കാൻ പൂണ്ണസമ്മതം നൽകുകയും ചെയ്തു.

അദ്ധ്യായം 10.

കാര്യങ്ങളെല്ലാം ഈ നിലയിൽ എത്തി. എല്ലാവരും വിഷണ്ണരായി നില്ക്കുന്ന അപ്പോഴേയ്ക്കും തലയിൽനിന്നു രക്തം ഒലിച്ചുകൊണ്ടു് ചന്ദ്രകാന്തൻ വന്നതു് അവർ കണ്ടു. അയാൾ കരഞ്ഞു പറഞ്ഞു: “അദ്യായ, ഒരു ഡാക്ടറെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരണം!”

ശ്യാമയ്ക്കു വളരെ വ്യസനമായി. പണ്ടത്തെ റുവറുപ്പൊന്നും ഇപ്പോൾ അവൾ അയാളോടു കാണിച്ചില്ല. ‘എതു പറി’, എന്ത് അവൾ ചോദിച്ചു.

ചന്ദ്രകാന്തൻ:—അവൻ എന്റെ തല തല്ലിപ്പൊളിച്ചു.

ശ്യാമ:—ആരാണിതു ചെയ്തതു്?

ചന്ദ്രകാന്തൻ:—ഭൂപസിംഹന്റെ ഭൃത്യൻ, വസന്തൻ.

അവൻ ഒരു ഭീരുവാണെന്നാണ് ഞങ്ങൾ കരുതിയിരുന്നത്. എന്നാൽ അവൻ വെറും ഭയ്യൻ—രാക്ഷസൻ.

ഭൂപസിംഹൻ:—എന്റെ വസന്തനോ?

ചന്ദ്രകാന്തൻ:—അതെ, അതെ, ഇതാ അവൻ. യാതൊരു കാരണവും കൂടാതെ നീ എന്റെ തല തല്ലിപ്പൊളിച്ചു, അല്ലേടാ?

വസന്തൻ:—എന്തിന് ഇതെല്ലാം എന്നോടു പറയുന്നു? ഞാൻ നിങ്ങളെ ഒരിക്കലും ഉപദ്രവിച്ചിട്ടില്ലല്ലോ. യാതൊരു കാരണവും കൂടാതെ നിങ്ങൾ എന്റെ നേരെ വാൾ ഓങ്ങി. എന്നിട്ടും ഞാൻ നിങ്ങളോടു മര്യാദ വിടാതെയാണ് സംസാരിച്ചത്.

ചന്ദ്രകാന്തൻ:—നിങ്ങൾ എന്റെ തല അടിച്ചു പൊളിച്ചില്ലേ? ശ്യാമയുടെ അമ്മാമൻ സാക്ഷിയാണ്. അയാളോടു ചോദിച്ചാൽ മതി. എല്ലാം അറിയാം. എന്നാൽ ഭദ്രസിംഗിന് ഇപ്പോൾ തീരെ ബോധമില്ല.

സെൻഗുപ്തയെ അന്വേഷിച്ചു നടന്ന ഹരീശൻ അയാളെ കാണാതെ നിരാശനായി തന്റെ പത്നീഗൃഹത്തിലേയ്ക്ക് മടങ്ങുകയായിരുന്നു. അപ്പോഴായിരുന്നു ഇവരെല്ലാം കാണാൻ സഹഗതിയായത്. കാര്യങ്ങളെല്ലാം മനസ്സിലാക്കി അയാൾ പറഞ്ഞു: “പ്രിയേ! ഞാനാണ് ചന്ദ്രകാന്തനെ അടിച്ചത്. അക്കാര്യത്തിൽ ഞാൻ വളരെ വ്യസനിക്കുന്നു. എന്നാൽ സഹോദരനായിരുന്നാൽക്കൂടിയും, അപ്പോൾ ഞാൻ അതേ സംരംഭത്തിൽനിന്നു വിരമിക്കുകയില്ലായിരുന്നെന്ന്. ഭവതിയ്ക്ക് അതുകൊണ്ടു വലിയ മൗഢ്യമുണ്ടെ

ന്നും എനിക്കറിയാം. എന്റെ പ്രിയതമേ! എനിക്കു മാപ്പു തരൂ. നാം കുറച്ചു മുമ്പ് ചില ശപഥങ്ങളെല്ലാം ചെയ്തതുണ്ടായല്ലോ. അതിനെ ഓർത്തുകിലും എന്റെ ശ്യാമ എനിക്കു മാപ്പു തരൂ”

ഭൂപതിഹാസം വലിയ ആശ്ചര്യം തോന്നി. ഒരേ മുഖം, ഒരേ ശബ്ദം, ഒരേ ഉടുപ്പ്—ആൾ മാത്രം രണ്ടു്. അതാണു് അദ്ദേഹം അവിടെ കണ്ടതു്!

സെൻതുപ്തയെ കണ്ടപ്പോൾ ഹരീശൻ വളരെ സന്തോഷം തോന്നി, ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: “പ്രിയസുഹൃത്തേ! നിങ്ങളെ കാണാതെ ഞാൻ ഇത്രത്തേറും തപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു.”

സെൻതുപ്ത,—ഹരീശനല്ലേ, നിങ്ങൾ?

ഹരീശൻ:—സെൻതുപ്താ, എന്തിനു ഭയപ്പെടുന്നു?

സെൻതുപ്തൻ:—നിങ്ങൾ എങ്ങനെയാണു് രണ്ടായി ഭാഗിച്ചതു്? ഒരു തെട്ടിയിലുള്ള രണ്ടു തേന്മാമ്പഴം ഇത്ര തുല്യമായിരിക്കയില്ല. അത്രയ്ക്കു സാദൃശ്യമുണ്ടു് നിങ്ങൾ ഇരുവർക്കും. നിങ്ങളിൽ ആരാണു് ഹരീശൻ?

ശ്യാമ:—വലിയ അതൃപ്തി!

ഹരീശൻ:—ഞാൻ അവിടെ നില്ക്കട്ടെ. എനിയ്ക്കു സഹോദരനല്ലല്ലോ. എന്റെ രൂപത്തിൽ വേറെ ആരും എവിടെയും ഇല്ല. എന്നാൽ എനിയ്ക്കു് ഒരു സഹോദരി മാത്രമുണ്ടായിരുന്നു. കഷ്ടം! അവളെ അലകൾ വിഴുങ്ങിക്കളഞ്ഞു. വസന്താ! ഭയം ചെയ്തു പറയു ഞാനും നിങ്ങളുമായിട്ടു വല്ല ബന്ധവുമുണ്ടോ എന്ന്. നിങ്ങളുടെ രാജ്യമതു്? പേരെതു്? കുടുംബമതു്?

വസന്തൻ! - പാടലീപത്രം. രമേശബാബുവായിരുന്നു എന്റെ പിതാവു്. എന്റെ സഹോദരനാണ് ഹരീശൻ. അദ്ദേഹം ഗംഗയിൽ മുങ്ങി മരിച്ചു. പ്രേതങ്ങൾക്കു മാനുഷവേഷമടുക്കുവാൻ കഴിയുന്നതാണെന്നു മുത്തശ്ശിമാർ പറയുന്നതു ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. എന്നെ ഭയപ്പെടുത്തുവാൻ മനുഷ്യരൂപമെടുത്തു വന്നതാണോ താങ്കൾ?

ഹരീശൻ:—ഞാൻ ഒരു പ്രേതംതന്നെ. എന്നാൽ നീ ഒരു സ്രീയാണെങ്കിൽ, വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങി മരിച്ചു വാസന്തി! മൂന്നു പ്രാവശ്യം സ്വാഗതം! എന്നു ഞാൻ പറയുമായിരുന്നു.

വസന്തൻ:—എന്റെ പിതാവിന്റെ നെററിയിൽ ഒരു മറുവുണ്ടായിരുന്നു.

ഹരീശൻ:—എന്റെ അച്ഛന്റെയും. വാസന്തിയുടെ മനസ്സു തുടിച്ചു തുടങ്ങി. തന്റെ രഹസ്യം സഹോദരനെ അറിയിക്കാൻ ചെമ്പിക്കൊണ്ടു് അവൾ പറഞ്ഞു: “വാസന്തിയാണ് ഞാൻ. ഇതിന്നു സാക്ഷി പട്ടണത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന ഒരു ക്യാപ്റ്റനാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൈയിലാണ് എന്റെ സാരിയും മറും. ആ മഹാശയന്റെ സഹായം ഒന്നുകൊണ്ടുമാത്രമാണു് എനിക്കു് ഈ പുരുഷവേഷത്തിൽ ഭൂപസിഹനെ സേവിക്കുവാൻ സാധിച്ചതു്. ശ്യാമയും, ഭൂപസിഹനും തമ്മിലുണ്ടായ എടുപാടുകൾക്കെല്ലാം കാരണഭൂത ഞാൻതന്നെ.”

ഹരീശനു കാര്യമെല്ലാം മനസ്സിലായി. തന്റെ സഹോദരിയെ അദ്ദേഹം തിരിച്ചറിഞ്ഞു. അനന്തരം ശ്യാ

മയോട്, “ശ്യാമേ! ഭവതി തെറിലരിച്ചു. ഞങ്ങൾ രണ്ടുപേർക്കും പ്രകൃതി ഈ രൂപം നൽകി. ഭവതി ഇതേ വരെ ഒരു സ്ത്രീയെയാണ് സ്നേഹിച്ചുവന്നത്. ഇപ്പോൾ ഇതാ ഒരു പുരുഷനേയും.”

ശ്യാമ യാതൊരു വെറുപ്പും കാണിച്ചില്ല. ബുദ്ധിമതിയായ അവൾ ഹരീശനെത്തന്നെ വിവാഹം ചെയ്തു.

ഭൂപസിംഹൻ ശ്യാമയിലുണ്ടായിരുന്ന പ്രേമം ഈ വിവാഹത്തോടുകൂടി അസ്തമിച്ചു. അന്നുമുതൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിചാരം മുഴുവനും വാസന്തിയായിത്തീർന്നു. ഭൂപസിംഹൻ—വസന്തന്റെ നേരെ തിരിഞ്ഞു. വസന്തൻ വലിയ സുന്ദരനാണെന്ന് അദ്ദേഹം പലപ്പോഴും വിചാരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഒരു സ്ത്രീയുടെ വേഷത്തിൽ വസന്തൻ സൗന്ദര്യം തുളുമ്പുന്ന ഒരു കന്യകയായി ശോഭിക്കുന്നതാണെന്നും ഭൂപസിംഹൻ ചിന്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. പലപ്പോഴും വസന്തൻ അദ്ദേഹത്തോട്, ‘ഞാൻ അങ്ങയെ സ്നേഹിക്കുന്നു’, എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അതും അദ്ദേഹം ഓർത്തു. അതു വിശ്വസനയ ഒരു ഭൂപസിംഹൻ കർത്തവ്യബോധത്തോടുകൂടിയ വാക്കുകളാണെന്നു അന്നു തോന്നിയിരുന്നുള്ളൂ. അതിന്റെ ആന്തരാർത്ഥം ഇപ്പോൾ മാത്രമാണ് ഭൂപസിംഹൻ ഗ്രഹിക്കാൻ കഴിഞ്ഞത്. അന്നു വസന്തൻ പറഞ്ഞ ഫലിതങ്ങളും മറ്റും ഓരോന്നോരോന്നായി ഓർത്ത ഭൂപസിംഹൻ വാസന്തിയെ വിവാഹം ചെയ്യാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി അവളോടു പറഞ്ഞു: “നീ പല പ്രാവശ്യവും എന്നെ സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഒരു സ്ത്രീയായ നീ, ഒരു പുരുഷ വേഷം ധരിച്ച്, എനിക്ക് എത്രയോ വലിയ സേവനങ്ങൾ

ചെയ്യുന്നതിൽ വളരെ ക്ലേശങ്ങളും അനുഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്. എത്രയോ മുന്പുതന്നെ എന്നെ നീ “യജമാനൻ” എന്നും വിളിച്ചുതുടങ്ങി. ആ സ്ഥിതിക്ക് ഇന്നു മുതൽ നീ നിന്റെ യജമാനന്റെ യജമാനത്തി—ഭൂപസിംഹന്റെ പട്ടമധിഷി ആവുന്നതാണ്.

ഭൂപസിംഹൻ തന്റെ പേരിലുണ്ടായിരുന്നത്ര പ്രേമം വാസന്തിയിലും ഉണ്ടെന്നു കണ്ട ശ്യാമ അവരെ തന്റെ മാളികയിലേയ്ക്കു ക്ഷണിച്ചു. അവിടെവെച്ച് പിറൈദിവസം പ്രഭാതത്തിലുള്ള ശുഭമഹത്തർത്തിൽ, തങ്ങളുടെ വിവാഹം നടത്തിയ പുരോഹിതനെക്കൊണ്ടുതന്നെ അവരുടേയും വിവാഹം നടത്തിക്കൊടുക്കാമെന്നു പറഞ്ഞു. ശ്യാമയുടെ ഇഷ്ടപ്രകാരം വാസന്തിയുടേയും ഭൂപസിംഹന്റേയും വിവാഹം നടക്കുകയും ചെയ്തു.

2. സമീദ്രൻ

സുന്ദരവനങ്ങളുടെ കടലോരത്തുള്ള ഒരു ചെറുഗ്രാമം. സാധുക്കളായ മുക്കവന്മാരും, ഏതാനും കൃഷി വലന്മാരും താമസിക്കുന്ന ആ പ്രദേശം കടലിൽനിന്നു നോക്കുന്നവർക്കു കമനീയമായ ഒരു കാഴ്ചതന്നെയായിരുന്നു. ഒരു വശത്തു് ഒരു ക്ഷേത്രമുണ്ട്. പിൻവശത്തു കൃഷിസ്ഥലങ്ങളും. അതിന്നു തൊട്ടു് മനോഹരമായ വിവിധപുഷ്പങ്ങളും പക്ഷിമൃഗാദികളും നിറഞ്ഞ ഒരു കുറിക്കാടും കാണാം. മുൻഭാഗത്തു വിശാലമായ സമുദ്രക്കര കിടക്കുന്നു. ചില പാറക്കൂട്ടങ്ങളും

അവിടെയുണ്ടു്. അവയ്ക്കിടയിൽക്കൂടി ഒരു അരുവി കടലിൽ ചെന്നു ചാടുന്നു.

ഒരു ദിവസം ആ കടലോരത്തു മൂന്നു കുട്ടികൾ കളിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. മൂന്നു പ്രത്യേകകടുംബങ്ങളിലെ അംഗങ്ങളായിരുന്നു അവർ. രേണുക—സൗന്ദര്യത്താൽ അനുഗ്രഹിതയായ ഒരു പെൺകുട്ടി. സൗന്ദര്യപോലെ തന്നെ അവളുടെ ശീലഗുണവും. ആ ഗ്രാമത്തിലെ ഒരു ധനികന്റെ പുത്രനായിരുന്നു ശരച്ചന്ദ്രൻ. സമീപനാവട്ടെ, ധീരനായ ഒരു നാവികബാലനും. അവന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാർ ഒരു കപ്പലവകടത്തിൽപ്പെട്ടു മരിച്ചുപോയി. സായംകാലത്തെ സൂര്യകിരണങ്ങൾ തട്ടി ശംഖു്, വെള്ളാരം കല്ലുകൾ, കക്കുകൾ മുതലായവ തിളങ്ങിയിരുന്നു. അവ കുട്ടികളുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ പെടാതിരുന്നില്ല. വെയിലത്തു് ഉണങ്ങാനിട്ടിരുന്ന കയറുകൾ, വലകൾ, തോണികൾ എന്നിവയും അവർ കണ്ടു.

ഓടിയും, ചാടിയും കരേ നേരം കുട്ടികൾ മണലിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടി. ശംഖുകളും കക്കുകളും പെരുകിക്കൂട്ടുകയായിരുന്നു പിന്നത്തെ ജോലി. അതിനെ തുടന്നു് തോണികളിൽ ചാടിക്കയറുകയും, പക്ഷികളെ ഓടിക്കുകയും ചെയ്തു. ഒടുവിൽ ഒരു ദിക്കിൽ ഇരുന്ന് മണൽകൊണ്ടു വീടുപണി ആരംഭിച്ച അക്കാശ്വത്തിൽ അവരുടെ കൊച്ചുകൈകൾക്കു് എന്തു സാമർത്ഥ്യമെന്നോ! അവ മണൽ വാരുന്നു; ചുമർ കെട്ടുന്നു. അപ്പോഴേയ്ക്കും അതു് ഇടിഞ്ഞു വീഴുന്നു. മണൽ കൊണ്ടു വീടു കെട്ടുന്ന ജോലി വിഷമമേറിയതുതന്നെ. എന്നാലും അവർ അതിൽ അതിയായ സന്തോഷം പ്രദർശി

പ്പിക്കുന്നു. ക്ഷമയോടുകൂടി വീണ്ടും മുൻ കെട്ടിപ്പൊക്കി, മുളളിക്കോലുകൾകൊണ്ടു കഴുകേൽ ഇരുത്തി. പെട്ടെന്ന് അതു നിലം പതിച്ചു. അതുകൊണ്ടും അവർക്കു നൈരാശ്യം നേരിട്ടില്ല. പിന്നെയും പണിചെയ്ത് ഒന്നുറപ്പിച്ചു അപ്പോഴേയ്ക്കും കടൽവെള്ളം പാഞ്ഞുചെന്നു് അതിനെ തട്ടി മറിച്ചു. വെള്ളം കയറുന്നതു കാണുമ്പോൾ അവർ മുക്കളി ലേയ്ക്കു് ഓടും. കാൽകൊണ്ടു മണലിൽ വരയ്ക്കും. കളിച്ചു പൂച്ചു വരുന്ന ജലം അതിനെ മാച്ച് അവരുടെ കൊച്ചു കാലുകളെ നന്നു തിരിച്ചുപാകയും ചെയ്യും. എന്തൊരാ നന്ദമായിരുന്നു ആ കുട്ടികൾക്കു്, അത്തരം കളികളും, കാഴ്ചകളും!

അവർ കളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന സ്ഥലത്തിൽനിന്നു കുറെ അകലെയായി ഒരു പാറക്കൂട്ടമുണ്ടു്. അവരുടെ ഇടയിൽ ഇരുന്നു അവർ അപ്പോഴും, അമ്മയും ആയി കളിക്കും. രേണുകയാണു് ഗൃഹനായിക. ബാലന്മാരിൽ ഒരുത്തൻ അതിഥിയും, മറെറവൻ ആതിഥേയനും ആകും. കുറെ നേരം കഴിഞ്ഞാൽ അവർ ഉഴും മാറും. രേണുകയാവട്ടെ, എന്നും ഗൃഹേശ്വരിതന്നെ.

ഒരു ദിവസം സമീദ്രന്റെ ഉഴും വന്നു. അന്നു് അവനായിരുന്നു ആതിഥേയൻ. ശരച്ചന്ദ്രനേക്കാൾ ഭേദ ബലവും, സാമന്ത്രിയും ഉള്ള അവൻ, തന്റെ അവകാശം വിട്ടുകൊടുക്കാതെ കുറെ ദിവസം കൈവശം വെച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവൻ പറയും: “ഇതു് എന്റെ കൊച്ചു വീടാണു്. ഇതു് എന്റെ കൊച്ചുഭാര്യയും.” ഇതു കേൾക്കുമ്പോൾ ശാന്തശീലനായ ശരച്ചന്ദ്രൻ വെറുതെയിരി

ക്കുമോ? അവൻ ഭേദം വരും. സമീപനം കയ്യാളി പറയും: “ഇന്ന് ഈ ഗൃഹം എൻറതാണ്. അതുപോലെ ഇവളും എൻറ ഭാര്യ. ഇന്നലെ വീടും, അവളും നിൻറ തായിരുന്നില്ലേ?”

ഇങ്ങനെ ആ രണ്ടു കൊച്ചു കുട്ടികളും തമ്മിൽ ശബ്ദം കൂടും. കയ്യൂക്കു കൂടുതലുള്ള സമീപൻ വീടും, ഭാര്യയും ഒരിക്കലും ഒഴിഞ്ഞു കൊടുക്കയില്ല. പാവം, ശരണം എന്തു ചെയ്യും? സുന്ദരമായ ഇളംനേത്രങ്ങളിൽനിന്ന് സന്താപം ശ്രമം സമൃദ്ധമായ കവിൾത്തടങ്ങളിൽക്കൂടി ഒഴുകിത്തുടങ്ങും. അവൻ കരഞ്ഞുകൊണ്ടു പറയും: “സമീപാ! ഞാൻ നിന്നെ വെറുക്കുന്നു.”

ഇതു കേൾക്കുമ്പോൾ രേണുകയ്ക്കു വല്ലാത്ത വേദന. അവളുടെ നയനങ്ങളിൽ അനുകമ്പയും, പരിശുദ്ധതയും തിളങ്ങിക്കാണാം. അവൾ രണ്ടുപേരോടും വഴക്കടിക്കുന്നതു മതിയാക്കാൻ പറയും. ബാലസമ്പ്രദായത്തിൽ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു അവരെ സമാധാനിപ്പിക്കും: “നിങ്ങൾ രണ്ടാളുടേയും കൊച്ചുഭാര്യയായിരിക്കാം ഞാൻ. ‘പോരേ?’”

അദ്ധ്യായം 2.

സമീപനം, ശരച്ചന്ദനം ഇപ്പോൾ യുവാക്കന്മാരാണ്. എപ്പോഴും അവർക്ക് ആനന്ദമേയുള്ളൂ. പരസ്പരം സഹോദരഭാവത്തിലായിരുന്നു അവരുടെ പെരുമാറ്റം. അവരുടെ സദാനേരത്തെ വിചാരം ജീവിതത്തിലെ അപൂർവ്വ രത്നത്തെപ്പറ്റിയായിരുന്നു. അവർ രണ്ടുപേരും രേണുകയ്ക്ക് അവരുടെ റൂമിലും പ്രദാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

ഇപ്പോൾ രേണുക സൗന്ദര്യം തുളുമ്പുന്ന ഒരു കന്യകയാണു്. അവളുടെ ശീലഗുണവും കേമംതന്നെ. മനസ്സിൽ ഒന്നും ഒരുക്കിവെയ്ക്കുവാനുള്ള ശക്തിയില്ലാത്ത ഒരു യുവാവാകുന്നു സമീദ്രൻ. തന്റെ വിചാരം അവൻ തുറന്നു പറഞ്ഞു. ശരച്ചന്ദ്രൻ പ്രകൃത്യാ അല്പം നാണംകണ്ടുണ്ടിയാണു്. അതിനാൽ അവൻ രേണുകയിൽ തനിക്കുള്ള പ്രേമം പുറമേയ്ക്കു കാണിച്ചുതയില്ല. മൗനഭാവത്തിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടുകയാണു് ചെയ്തതു്.

രേണുക—എന്താണു് അവളുടെ മനഃസ്ഥിതി? സമീദ്രനേയും, ശരച്ചന്ദ്രനേയും ഒരുപോലെ സ്നേഹിക്കുന്ന ഭാവമാണു് അവളിൽ കണ്ടതു്. എന്നാൽ ചിലപ്പോൾ സമീദ്രനേക്കാൾ ശരച്ചന്ദ്രനിൽ അധികം ദയ കാണിക്കുന്നതായി തോന്നും. ആ പാവത്തിനു് അവളുടെ റൂദ്രയം അറിവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. യഥാർത്ഥം പറകയാണെങ്കിൽ അവൾ സമീദ്രനെ മാത്രമേ സ്നേഹിച്ചിരുന്നുള്ളൂ. അതിനെപ്പറ്റി ചോദിച്ചാൽ അവൾ നിഷേധരൂപത്തിൽ ഉത്തരം പറയുകയും ചെയ്യും.

തന്റെ ഭാരിദ്രസ്ഥിതിയെപ്പറ്റി സമീദ്രനു നല്ല പോലെ അറിയാം. നല്ല ദേഹാലോചനം ചെയ്തു സമ്പാദിച്ചിട്ടുവേണം ഭാര്യയ്ക്കു് ഒരു വീടുണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കുവാൻ. തന്റെ ജോലിക്കു് ഒരു ബോട്ടു വാങ്ങുവാനും വല്ലതും സമ്പാദിക്കണം. സ്ഥിരനിശ്ചയവും, ഉദ്ദേശശുദ്ധിയുമുള്ള ആ യുവാവു് തന്റെ ആഗ്രഹം ലക്ഷ്യമാക്കി നല്ലവണ്ണം കഷ്ടപ്പെട്ടു പ്രയത്നിച്ചുതുടങ്ങി. വളരെ ശ്രദ്ധയോടും, മുൻകരുതലോടുകൂടി ചെലവുചെയ്തു. പ്രവൃത്തിയിൽ ക്ഷമയും

സ്ഥിരോത്സാഹവും പ്രദർശിപ്പിച്ചിരുന്ന സമീദ്രനെ ഗ്രാമവാസികൾ അഭിനന്ദിച്ചു. ആചത്തുകാലങ്ങളിൽ സമീദ്രനോളം ക്ഷമയും, മനക്കരുത്തും മററാർക്കും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അക്കാലത്തു തുറമുഖത്തു വന്നിരുന്ന വേറെയും ചില കപ്പലുകളിൽ വേല ചെയ്തിരുന്നതിനാൽ, ഒരു നല്ല നാവികന്റെ യോഗ്യതകൾ സമ്പാദിക്കുവാൻ സമീദ്രനു സാധിച്ചു. കടലിനെ അയാൾക്കു ഭയമില്ല.

സമീദ്രനു^o ഇപ്പോൾ വയസ്സ് 21 ആയി. ഈശ്വരാനുഗ്രഹത്താൽ ഒരു വീടു കെട്ടുവാനും, ഒരു ബോട്ടു വാങ്ങുവാനും അയാൾക്കു സാധിച്ചു. ശരച്ചന്ദ്രന്റെ മില്ലിലേക്കുള്ള വഴിയിൽ ഭംഗിയുള്ള ഒരു ചെറുഗൃഹമായിരുന്നു അതു്.

നവരാത്രികാലം. ഗ്രാമത്തിൽ എങ്ങും ആനന്ദവും, ആഹ്ലാദവുംതന്നെ. ഒരു വൈകുന്നരം രേണുകയും, സമീദ്രനാ ബീച്ചിലേക്കു ചെന്നു. അസ്തമനസൂര്യന്റെ പൊൻകിരണങ്ങൾ വെള്ളത്തിൽ പതിച്ചു മിന്നുന്നു. രേണുക അതാ പഴയ പാറകൾക്കിടയിൽ ഇരിക്കുന്നു. സമീദ്രനും അവളുടെ സമീപത്തുണ്ട്. രോഗബാധിതനായ പിതാവിനെ ശുശ്രൂഷിക്കേണ്ടിയിരുന്നതിനാൽ, ശരച്ചന്ദ്രനു അര മണിക്കൂർ വൈകീട്ടു അവുടെ എത്തുവാൻ സാധിച്ചുള്ളു. പാറയിൽ കയറിയപ്പോൾ കണ്ട കാഴ്ച ആ യുവാവിന്റെ ഹൃദയത്തെ പ്രണപ്പെടുത്തി. അവിടെ രേണുകയും സമീദ്രനും കൈകോർത്തു പിടിച്ചിരിക്കുന്നു. അവളുടെ നയനങ്ങളിൽനിന്നു് ദിവ്യമായ പ്രേമപ്രകാശം ശാന്തമായി പുറപ്പെടുന്നു; സുന്ദരമായ മുഖത്തിൽ അസാധാരണവും

പ്രസന്നവുമായ ഒരു ആനന്ദം തുളുമ്പുന്നു. ആ കാമിനീ കാമുകന്മാരുടെ നേത്രങ്ങളും വദനങ്ങളും അവരുടെ മനോ വിചാരങ്ങൾ വിളിച്ചുപറയുന്നു. രേണുക അവളുടെ ഹൃദയം സമീപ്ര നിൽ അപ്പിച്ചുവെന്നും, അത് ഒരിക്കലും തന്റേറതായിത്തീരുകയില്ലെന്നും ശരച്ചന്ദ്രൻ മനസ്സിലാക്കി. സന്താപം വെളിക്കു കാണിക്കാതെ ആ യുവാവ് അവിടെനിന്നു പതുക്കെ പിൻതിരിഞ്ഞു്, അല്പം ദൂരെയുള്ള ഒരു മണൽ ത്തിട്ടിൽ ചെന്നിരുന്നു. മുമ്പിൽ കണ്ട കരത്തിരുണ്ട സമുദ്ര ജലം നോക്കിക്കരണേരം കരഞ്ഞു് ഹൃദയത്തിലെ ഭാരിച്ച ദുഃഖം അശ്രുരൂപത്തിൽ പുറത്തേയ്ക്കു വിടുകയും ചെയ്തു.

അദ്ധ്യായം 3.

യഥാകാലം സമീപ്രൻ രേണുകയെ വിവാഹം ചെയ്തു. അക്കാലത്തിൽ നാട്ടുകാക്കല്ലാം വലിയ സന്തോഷമായിരുന്നു. ഏഴു കൊല്ലം ആനന്ദപ്രദമായി കഴിച്ചുകൂടിയ കഥ ആ ദമ്പതികൾ അറിഞ്ഞതേയില്ല. അക്കാലത്തു് യാതൊരു ദുഃഖവും അവരുടെ ഹൃദയത്തിൽ കടന്നുകൂടുകയുണ്ടായില്ല. രോഗാക്രമിയ്ക്കുങ്ങൾ അവരെ പീഡിപ്പിച്ചതും ഇല്ല. ഒന്നിനും അവർക്കു കുറവുണ്ടായിരുന്നില്ല. ദിവസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞു മാസങ്ങളായി. മാസങ്ങൾ മാറി കൊല്ലങ്ങളുമായി. വർഷങ്ങൾ ക്രമേണ നീങ്ങിത്തുടങ്ങി. അവരുണ്ടോ അതറിയുന്നു? കാലം കഴിയുന്തോറും അവരുടെ പ്രേമം ക്രമേണ കൂടി കൂടിവന്നു. മാനുഷമായ ജോലിയും, ആനന്ദകരമായ ജീവിതവുമായി സമീപ്രൻ കാലം കഴിച്ചുവരികയും ചെയ്തു.

ഏറെത്താമസിയാതെ അവരുടെ ഭാവത്വവല്ലി പൂജിച്ചു. ഒരു പുത്രിയാണ് ലൂഥമസന്താനം. അവളുടെ ജനനത്തോടുകൂടി സമീദ്രൻ ഒരു പുതിയ വിചാരം കടന്നു കൂടി. തന്റെയും രേണുകയുടേയും ദുഃഖഭ്രയിഷ്ടമായ ബാല്യ ജീവിതംപോലെ തങ്ങളുടെ പ്രിയപുത്രിയ്ക്കും ഒരു ജീവിതം ഉണ്ടാവാതെ കഴിപ്പാനായിരുന്നു ആ ആലോചന. ആ ലക്ഷ്യത്തെ മുൻനിർത്തി ചെലവെല്ലാം വളരെ മുരുകി സമീദ്രൻ ഒരു സഹ്യ സന്യാസിച്ചുതുടങ്ങി. രണ്ടുകൊല്ലം കഴിഞ്ഞു. ഒരു പുത്രനും അവർക്ക് ജനിച്ചു. അക്കാലത്തു് സമീദ്രൻ അല്പം അകലെ കിടന്നിരുന്ന മറ്റൊരു തുറമുഖത്തേയ്ക്കു്, കൂടുതൽ സന്യാസ്യത്തിനു വല്ല വഴിയുമുണ്ടോ എന്നന്വേഷിക്കുവാൻ പോയി.

വാത്സല്യമേറിയ ഒരു പിതാവിന്റെ നിലയ്ക്കു് സമീദ്രൻ കഴുപ്പെടു ജോലി ചെയ്തു പണം സന്യാസിക്കുകയും, തന്റെ ഓമനപ്പെരുത്തലുകളുടെ ഭാവിയെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ, അയാളുടെ കാലചക്രം ഒന്നു തിരിഞ്ഞു. എല്ലാറ്റിനും ഒരു കാലമുണ്ടല്ലോ. അതു ലോകതത്വമാണ്. അപ്പോൾ നമുക്കു പുതിയ കാലങ്ങൾക്കു കീഴടങ്ങേണ്ടതായിവരും. കൽക്കത്തയിൽനിന്നു് എട്ടു നാഴിക അകലെയായി ഒരു പുതിയ നാവിഗേഷൻകമ്പനി തുറന്നു. ചില സമയങ്ങളിൽ സമീദ്രൻ അവിടെ ജോലിയ്ക്കു പോകാറുണ്ടായിരുന്നു. ഒരു ദിവസം പാമരത്തിൽ കയറുമ്പോൾ അബലത്തിൽ വഴുതി താഴെ വീണു. അയാളുടെ കാൽ ഒടിഞ്ഞു. അതു നേരെയൊന്നുവരെ അവിടെത്തന്നെ കിടക്കേണ്ടിവരികയും ചെയ്തു.

ഇതിലിടയ്ക്ക് സമീദ്രൻ്റെ ഓൺകട്ടിയുംകൂടി ജനിച്ചു. അതു് ഒരു രോഗിയായിരുന്നു. കഷ്ടകാലംതന്നെ! അയാളുടെ വരവും വളരെ ചുരുങ്ങിപ്പോയി. ബുദ്ധിമുട്ടുകൾ മീനെയ്ക്കു മീതെ വന്നുകൊണ്ടേയിരുന്നു. രോഗശയ്യയിൽ കിടന്നു് സമീദ്രൻ്റെ തന്റെ ഭാഗ്യക്ഷയത്തേയും കഷ്ടാരിഷ്ടങ്ങളേയും പററി ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ, ഈശ്വരനിൽ തനിക്കുണ്ടായിരുന്ന വിശ്വാസത്തിനു് അല്പമൊരനക്കും നേരിടുന്നവോ എന്നു തോന്നി. നിമിഷങ്ങൾ മാറി മണിക്കൂറുകളായി; മണിക്കൂറുകൾ ദിവസങ്ങളും. സന്താപാന്ധകാരത്താൽ ആവൃതമായ വിചാരം സമീദ്രനെ അലട്ടിക്കൊണ്ടേയിരുന്നു. തന്റെ കൂട്ടികൾ പലതിനും ബുദ്ധിമുട്ടുന്നതായും, പ്രിയതമയാചിക്കുന്നതായും അയാൾ ഉഴന്നിട്ടു. ഈ ഭയങ്കരമായ നിസ്സഹായാവസ്ഥയിൽ സമീദ്രൻ വീണ്ടും ഈശ്വരനെ വിശ്വസിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. അയാൾ പ്രാർത്ഥിച്ചു. “ദൈവമേ! എന്റെ അരുമസ്സന്താനങ്ങളെ കഷ്ടത്തിൽനിന്നും, ബ്രഹ്മത്തിൽനിന്നും രക്ഷിക്കണേ!”

ഏകദേശമായ ഈശ്വരപ്രാർത്ഥന ഫലിക്കാതെ പോകുമോ? കപ്പലിന്റെ ഉടമസ്ഥൻ സമീദ്രൻ്റെ ഭാരണാവസ്ഥ മനസ്സിലാക്കി അയാളെ സഹായിപ്പാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. അടുത്തുചെന്നു് പറഞ്ഞു: എന്റെ കപ്പൽ ചെന്നു കാണു് പോകുന്നതു്. അതിലെ അസിസ്റ്റന്റ് ക്യാപ്റ്റൻ്റെ സ്ഥാനം ഒഴിവാണു്. നിങ്ങൾ അതു് ഏറ്റെടുത്തു ചെന്നയ്ക്കു പോകുമോ? നിങ്ങളുടെ ചരക്കുകളും കൂലി കൂടാതെ കൊണ്ടുപോയി വിറ്റഴിക്കാം.” കപ്പലിനു പുറപ്പെടാൻ ഇനിയും കുറെ ആഴ്ചകൾ ഉണ്ടു്. അതിലിടയ്ക്കു് സമീദ്രനു സുഖക്കേടു മാറി, പുറപ്പെടാനുള്ള ഒരുക്കങ്ങൾ കൂട്ടാം.

ഈശ്വരൻ ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുത്ത ആ നന്മ സമീദ്രൻ സന്തോഷപരസ്സരം സ്വീകരിക്കുകതന്നെ ചെയ്തു.

അദ്ധ്യായം 4.

സമീദ്രനിൽ നവീനാശകൾ ഉദയം ചെയ്തു. തന്നെ ബാധിച്ചിരുന്ന ആപത്തുകളിൽനിന്നും, നിർഭാഗ്യങ്ങളിൽ നിന്നും തനിയ്ക്കു മോചനം ലഭിച്ചുവെന്നു തോന്നി. അവയെല്ലാം സൂര്യോദയത്തിൽ മഞ്ഞെണ്ണപോലെ അപ്രത്യക്ഷമായി.

എന്നാൽ ആ യുവാവിന്റെ ഹൃദയത്തെ മറ്റു വിചാരങ്ങൾ ഇളക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. “എന്റെ പ്രിയതമയേയും, ഓമനക്കുട്ടികളേയും ഞാൻ എങ്ങനെയാണു് വിട്ടുപിരിയുക? അവരെ ആർ സംരക്ഷിക്കും? മന്ദഹാസം തുളുമ്പുന്ന പിഞ്ചുമുഖങ്ങളെ ഞാൻ എങ്ങനെ കാണാതിരിക്കും?” ഈ വിചാരങ്ങൾക്കിടയിൽ സമീദ്രൻ അവർക്കു കഴിച്ചുകൂട്ടുവാൻ ഉള്ള മാർഗ്ഗങ്ങളേപ്പറ്റിയും ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഒടുവിൽ മനസ്സിലാമനസ്സോടുകൂടി ബോട്ടു വിൽക്കാൻ ഉറച്ചു. താൻ അത്യന്തം സ്നേഹിച്ചിരുന്ന ഒന്നായിരുന്നു അതു്. ഓരോ അവസരത്തിൽ അതു ചെയ്തുകൊടുത്തിരുന്ന ഉപകാരങ്ങളെപ്പറ്റി സമീദ്രൻ ആലോചിച്ചുതുടങ്ങി. എത്ര പ്രാവശ്യമാണു് ഭയങ്കരമായ കടലിൽനിന്നു് അതു രക്ഷപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്? അതിനെ വിൽക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ അയാൾക്കു വളരെ മനസ്സാപം തോന്നി. എന്നാൽ മറ്റൊരു പോംവഴിയുമില്ല. തന്റെ ഭാര്യയുടേയും കുട്ടികളുടേയും

നന്മയ്ക്കുവേണ്ടിയാണ് ആ ത്യാഗം ചെയ്യാൻ അയാൾ ഉറച്ചത്. അത്രത്തോളം വാത്സല്യഭാജനങ്ങളാണ് അവർ. വിലപിടിച്ച ആ തോണി വിറു കിട്ടുന്ന പണംകൊണ്ട് സാമാനങ്ങളും, കച്ചവടച്ചരക്കുകളും വാങ്ങി രേണുകയ്ക്ക് ഒരു ഷാപ്പിട്ടുകൊടുക്കാനുറച്ചു. കച്ചവടത്തിൽനിന്നു കിട്ടുന്ന ലാഭംകൊണ്ട്, താൻ വിദേശങ്ങളിലായിരിക്കുമ്പോൾ അവളുടേയും കുട്ടികളുടേയും ചെലവു കഴിച്ചുകൂട്ടാമെന്നും സമീനൻ വിചാരിച്ചു.

തന്റെ ആലോചനകളെല്ലാം വളരെ നല്ലവയാണെന്നു സമീനനു തോന്നാതിരുന്നില്ല അയാളുടെ മനോനേതൃക്കൾക്കു ശുഭപ്രതീക്ഷകൾ ഗോചരങ്ങളായി. സുഖമായി ജീവിതം കഴിച്ചുകൂട്ടുവാനും, കുട്ടികളുടെ വിദ്യാഭ്യാസം നടത്തുവാനും വേണ്ട പണം ഒന്നിലേറെ യാത്രകൾകൊണ്ടു സമ്പാദിക്കാമെന്ന് അയാൾ ഉറച്ചു. സമീനൻ ഉത്സാഹം കൂടി; ശരീരശക്തി വർദ്ധിച്ചു. പുതിയ പ്ലാൻ രേണുകയെ അറിയിക്കുവാനും, യാത്രക്കുള്ള ഒരുക്കങ്ങൾ കൂട്ടുവാനും വേണ്ടി വീട്ടിലേയ്ക്കു മടങ്ങി. അപ്പോൾ കണ്ട കാഴ്ചയെന്ത്? ക്ഷീണഗാത്രയായ രേണുക, രോഗശയ്യയിൽ കിടക്കുന്ന ശിശുവിനെ ദുഃഖഭാവത്തോടുകൂടി ശുശ്രൂഷിക്കുന്നു. സമീനനെ കണ്ടപ്പോൾ അവൾ സന്തോഷത്തോടുകൂടി ചാടി എഴുന്നേറ്റു കൂട്ടിയെ കൈയിൽ കൊടുത്തു. പിതാവ് അതിനെ വാത്സല്യത്തോടുകൂടി താലോലിച്ചു. അപ്പോൾ രേണുകയ്ക്ക് അല്പം ആശ്വാസമായി. തന്റെ പ്ലാൻ അവളെ അറിയിക്കുവാൻ ഹൃദയ അവസരമതല്ലെന്നു സമീനനു തോന്നി. അന്നത്തെ സന്തോഷം ഒരുവിധത്തിലും ശിഥിലമാക്ക

വാൻ പാടിയല്ലെന്ന് ആ ബുദ്ധിമാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. പിറെറ ദിവസമാണ് അറിയിച്ചത്.

അദ്ധ്യായം 5.

സമീപ്രന്റെ അംഗുലീയകം ധരിച്ചതു മുതൽ രേണുക ഒരിക്കലും അദ്ദേഹത്തിന് അഹിതമായി ഒന്നും പറഞ്ഞിട്ടില്ല. ഭർത്താവിന്റെ ഹിതത്തിനു പ്രതികൂലമായി പറഞ്ഞു ഭാവത്വം മലിനപ്പെടുത്തുകയുണ്ടായിട്ടില്ല; അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായം അറിഞ്ഞെ എല്ലാം ചെയ്തിരുന്നുള്ളൂ. എല്ലാ ആഗ്രഹങ്ങളും ചെയ്തുകൊടുക്കുന്നതിൽ അവൾ ബലശ്രദ്ധയായിരുന്നു. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ ഒന്നു വ്യതിചലിച്ച ഭർത്താവോടു സ്നേഹഭാവത്തിൽ കയർത്തു പറവാൻ തീർച്ചയാക്കി. ആ യാത്രയിൽ പല ആപത്തുകളും സംഭവിച്ചേക്കാമെന്ന് അവൾക്കു തോന്നി. എത്ര കാലമാണോ പിരിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടിവരിക എന്ന ഭയവും അവളെ ശല്യപ്പെടുത്തുകയുണ്ടായി. അതിനാൽ കരഞ്ഞുകൊണ്ട് അപേക്ഷിച്ചു: “നാഥാ! എന്റെ കുട്ടികളേയും, എന്തായാലും ഓർത്തു നിങ്ങളും പോകരുത്. നിങ്ങളെ കൂടാതെ ഞങ്ങൾ എങ്ങനെ കഴിച്ചുകൂടും? എന്റെ അപേക്ഷ ചെയ്യാതെ ഒന്നും ചെയ്യരുത്! നമുക്ക് ഉള്ളതുപോലെ കഴിഞ്ഞു സംതുപ്തരാവാം. സമീപ്രൻ:—നീ പറഞ്ഞ അതേ കാരണംകൊണ്ടാണ് ഞാൻ പോവാൻ ഉറച്ചിരിക്കുന്നത്. എന്റെ മക്കളുടെ ഭാവിശ്രേയസ്സിനും, നിന്റെ നന്മയ്ക്കുംവേണ്ടി എനിക്കു പോകരുതെന്നു വേണം. എന്റെ നിലനാവസ്ഥ ഒന്നും

ഓർത്തുനോക്കൂ. നമുക്കു കുട്ടികളെ പഠിപ്പിക്കേണ്ടെ? കുടുംബം പലരണ്ടെ? ഇതിനെല്ലാം എന്താണ് വഴി? അതിനാൽ ഞാൻ തീർച്ചയായും പോകും. എന്റെ സുഖം മാത്രം ആലോചിക്കയാണെങ്കിൽ, വീട്ടിൽത്തന്നെ ഇരിക്കയാണ് ഉത്തമം; അല്ലാതെ വിദേശഗമനമല്ല. എന്നിക്ക് എന്നെ പറ്റി യാതൊരു വിചാരവുമില്ല. എന്റെ സന്താനങ്ങളുടെ ഭാവിനന്മയ്ക്കുവേണ്ടി പ്രയത്നിക്കേണ്ടതു് എന്റെ കടമയാണ്. അതിനുവേണ്ടി എല്ലാ ത്യാഗങ്ങളും ഞാൻ സന്നദ്ധനാണ്.

സമീദ്രനു സങ്കടം തോന്നി. തന്റെ പ്രിയതമയുടെ അപേക്ഷകളും, ന്യായാന്യായങ്ങളും മറ്റും ക്ഷമയോടെ കേട്ടു. പക്ഷെ, അതുപ്രകാരം നടക്കുവാൻ തരമില്ല. എന്തുതന്നെയായാലും യാത്ര വേണ്ടെന്നു വെയ്ക്കയില്ലെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തിക്കഴിഞ്ഞു.

യാത്രയ്ക്കുള്ള ഒരുക്കങ്ങളായി. തന്റെ പഴയ കടൽ സ്റ്റേഫിതനായ ബോട്ടു വിറ്റു. ഇതാണ് ആദ്യമായി ചെയ്തതു്. എത്ര മൗനഭേദകമായ ഒരു പ്രവൃത്തിയായിരുന്നു അതു്! ആ പണംകൊണ്ട് ഷാപ്പിനുവേണ്ട സാമാനങ്ങളും മറ്റും വാങ്ങി. തെരുവിനു നേരെയുള്ള പീടിക ശരിപ്പെടുത്തേണ്ട കാര്യമായി പിന്നീടു്. സാമാനങ്ങൾ വെയ്ക്കുവാനുള്ള ഷെൽഫ്, സ്റ്റാൻഡ് മുതലായവ ഉണ്ടാക്കി പകലും രാത്രിയിലും അവിടെ കൊടുലും തട്ടലും തന്നെ. അതിനെല്ലാം സമീദ്രനു നല്ല വശതയുണ്ടു്. ആ ശബ്ദം മേണുകയുടെ ഹൃദയം തുളച്ചു. തന്റെ ഭർത്താവു് തനിക്ക് ഒരു തൃക്കമരം പണിയുന്നപോലെ ആ പാവത്തിനു തോന്നി.

ഷാപ്പു വൃത്തിയാക്കി. സാമാനങ്ങളെല്ലാം കൊള്ളി വാൻ തക്ക വലുപ്പം അതിനിലെങ്കിലും സമീദ്രന്റെ ശ്രദ്ധയേറിയ കൈകൾക്ക് അവയെ ചിട്ടയായി അടുക്കിവെക്കുവാൻ സാധിച്ചു. അയാൾക്കു മനസ്സുമാധാനമായി. രേണുകയ്ക്കുവേണ്ടിയാണല്ലോ അത്രയും കഷ്ടപ്പെടുന്നത്. രാവു പകലും തുടർച്ചയായി ജോലിയെടുത്തുകൊണ്ട് സമീദ്രൻ ക്ഷീണിച്ചു. എന്നാലും കൂട്ടാക്കിയില്ല. വേണ്ടിവന്നാൽ എത്ര പണിയെടുപ്പാനും അയാൾ സന്നദ്ധനാണ്. അതിനുശേഷം നിദ്രയ്ക്കുധീനനായി

നേരം പുലർന്നു. അന്ന് സമീദ്രന്റെ ജീവിതത്തിൽ ഒരു വലിയ പരീക്ഷാഘട്ടമാണ്. അന്നാണ് അയാൾക്ക് ആനന്ദപ്രദമായ തന്റെ ഗൃഹവും, പ്രാണപ്രിയയായ രേണുകയേയും, അരുമമക്കളേയും വിട്ടു പിരിയേണ്ടതു : എന്നാലും സമീദ്രൻ എഴുന്നോറത് ധൈര്യത്തോടും, ആറ്റൊഴുത്തോടുകൂടിയായിരുന്നു. രേണുകയുടെ ഭയാശങ്കകളെ അയാൾ നിസ്സാരമായി കരുതി അവ അടിസ്ഥാനരഹിതങ്ങളാണെന്നറച്ചു. എന്നാലും തന്റെ പ്രിയതമ അവയെ മനസ്സിൽവെച്ചു പരിലാളിക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ വ്യസനിക്കാതിരുന്നില്ല ധൈര്യശാലിയാണെങ്കിലും, ഭാവിയെപ്പറ്റി സമീദ്രനെന്തറിയാം? അദ്ദേഹം കലഭേദതയെ പ്രാർത്ഥിച്ചു: “കാളീ! ഇതാ, ഞാൻ എന്റെ കുടുംബം വിട്ടു പോകുന്നു. എന്റെ ഭാര്യയേയും കുട്ടികളേയും കാത്തു രക്ഷിക്കണേ! അവരെ അനുഗ്രഹിച്ചാലും!” മനുഷ്യരിൽ അന്തർലീനമായി കിടക്കുന്ന ഈശ്വരവിശ്വാസം പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നത് ഇത്തരം ഘട്ടങ്ങളിലാണ്. പ്രാർത്ഥനകൊണ്ട് ദൈവപ്രീതി സമ്പാദിക്കാനുള്ള അവസരവും അതുതന്നെ.

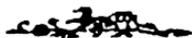
അനന്തരം സമീദ്രൻ രേണുകയോടു പറഞ്ഞു: “പ്രിയേ! ഈശ്വരാനുഗ്രഹത്താൽ എന്റെ ഈ യാത്രകൊണ്ട് നമുക്കെല്ലാവർക്കും ക്ഷേമമുണ്ടാകും. പരിശുദ്ധമായ ഏതെങ്കിലും ക്രമത്തിൽ എന്റെ മക്കളുടെ കാര്യത്തിൽ വേണ്ടപോലെ ശ്രദ്ധിക്കണം. നീ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നതിലും മുമ്പുതന്നെ ഞാൻ മടങ്ങിവരാം.” പിന്നീട് പതുക്കെ ഞൊട്ടിലാട്ടി പറഞ്ഞു: “രേണുകേ! ഇപ്പോൾ ഇത്ര കൃശനായിരിക്കുന്ന ഈ സുന്ദരൻ ഞാൻ മടങ്ങിവരുമ്പോൾ ഓടിവന്ന് എന്റെ മടിയിൽ ഇരിക്കും. വിദേശങ്ങളിലെ കഥകൾ പറഞ്ഞ് ഞാൻ അവനെ രസിപ്പിക്കും. ഈശ്വരൻ അവനെ അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ! രേണുകേ, വരൂ; ഉത്സാഹത്തോടു കൂടിയിരിക്കൂ.”

ശാന്തശീലയാണ് രേണുക. അവൾ ഭർത്തുവാക്കുകൾക്കുമേൽ കേട്ടു. ഭാവിശ്രേയസ്സിനെപ്പറ്റി പ്രതിപാദിച്ച പദങ്ങൾ അവളുടെ മനസ്സിനെ ഇളക്കിവിട്ടു. അപ്പോൾ പാവം, അവൾ വിചാരിച്ചു: “എന്റെ നാമൻ പറയുന്ന പോലെ കാര്യങ്ങളെല്ലാം ഗുണകരമായി കലാശിക്കുമായിരിക്കാം.” എന്നാൽ സമീദ്രൻ, പിന്നീട് ദൈവത്തിന്റെ ദർശനമായ പ്രവൃത്തികളെപ്പറ്റിയും, എന്തുതന്നെ നേരിട്ടാലും അദ്ദേഹത്തിൽ ഉറച്ച വിശ്വാസത്തോടുകൂടിയിരിക്കേണ്ട ആവശ്യത്തെപ്പറ്റിയും സ്വാഭാവികമായ അലക്ഷ്യഭാവത്തിൽ പറഞ്ഞപ്പോൾ, അവൾക്ക് അതൊന്നും മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അദ്ദേഹം പറയുന്നത് അവൾ ശ്രദ്ധിക്കാതിരുന്നവോ? ഇല്ല; നല്ലവണ്ണം ശ്രദ്ധിച്ചു കേൾക്കുന്നതന്നെ ചെയ്തു. എന്നാൽ മനസ്സ് എവിടെയോ ആയിര

ന്നതിനാൽ, ആ വാക്കുകളുടെ അർത്ഥം ഗ്രഹിക്കാൻ സാധിച്ചില്ല. ഒരു ഉറവിന്റെ താഴെ കടംവെച്ച് അതു നിറഞ്ഞുവോ കവിഞ്ഞൊഴുകുന്നുവോ എന്നൊന്നും നോക്കാതെ തന്റെ കാമുകനെ—തനിയ്ക്കുവേണ്ടി ഉറവിൽനിന്നു വെള്ളം നിറച്ചുതന്ന കാമുകനെ—ചിന്തിച്ചു ചിന്തിച്ച് ആനന്ദം കൊള്ളുന്ന ഒരു ഗ്രാമീണകന്യകയുടെ അവസ്ഥയായിരുന്നു അപ്പോൾ രേണകയ്ക്കു്.

പറയേണ്ടതെല്ലാം സമീപൻ പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ചപ്പോൾ രേണക മൗനം ഭഞ്ചിച്ച് വലിയ ആവേശത്തോടെ പറഞ്ഞു: “നാഥാ! നിങ്ങൾ ബുദ്ധിമാനാണ്. എന്നാലും എനിയ്ക്കു നിങ്ങളുടെ മുഖം ഇനി മേലാൽ നോക്കുവാൻ സംഗതിവരില്ലെന്നു നല്ലപോലെ അറിയാം. എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ ആ സംശയം അത്ര ബലമായി വേരൂന്നിയിരിക്കുന്നു”

എന്നാൽ സമീപനങ്ങളോ തന്റെ നിശ്ചയത്തിൽ നിന്നു വ്യതിചലിക്കുന്നു? രേണകയുടെ ആക്ഷേപങ്ങൾക്കു മറുപടി പറഞ്ഞു: “രേണകേ! ഭയപ്പെടേണ്ട. നിന്റെ കാര്യങ്ങളെല്ലാം ഞാൻ നോക്കാം. എന്റെ കപ്പൽ വെള്ളിയാഴ്ച ഈ വഴിക്കാണ് പോകുന്നത്. തൽക്കാലം ആരോടെങ്കിലും ഒരു ബൈനോക്കുലർ വാങ്ങി ആ സമയത്തു് എന്റെ മുഖം നോക്കി നിൽക്കണം. സംശയങ്ങൾ ദൂരെ വലിച്ചെറിയൂ.”

അദ്ധ്യായം 6.

യാത്രയ്ക്കുള്ള സമയമടുത്തു. സമീദ്രൻ പറഞ്ഞു: “ഭേണുകേ! എന്റെ പ്രിയതമേ! ഉത്സാഹഭരിതയായിരിക്കൂ. മക്കളെ നന്നായി നോക്കൂ. ഞാൻ മടങ്ങി വരുന്നതുവരെ എല്ലാ സാധനങ്ങളും വൃത്തിയായി, വെയ്ക്കണം. എനിക്കു പോകാതെ നിവൃത്തിയില്ല. എന്നെപ്പറ്റി ഒരു ഭയവും വേണ്ട. എല്ലാ ഭാരവും ഈശ്വരനിൽ സമർപ്പിച്ചാലും! അദ്ദേഹമാണ് നമ്മുടെ താങ്ങു്. ആപത്തുകളിൽനിന്നു് നമ്മെ രക്ഷിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ അദ്ദേഹം ഒരിക്കലും വീഴ്ച വരുത്താറില്ല. ഞാൻ പോകുന്ന വിദ്വരദേശത്തും അദ്ദേഹമില്ലേ? എവിടെപ്പോയാലും ഈശ്വരൻ എന്നെ കൈവെടിയുകയില്ല”

സമീദ്രൻ എഴുന്നോറു. വാടിത്തളന്നിരിക്കുന്നു രേണുക. അവളെ തന്റെ ശക്തിയേറിയ ഹസ്തങ്ങൾകൊണ്ടു് പ്രേമത്തോടെ പിടിച്ചു്, അതുതസ്തിമിതരായ പൈതൃക്കളെ ചുംബിച്ചു പാവങ്ങൾ, അവരുണ്ടോ അവിടെ നടക്കുന്നതും, നടക്കാൻ പോകുന്നതും എന്താണെന്നറിയുന്നു? മൂന്നാമത്തെ ശിശു തൊട്ടിലിൽ കിടന്നുറങ്ങുകയാണ്. പിതാവിന്റെ ചുംബനമേൽക്കുവാൻ അവൾ അവനെ എടുക്കുവാൻ കനിഞ്ഞു. എന്നാൽ സമീദ്രൻ പറഞ്ഞു: “വേണ്ട. അവനെ ഉണർത്തണ്ട. അവൻ ഉറങ്ങട്ടെ. എന്റെ യാത്രാവേളയിലെ ഈ ചുംബനം അവനു് എങ്ങനെ ഓർമ്മിക്കുവാൻ കഴിയും?” പിന്നെ അദ്ദേഹം കനിഞ്ഞു് ശിശുവിനെ ഒന്നു് ഉമ്മവെച്ചു. എന്നാൽ രേണുകയ്ക്കു് അതുകൊണ്ടു തൃപ്തിയായില്ല. അതിനാൽ അവൾ കട്ടിയുടെ

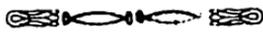
തലയിലെ രോമത്തിൽനിന്ന് ഒരു ചെറിയ മുരൾ കത്രി
ചെടുത്ത് ഓർമ്മയ്ക്കായി ഭർത്താവിനു കൊടുത്തു.

സമീന്ദ്രന്റെ ഹൃദയം ശോകഭാരത്താൽ പൊട്ടാറായി.
വേഗത്തിൽ അയാൾ ഭാഗ്യമെടുത്ത് യാത്ര പറയുന്ന
വിധത്തിൽ കൈ വീശി, പുറത്തേയ്ക്കിറങ്ങി. പിന്നീട് ഒരു
ക്ഷരംപോലും സംസാരിക്കുകയുണ്ടായില്ല.

വെള്ളിയാഴ്ച രേണുക ഞെനാക്ഷലനിൽക്കൂടി കപ്പ
ലിനെ നോക്കിനില്ക്കുന്നു. എന്നാൽ ഫലമെന്ത്? ഒരു പ
ക്ഷേ, അവൾക്കു കണ്ണിനു പാകത്തിൽ ഗ്ലാസ്സു വെയ്ക്കാൻ
സാധിക്കാതെ വന്നിരിക്കാം. അല്ലെങ്കിൽ കണ്ണു മങ്ങിയിരി
ക്കാം. കൈ വിറച്ചിരിക്കാം. പാവം, അവൾക്കു ഭർത്താൾ
നും ലഭിക്കാതെ പോയി. സമീന്ദ്രൻ കപ്പലിൽനിന്ന് ടവൽ
വീശിക്കൊണ്ടേയിരുന്നു. അതിലിടയ്ക്ക് കപ്പൽ നീങ്ങിപ്പോ
കയും ചെയ്തു.

കപ്പൽ റൂട്ടി മറയുന്നതുവരെ രേണുക ക്ഷമയോടും
ആത്മിയോടുംകൂടി അതിനെത്തന്നെ നോക്കിനിന്നു. അപ്പോ
ൾ അവൾക്ക് തന്റെ ഹൃദയം പിളരുന്നവോ എന്നു തോ
ന്നി. ഒടുവിൽ അവൾ നൈരാശ്രിതോടുകൂടി കരഞ്ഞും
കൊണ്ടു വീട്ടിലെത്തി. ഭർത്താവു മരിച്ചുപോയപ്പോലെ അവ
ൾ വ്യസനിച്ചു എന്നാലും, അദ്ദേഹം മനസ്സിനെ ധൈര്യ
പ്പെടുത്തിയപ്പോലെ താനും ധൈര്യപ്പെടുത്തുകയുണ്ടായി.
ഷാപ്പു നടത്തേണ്ട മാതിരി, വീടു സൂക്ഷിക്കേണ്ട രീതി
എന്നിവയെപ്പറ്റി സമീന്ദ്രൻ ഉപദേശിച്ചിരുന്നതൊന്നും
രേണുക മറന്നിട്ടില്ല. യാതൊരു വെറുപ്പും കൂടാതെ അവൾ
ആ രണ്ടു കാര്യങ്ങളും നടത്തിപ്പോന്നു.

എന്നാൽ രേണുകയ്ക്ക് കച്ചവടത്തിൽ അഭിവൃദ്ധി പ്രാപിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അതിന്നു പല കാരണങ്ങളുണ്ട്. അവൾ ഒരു കച്ചവടക്കാരന്റെ മകളല്ല. സാമാനം വാങ്ങുവാൻ വരുന്നവരോടു ചെരുമാറേണ്ട രീതി അവൾക്കറിയില്ല. എപ്പോഴും ലാഭത്തിൽ കണ്ണുവെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുവാനുള്ള മനഃസ്ഥിതിയും, സാമത്സ്യവും അവൾക്കില്ല. ഇതിന്നും പുറമെ നല്ല പഠനാവശ്യം, പിശകാണാവശ്യം അവൾക്കു വശതയുമില്ല. ജനങ്ങളുടെ പ്രീതിക്കായി അവൾക്കു സാമാനങ്ങൾ ചുരുങ്ങിയ വിലയ്ക്കു കൊടുക്കേണ്ടതായും വന്നു. കച്ചവടം നിത്യം ക്ഷയിച്ചുപരന്നതുകൊണ്ട് രേണുക വ്യസനിച്ചു. അവൾ എപ്പോഴും ഇങ്ങനെ പറയുക പതിവായിരുന്നു: “അയ്യോ, എന്റെ പ്രാണനാഥൻ എന്തു പറയും? വിറു കിട്ടിയ പണംകൊണ്ട് അവൾ വളരെ അരിപ്പിച്ചു’ നിത്യവൃത്തി കഴിച്ചുകൂട്ടി. ആ ജീവിതത്തെ പറ്റി യാതൊരാക്കുപവും പറഞ്ഞുവിട്ടില്ല. അതെല്ലാം ക്ഷമയോടെ സഹിച്ചു. ഭർത്താവിന്റെ വിവരം പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്ന അവൾക്ക് അദ്ദേഹം എവിടെയാണെന്നോ, എന്തു ചെയ്യണമെന്നോ ഒന്നും അറിവാൻ കഴിഞ്ഞതും ഇല്ല.

അദ്ധ്യായം 7.

ഇതിലിടയ്ക്ക് ഒടുവിലത്തെ ശിശുവിന്റെ സുഖക്കേടുകൊണ്ടു പ്രതി വളർച്ച തുടങ്ങി. രേണുക അതിനെ കഴിയുന്ന വിധത്തിലെല്ലാം ശ്രദ്ധിച്ചു. പക്ഷെ, ചിലപ്പോൾ കച്ചവടസംബന്ധമായി അതിനെ വിട്ടുപോകേണ്ടതായി വന്നി

രിക്കാം അല്ലെങ്കിൽ പണമില്ലായ്മകൊണ്ട് അതിനു വേണ്ട തെല്ലാം കൊടുക്കുവാൻ കഴിയാതെ വന്നിരിക്കാം. നല്ല ഡാക്ടർമാരുടെ സഹായമോ, ഉപദേശമോ ലഭിക്കാതെയും വന്നിരിക്കാം രോഗം കുറെ ദിവസം നീണ്ടുനിന്നു. ഒടുവിൽ കഷ്ടം! ശിശു മരിച്ചു. രേണുക വാചിട്ടലാറി. എന്തു ചെയ്യാം? മരണം അനിവാര്യമല്ലേ?

രേണുകയുടെ വിവാഹം കഴിഞ്ഞതു മുതൽ ശരച്ചന്ദ്രൻ, ജീവിതത്തിൽ തനിയ്ക്കു നേരിട്ട നൈരാശ്വത്തെപ്പറ്റി ഓർത്തു വ്യസനിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. എന്നാൽ അതിനെ പുറമേയ്ക്കു കാണിക്കുണ്ടായില്ല സമീപൻ നാടു വിട്ടതു മുതൽ, അവൻ അപചയ കാലമാൻ ഒരിക്കലൊരിക്കലും വരികയാവട്ടെ, അവസരോചിതമായ വല്ല ചെറിയ സഹായം പോലും ചെയ്യുകൊടുക്കുവാൻ ഉണ്ടായിട്ടില്ല അവളുടെ കാര്യങ്ങളെല്ലാം തകരാറായിക്കൊണ്ടു വരുന്നുണ്ടെന്ന് അവനറിയാമായിരുന്നു. എന്നാൽ അവളുടെ കുട്ടി മരിച്ചു ആ ആഴ്ചയിൽത്തന്നെ ചെട്ടെന്ന് അവനിക്കുണ്ടെന്നു തോന്നി. “എന്തു! എന്റെ ഹൃദയം ഇത്ര കഠിനതരമോ? ഞാൻ എന്താണ് ഇതുവരെയും രേണുകയുടെ ക്ഷേമം അന്വേഷിക്കാതിരുന്നത്? ഇപ്പോൾത്തന്നെ ഞാൻ അവളെ ചെന്നു കാണണം ഒരു പക്ഷെ, വല്ലവിധത്തിലും ഞാൻ അവൾക്കു സഹായമായിത്തീർന്നേക്കാം. അത് ആ ശ്വാസകരമല്ല അവൾക്കു?” ഇത്തരം വിചാരങ്ങളോടു കൂടി ശരച്ചന്ദ്രൻ രേണുകയുടെ വീട്ടിലേയ്ക്കു ചെന്നു. അവൾ ഒരറയിൽ ഇരിയ്ക്കുന്നു. അവളുടെ അപ്പോഴത്തെ വിചാ

രം ആരുടെ മുഖവും നോക്കാതെ കഴിക്കണമെന്നായിരുന്നു. അതിനാൽ ശരത്തിന്റെ പ്രവേശനത്തോടുകൂടി അവൾ ചുമർ തിരിഞ്ഞിരുന്ന് വല്ലാതെ കരഞ്ഞു. ശരച്ചന്ദ്രൻ നിന്നുംകൊണ്ടു പറഞ്ഞു: “രേണുകേ! നിന്നോടു് ഒരു സംഗതി ചോദിക്കാനാണ് ഞാൻ വന്നിരിക്കുന്നത്.”

രേണുക പൊട്ടിക്കരഞ്ഞു് പറഞ്ഞു: “എന്നെപ്പോലെ അനാഥയും, ഓഷിതയും, നിർഭാഗ്യവതിയുമായ ഒരുത്തിയ്ക്കുനിന്നു് എന്താനുകൂല്യമാണു് പ്രതീക്ഷിക്കാൻ?” മമ്മദേവകിയായ ആ വാക്കുകൾ ശരച്ചന്ദ്രന്റെ മതി മറപ്പിച്ചു കര പണിപ്പെട്ടു് പരിഭ്രമം നീക്കിയതിൽപ്പിന്നെ, അവൾ പറയാതെത്തന്നെ അവളുടെ അടുത്തു ചെന്നിരുന്ന്, ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: “നിന്റെ ഭർത്താവായ സമീന്ദ്രൻ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്ന രണ്ടു കാര്യങ്ങളെപ്പറ്റി സംസാരിക്കാനാണു് ഞാൻ വന്നിരിക്കുന്നത്. എന്നെക്കാൾ നല്ലൊരാളെ നീ ഭർത്തവായി സ്വീകരിച്ചു. അയാൾ ശക്തനും, ബുദ്ധിമാനും ആണു്. നിന്നെ കാംക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന് പല ശ്രമങ്ങളും ചെയ്തു്, ഒടുവിൽ അയാൾക്കു് ആഗ്രഹം നിറവേറുവാൻ സാധിച്ചു. പിന്നെ എന്തിനാണു് നിന്നെ വിട്ടു് സമീന്ദ്രൻ ഇത്രയും ദൂരം പോയതു്? നാടു കാണാനല്ല ആ യാത്ര. അയാളുടെ സ്വന്തസുഖം ഉദ്ദേശിച്ചും അല്ല. കുട്ടികൾക്കു് ഉയർന്ന വിദ്യാഭ്യാസം നൽകുവാൻ വേണ്ട പണം സമ്പാദിക്കുവാനാണു് അദ്ദേഹം പോയതു്. അതായിരുന്നു സമീന്ദ്രന്റെ ഏറ്റവും വലിയ മോഹം. രേണുകേ! അവരുടെ ഏറ്റവും വിലയേറിയ ബാല്യകാലം നഷ്ടമായി കാണുന്നതിൽ സമീന്ദ്രൻ എത്ര വ്യസനിക്കുമെന്നു നീ ആലോചിച്ചു

നോക്കൂ. തന്റെ മക്കൾ കുതിരക്കുട്ടികളുപോലെ അലഞ്ഞു തിരിഞ്ഞു കാണുന്നതിൽ എത്ര മനസ്സാപമുണ്ടാകും! രേണുകേ! ഇതുവരെയും നാം പരസ്പരം പരിചയമുള്ളവരല്ലേ? സമീദ്രന്റേയും, കുട്ടികളുടേയും ചേരിൽ സ്നേഹമുണ്ടെങ്കിൽ, നീ എന്നോട് 'ഇല്ല' എന്നു പറയരുത്. ഇന്ന് എനിയ്ക്കു പണമുണ്ട്; ഒരു വിധം അവസ്ഥയുണ്ട്. നിന്റെ മകനേയും, മകളേയും സൂക്ഷിച്ചേയ്ക്കുകയാണു് എനിയ്ക്കു സമ്മതം തന്നാലും! ഇതു ചോദിക്കാനാണു് ഞാൻ വന്നതു്. നിനക്കു് ഒരു ദോഷവും ചെയ്യാൻ ഞാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നില്ല. നിന്റെ മനോവിചാരങ്ങളെ വ്രണപ്പെടുത്തുവാറും ഭാവമില്ല. സമീദ്രൻ മടക്കിവന്നാൽ ആ സംഖ്യ എനിയ്ക്കു മടക്കിത്തരികയും ചെയ്യും."

തന്റെ മുഖം ചുമരിനു നേരെ തിരിച്ചുകൊണ്ട് രേണുക മറുപടി പറഞ്ഞു: "എനിയ്ക്കു നിങ്ങളുടെ മുഖം നോക്കാൻ കഴികയില്ല. തീവ്രശോകത്താൽ ഞാനും അറിയുന്നില്ല. നിങ്ങൾ വന്നപ്പോൾ എന്റെ ദുഃഖം എന്നെ അശക്തയാക്കി ഞാൻ നിങ്ങളുടെ ഭയയ്ക്കു വശംഗതയായി. എന്നാൽ എന്റെ ഭർത്താവു് ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടെന്നു് എനിയ്ക്കു പൂർണ്ണവിശ്വാസമുണ്ട്. അദ്ദേഹം നിങ്ങൾക്കു് തീർച്ചയായും പണം മടക്കിത്തരും. മടക്കിത്തരാവുന്നതാണല്ലോ പണം. എന്നാൽ നിങ്ങളുടേതുപോലുള്ള അനുകമ്പ ഒരിക്കലും മടക്കുവാൻ കഴിയുന്നതല്ല"

ശരച്ചന്ദ്രൻ:—രേണുകേ! നീ എനിയ്ക്കു സമ്മതം തരും, അല്ലേ?

രേണുക ഇതിന്നു വാക്കുകൊണ്ടുപു മറുപടി പറഞ്ഞതു്. അവൾ തിരിഞ്ഞെഴുന്നേറ്റു്, ചഞ്ചലനേത്രങ്ങളെ അവന്റെ ദയാപൂർണ്ണമായ വദനത്തിൽ കുറെനേരം വിശ്രമിപ്പിച്ചു അനന്തരം ശരത്തിന്റെ കൈപിടിച്ചു്, സ്നേഹത്തോടെ തിരുമ്മി, അപ്പുറത്തുള്ള ചെറിയ അറയിലേയ്ക്കു ചെന്നു. ശരച്ചന്ദ്രൻ സന്തോഷത്തോടും, ഉന്മേഷത്തോടും കൂടി അവിടം വിട്ടുപോകയാ ചെന്നു.

അദ്ധ്യായം 8.

ദയാലുവായ ശരച്ചന്ദ്രൻ സമീദ്രന്റെ കുട്ടികളെ സ്തുതിലേയ്ക്കു യജ്ഞം ഒട്ടും താമസിപ്പിച്ചില്ല. അവർക്കു് ആവശ്യമുള്ള പുസ്തകങ്ങളും മറ്റും വാങ്ങിക്കൊടുത്തു്, സ്വന്തം മക്കളെപ്പോലെ സംരക്ഷിച്ചുപോന്നു. നാട്ടുകാരെ അവ വാലം ഭയപ്പെട്ടു് അയാൾ രേണുകയുടെ വീട്ടിലേയ്ക്കുപോയതേയില്ല. എന്നാലും കുട്ടികളുടെ കൈയിൽ പഴുക്കൾ, പഷ്ടങ്ങൾ, പച്ചക്കറികൾ എന്നിവയും, ചിലപ്പോൾ തന്റെ മില്ലിൽ പൊടിച്ച മാമ്പൊടിയും കൊടുത്തു ചിരന്നു.

സംഗതിവശാൽ ശരച്ചന്ദ്രൻ രേണുകയെ കണ്ടാൽ അവളുടെ ഇംഗിതം അറിവാൻ സാധിക്കാതെ കഴിഞ്ഞു. രേണുകയോ? നന്ദി പറയാൻ വാക്കു കിട്ടാതെ അവളും ബുദ്ധിമുട്ടും. ഇതിലിടയ്ക്കു് ശരച്ചന്ദ്രൻ അവളുടെ മക്കൾക്കു് എന്തു ചെയ്യാനും ഉത്സുകനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. അവരോ?

തെരുവിൽ ഭൂരെ കളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കയാണെങ്കിൽ കൂടിയും, അയാളെ കണ്ടാൽ ഓടിവന്ന് ആശീർവാദങ്ങൾ സ്വീകരിയ്ക്കും. ശരച്ചന്ദ്രന്റെ വീട്ടിലും, മില്ലിലും അവരായിത്തീർന്നു യജമാനന്മാർ. അവർ അയാളെ പല തമാശകളും, അമ്പലങ്ങളും പറഞ്ഞു രസിപ്പിക്കും; കഴുത്തിലും, കൈയിലും പിടിച്ചു തുടങ്ങും; കൂടെ കളിക്കും; ശരത്തല്ലാ! എന്നു വിളിച്ച് ആനന്ദിപ്പിയ്ക്കും.

കുട്ടികൾ ചെയ്തതെല്ലാം സ്വാഭാവികമായിരുന്നു. ശരച്ചന്ദ്രൻ സമീപന്റെ മക്കളുടെ സ്നേഹം സമ്പാദിക്കുവാൻ സാധിച്ചു. എന്നാൽ സമീപനാവട്ടെ, അക്കാശ്യത്തിൽ പരാജയമാണ് നേരിട്ടത്. അയാൾ മക്കളെ വിട്ടു പിരിഞ്ഞിട്ട് എത്രയോ കാലമായി. അവർ അന്നു നന്നു കുട്ടികളായിരുന്നു. അവർക്ക് അയാളുടെ മുഖംകൂടി ഓർമ്മവെച്ചുവാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല. ഒരു ഇടുങ്ങിയ വഴിയിൽ അതിരാവിലെ വളരെ ഭൂരെയായി മാറിമാറിപ്പോകുന്നതായ ഒരു സതപംപോലെയായിരുന്നു കുട്ടികൾക്ക് അവരുടെ പതാവ്. സമീപൻ തന്റെ നാടും, വീടും വിട്ടു പത്തുകൊല്ലമായിരിക്കുന്നു. അയാളെപ്പറ്റി യാതൊരു വിവരവുമില്ല.

ഒരു ദിവസം അമ്മയോടൊരുമിച്ച് ബീച്ചിൽ ചെന്നു കളിപ്പാൻ കുട്ടികൾ ആഗ്രഹിച്ചു. അതിനു മാതാവിന്റെ അനുമതി ലഭിച്ചപ്പോൾ, ശരച്ചന്ദ്രനേയും ക്ഷണിക്കുവാൻ സമ്മതം ആവശ്യപ്പെട്ടു. ഉടനെ അവർ മില്ലിൽ ചെന്നു. അവിടെ തേനീച്ചപോലെ ജോലി ചെയ്യുകൊണ്ടിരുന്ന ശരച്ചന്ദ്രനെ ഉറക്കെ വിളിച്ചു പറഞ്ഞു: “ശരത്തല്ലാ!

ഞങ്ങളുടെ കൂടെ വന്നാലും.” ആദ്യം വിസമ്മതം കാണിച്ചുവെങ്കിലും, പിന്നീട് കുട്ടികളുടെ നിർബ്ബന്ധത്താൽ അയാൾ അവർക്കു കീഴടങ്ങി. രേണുകയും കൂടെയുണ്ടെന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ ശരത്തിനു വലിയ സന്തോഷമായി.

കുറെ ദൂരം അവർ മണലിൽ നടന്നു. അപ്പോഴേയ്ക്കും രേണുക വല്ലാതെ ക്ഷീണിച്ചു. “ഞാൻ ഇവിടെ വിശ്രമിക്കട്ടെ,” എന്ന് അവൾ കരഞ്ഞുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു. ശരച്ചുവന്നും അവളുടെ അരികെയിരുന്നു. രേണുകയ്ക്ക് എന്തൊരു സംതൃപ്തിയായിരുന്നു! ആനന്ദതുന്ദിലരായ കുട്ടികൾ മണലിൽ അടുക്കലിടും ഓടിയും, ചാടിയും മണൽ വാരി എറിഞ്ഞും രസിക്കുകയും ചെയ്തു.

അദ്ധ്യായം 9.

രേണുകയുടെ അടുത്തിരുന്ന് ശരച്ചുവന്നു പൂർവ്വസംഭവങ്ങൾ ഓരോന്നായി ആലോചിച്ചുതുടങ്ങി. തനിയ്ക്കു രേണുകയിലുള്ള പ്രേമം അവളെ അറിയിക്കുവാൻ ഒരു ദിവസം അതേ സ്ഥലത്തു വന്നതും, അതിനു പ്രതിബന്ധങ്ങൾ നേരിട്ടതും, തന്നിമിത്തം വ്രണപ്പെട്ട ഒരു മാനിനെപ്പോലെ ആരും അറിയാതെ പിൻതിരിഞ്ഞതും മറ്റും ഓർമ്മവന്നു. അതിനുശേഷം എത്ര സംവത്സരങ്ങളായി അയാൾ ഭൂഖിച്ച് കാലം കഴിക്കുന്നു! ഒടുവിൽ അയാൾ കളങ്കരഹിതമായ നെററി പൊക്കി പറഞ്ഞു: “രേണുകേ! എന്നെ ശ്രദ്ധിക്കൂ. അതാ ആ കാണുന്ന തെങ്ങിൻതോപ്പിൽ ചെന്നാൽ എത്ര ആനന്ദകരമായിരിക്കാം!” രേണുക മുഖം തിരിച്ചു നല്ല

വണ്ണം കേട്ടു. എന്നാൽ മറുപടിയായി ഒരു വാക്കുപോലും ഉച്ചരിച്ചില്ല. ശരത്തു് ആസക്തിയോടെ ചോദിച്ചു: “എന്താ രേണുകേ! വളരെ ക്ഷീണിച്ചുവോ?”

രേണുകയുടെ നയനങ്ങൾ അവളുടെ പാണികളിൽ പതിഞ്ഞു.

ശരച്ചന്ദ്രൻ:—രേണുകേ! കപ്പൽ നശിച്ചുപോയി; കപ്പൽ നശിച്ചുപോയി. അതിനെപ്പറ്റി ഇനി ആലോചിക്കണ്ട. നീ എന്തിനാണ് ഓടിച്ചു ചാവുന്നതും, പ്രിയപ്പെട്ട കുട്ടികളെ മാതാപിതാക്കന്മാരില്ലാത്ത അനാഥങ്ങളാക്കുന്നതും?”

ആ വാക്കുകൾ അവളെ ക്ഷുഭിതയാക്കി. അവൾ പറഞ്ഞു: “അതിനെപ്പറ്റിയല്ല ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നത്. എന്നാൽ അവരുടെ ശബ്ദം എങ്ങനെയോ എന്നെ ഏകാകിനിയെപ്പോലെ തോന്നിക്കുന്നു. അതിന്റെ കാരണമെന്തിയ്ക്കു നിശ്ചയമില്ല.”

ശരച്ചന്ദ്രൻ രേണുകയുടെ അടുക്കലേയ്ക്കു നീങ്ങി പറഞ്ഞു: “രേണുകേ! എന്റെ മനസ്സിൽ വലിയ ഒരു വിചാരം കിടപ്പുണ്ട്. പഴിക്കും ചെയ്ത അതു് എന്നാണ് കടന്നു കൂടിയതെന്നു നിശ്ചയമില്ല. എന്നാൽ അതിനെ ഇനിയും അവിടെവെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കാൻ എനിയ്ക്കു സാദ്ധ്യമല്ല. രേണുകേ! പത്തു നീണ്ട വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പു് നിന്നെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞ സമീന്ദ്രൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് ആശിക്കുവാൻ വഴിയില്ല. ഞാൻ ധൈര്യമവലംബിക്കട്ടെയോ? നിന്നെ ഈ ദാരിദ്ര്യാവസ്ഥയിലും, ബുദ്ധിമുട്ടിലും കാണുന്നതിൽ എനിയ്ക്കു കലശലായ സങ്കടമുണ്ടെന്നു ഞാൻ പറ

യട്ടെയോ? നിന്നെ സഹായിക്കുവാൻ എനിയ്ക്കു വലിയ മോഹമുണ്ട്. എന്നാൽ അതു ചെയ്യാൻ എനിയ്ക്കു കഴികയില്ല. നീ അനുവാദം തന്നല്ലാതെ, ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്ന പോലെ എനിയ്ക്കു സഹായിക്കുവാൻ സാധിക്കയില്ല. സ്രീകുൾ എളുപ്പത്തിൽ കാര്യം ഗ്രഹിക്കുന്നവരാണെന്നു പറയുന്നവല്ലോ. എന്റെ വിചാരം മുഴുവനും തുറന്നു പറയാൻ എനിയ്ക്കു പ്രയാസം തോന്നുന്നു. നിന്നെ അറിയിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിയ്ക്കുന്നത്, ഒരു പക്ഷെ നീ അറിഞ്ഞിരിയ്ക്കാം. രേണുകേ! നീ എന്റെ സഹായമിണിയായിരിപ്പാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. നിന്നെ കഷ്ടത്തിൽനിന്നും, ദാരിദ്ര്യത്തിൽനിന്നും രക്ഷിക്കുവാനുള്ള പൂണ്ണാധികാരം എനിക്കു തന്നാലും. സന്തോഷപുരസ്സരം ഞാൻ നിന്റെ മക്കളുടെ പിതാവായിത്തീരാം. അവർ സ്വന്തം പിതാവിനെപ്പോലെ എന്നെ സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ട്. ഞാനോ? അവരെ എന്റെ സ്വന്തം പുത്രന്മാരെപ്പോലെയും. പൂണ്ണമനസ്സോടുകൂടി നീ എന്റെ പങ്കുകാരിയാകാമെന്നു സമ്മതിക്കുന്നപക്ഷം, നമുക്ക് ജീവിതം ആനന്ദമയമായി കഴിച്ചുകൂട്ടാം. ഒരു പക്ഷെ, ദൈവമതം അതായിരിക്കാം. രേണുകേ! ഇതിനെപ്പറ്റി നല്ലപോലെ ചിന്തിക്കൂ. എനിയ്ക്കു സ്വത്തുണ്ട്. യാതൊരു ബന്ധുക്കളും ഇല്ല. നിന്നെയും, നിന്റെ കുട്ടികളെയും സംബന്ധിച്ച വിചാരഭാരം മാത്രമേ എനിക്കുള്ളൂ. നാം ചെറുപ്പം മുതൽക്കു പരിചയമുള്ളവരാണു്. നീ വിചാരിക്കുന്നതിലും എത്രയോ മുമ്പുതന്നെ ഞാൻ നിന്നെ സ്നേഹിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയിട്ടുണ്ടെന്നു കാര്യം ഇതാ തുറന്നു പറയുന്നു.”

രേണുക സൗമ്യമായി പറഞ്ഞു: “നിങ്ങൾ ഞങ്ങളുടെ വീട്ടിലേയ്ക്കു വന്നതു ദൈവദൂതനായിട്ടാണു്. അതിന്നു

ദൈവംതന്നെ നിങ്ങളെ അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ! നല്ല പ്രതിഫലവും തരട്ടെ! എന്റെ വിധിപോലുള്ള ഒരുത്തിക്കു രണ്ടു പ്രാവശ്യം സ്നേഹിക്കുവാൻ കഴിയുമോ? ശരച്ചന്ദ്രാ! എനിക്കു നിങ്ങളെ സമീപനംപോലെ സ്നേഹിക്കുവാൻ കഴിയുമോ? നിങ്ങൾ എന്താണു ചോദിക്കുന്നത്?”

ശരച്ചന്ദ്രൻ:—ഞാൻ തൃപ്തിപ്പെടാം. സമീപനേക്കാൾ അല്പം കുറച്ചു എന്നെ സ്നേഹിച്ചാൽ മതി. അതുകൊണ്ട് ഞാൻ തൃപ്തിപ്പെടാം.

രേണുക:—പ്രിയപ്പെട്ട ശരച്ചന്ദ്രാ! കുറച്ചുസമയം കാത്തിരിക്കൂ. സമീപൻ വന്നാൽ—എന്നാൽ സമീപൻ വരില്ല, കഷ്ടം!—എന്നാലും ഭയമായി ഒരു കൊല്ലം കാത്തിരിക്കൂ അധികം ദൈവ്യാമേരിയ കാലമല്ലല്ലോ ഒരു വർഷം പന്ത്രണ്ടു മാസത്തിനുള്ളിൽ തീച്ചയായും എനിയ്ക്കു ബുദ്ധി കൂടും. ഒരു കൊല്ലം കാത്തിരിക്കൂ.

ശരച്ചന്ദ്രൻ:—രേണുകേ! ഞാൻ എന്റെ ജീവിതത്തിൽ ഇത്രയും കാലം കാത്തിരുന്നതുപോലെ ഒരു വർഷംകൂടി കാത്തിരിയ്ക്കാം.

ശരച്ചന്ദ്രന്റെ സൗമ്യമായ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ രേണുകയുടെ മനസ്സിലുകി. അവൾ പറഞ്ഞു: “അങ്ങനെയല്ല, ശരച്ചന്ദ്രാ! വ്യസനിക്കേണ്ട. ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഒരു കൊല്ലത്തിനുള്ളിൽ ഞാൻ എന്റെ വാദാനം നിർവഹണം. ഞാൻ ഇത്രയും കാലം കഴിച്ചതുപോലെ നിങ്ങൾക്കു ഒരു കൊല്ലം കഴിച്ചുകൂട്ടുവാൻ പ്രയാസമോ?

ശരച്ചന്ദ്രൻ:—തീച്ചയായും.

ഇതോടുകൂടി അവരുടെ സംഭാഷണം അവസാനിച്ചു. കരനേരം രണ്ടുപേരും മൗനം ഭീക്ഷിച്ചു. ഒടുവിൽ ശരച്ചന്ദ്രൻ ആകാശത്തിലേയ്ക്കു നോക്കി. അസ്തമനസൂര്യന്റെ ചെങ്കുതിരകളെല്ലാം മറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. നിശ്ചാക്ഷ സിയുടെ ആഗമനത്തെ ഭയന്നും, തണുത്ത കാരോറു രേണുകയ്ക്കു സുഖക്കേടു പിടിക്കുമോ എന്നു സംശയിച്ചും ശരച്ചന്ദ്രനെഴുന്നേറ്റ്, ദൂരെ കളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന കുട്ടികളെ വിളിച്ചു. അപ്പോഴേയ്ക്കും, മണലിൽനിന്നു ശേഖരിച്ച സാധനങ്ങളുമായി അവർ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. എല്ലാവരുംകൂടി വീട്ടിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. രേണുകയുടെ ഗൃഹമെത്തിച്ചപ്പോൾ ശരച്ചന്ദ്രൻ നിന്ന്, അവളുടെ കൈ പിടിച്ച് സൗമ്യമായി പറഞ്ഞു: ഞാൻ നിന്നോടു സംസാരിച്ചപ്പോൾ, നീ, വല്ലാതെ ക്ഷീണിച്ചിരുന്നുവെന്ന് എനിയ്ക്കു മനസ്സിലാക്കുവാൻ സാധിച്ചില്ല. അക്കാലത്തിൽ എനിയ്ക്കു തെറ്റുപറ്റി. ആ തെറ്റു തീർക്കട്ടെ. എന്നും ഞാൻ നിനക്കു കടപ്പെട്ടവനാണ്. എന്നാൽ നീയോ? സാതന്ത്ര്യത്തോടു കൂടിയവൾ.”

കമഞ്ഞുകൊണ്ട് രേണുക പറഞ്ഞു: “ഞാനും ബന്ധനസ്ഥയായി.”

അന്ന് അവർ അങ്ങനെ പിരിഞ്ഞു.

അദ്ധ്യായം 10.

കൊല്ലം ഒരു കഴിഞ്ഞു. രേണുകയ്ക്ക് ഓരോ നിമിഷവും ഓരോ യുഗംപോലെയാണ് തോന്നിയത്. ഗൃഹകൃത്യങ്ങൾക്കിടയിൽ അവൾ, “നി വിചാരിക്കുന്നതിലും എത്രയോ മുന്യതനൊ ഞാൻ നിന്നെ സ്നേഹിച്ചുതുടങ്ങിട്ടുണ്ട്,” എന്ന ശരച്ചന്ദ്രന്റെ വാക്കുകൾ ആലോചിച്ചുകൊണ്ടേയിരുന്നു അവ ശരച്ചന്ദ്രൻ തലേ ദിവസം പറഞ്ഞതുപോലെ അവൾക്കു തോന്നി.

രേണുകയുടെ വാഗ്ദാനം അവകാശപ്പെട്ടുകൊണ്ട് ശരച്ചന്ദ്രൻ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു.

രേണുക:—കൊല്ലം ഒന്നായോ?

ശരച്ചന്ദ്രൻ:—ഉവ്വ്, മുറഞ്ഞ മാവ് പൂത്തു നിൽക്കുന്നതു നോക്കൂ.

പാവം, രേണുകയ്ക്ക് കാര്യം ഉറയ്ക്കുവാൻ ഇനിയും ധൈര്യം വന്നിട്ടില്ല. അവൾ പറഞ്ഞു:—“വലുതായ മാറാണിത്. പലതും ആലോചിക്കാനുണ്ട്. ഒരു മാസംകൂടി എനിക്ക് ഇടതരൂ. ഞാൻ നിങ്ങൾക്ക് അടിമപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞുവെന്ന് എനിയ്ക്കറിയാം. എന്നാലും ഒരു മാസംകൂടി കഴിയട്ടെ. ഇനി ഞാൻ നീട്ടിക്കൊണ്ടുപോകയില്ല.”

ശരച്ചന്ദ്രൻ:—രേണുകേ! നിന്റെ ഇഷ്ടംപോലെ സമയമെടുത്തോളൂ. യാതൊരു വിരോധവുമില്ല.

ഒരു മദ്യപാനിയുടെ കൈ വിറയ്ക്കുന്നപോലെയാണ് ഇപ്പോൾ ശരച്ചന്ദ്രന്റെ ശബ്ദം വിറച്ചത്. മുഖത്തു വല്ലാത്ത ഒരു പാരവശ്യവും പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. അതെല്ലാം രേണുക

കണ്ടു വല്ലാതെ വ്യസനിച്ചു എന്നാലും ഓരോ ഒഴികഴിവു പറഞ്ഞു സമയം നീട്ടിക്കൊണ്ടേ പോയി. അങ്ങനെ പിന്നെയും അരക്കൊല്ലം കഴിഞ്ഞു.

ഇതിലടയ്ക്കു നാട്ടുകാർ വെറുതെയിരുന്നുവോ?" അവർ ഓരോന്നു പറയാൻ തുടങ്ങി. ശാന്തശീലയായ രേണുകയുടെ സൽപ്പേരിനെ മലിനപ്പെടുത്തുവാൻ അവർ ശ്രമിച്ചു. അവരുടെ ഉഘ്രം വാസ്തവത്തിൽ ശരിയല്ല. ശരച്ചന്ദ്രന്റെ വിവാഹം നടന്നിട്ടില്ല.

ചിലർ പറഞ്ഞു:—രേണുകയോടു സംസാരിച്ച സമയം നഷ്ടപ്പെടുത്തുകമാത്രമാണു് ശരച്ചന്ദ്രൻ ചെയ്തതു്.

മറു ചിലർ:—അവൾ അവനെ പാട്ടിലാക്കി.

വേറെ ചിലർ:—അവനവന്റെ ഹൃദയം അറിയാത്ത പാവങ്ങളാണു് അവർ

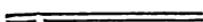
എന്നാൽ സപ്പത്തിന്റെ മുട്ടുപോലെ ഹൃദയത്തിൽ ഭ്രഷ്ടവിചാരം കടന്നുകൂടിയിരുന്ന ചിലർമാത്രം അവരെ പറ്ററി പല അപവാദങ്ങളും പറഞ്ഞു പരത്തിത്തുടങ്ങി.

രേണുകയുടെ പുത്രൻ ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. എന്നാൽ അവന്റെ മുഖം മനസ്സിലെ വിചാരം വിളിച്ചു പറഞ്ഞു. പുത്രി മാത്രം അമ്മയെ നിർബ്ബന്ധിയ്ക്കും; "ശരത്തപ്പൻ ഞങ്ങൾ എല്ലാവർക്കും ഹിതകരനാണു്. അദ്ദേഹത്തെ അമ്മ കല്യാണം ചെയ്യണം. അങ്ങനെ നമ്മുടെ കുടുംബത്തെ ദാരിദ്ര്യത്തിൽനിന്നു രക്ഷിക്കുവിൻ"

ശരച്ചന്ദ്രന്റെ മുഖം വാടി വിട്ടത്തു ചുട്ടിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. മനസ്സിലെ വിചാരംതന്നെ അതിനെല്ലാം കാരണം. അതു കണ്ടപ്പോൾ താൻ കുറിയഹൃദയയാണെന്നും, അങ്ങ

നെ കാണിക്കുന്നത് ശരച്ചന്ദ്രനും, തനിക്കും, കുട്ടികൾക്കും നാശകാരണമാണെന്നും രേണുകയ്ക്കു തോന്നാതിരുന്നില്ല.

എന്നാൽ രേണുകയുടെ മനസ്സിനെ അധികം ശല്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന മറെറൊരു സംഗതിയുണ്ട്. അതാണ് കാലം നീട്ടിക്കൊണ്ടുപോവാനും, ഗാഢമായി ആലോചിക്കാനും അവളെ പ്രേരിപ്പിച്ചത്. തന്റെ ഭർത്താവിന്റെ യാതൊരു വിവരവും ഇല്ലെങ്കിലും, അദ്ദേഹം ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടെന്നും, മടങ്ങിവരുമെന്നും അവൾക്കു തോന്നി. എന്നാൽ ആ വിചാരങ്ങൾക്കു പ്രതികൂലമായ അനുഭവങ്ങൾ നിത്യം ഉണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും, അവയെ മനസ്സിൽനിന്നു വലിച്ചെറിയുവാൻ ആ പാവത്തിനു സാധിച്ചില്ല.

അദ്ധ്യായം 11

ഒരു രാത്രി രേണുകയ്ക്കു് ഉറക്കം വന്നതേയില്ല. പ്രാണനാഥന്റെ വിവരങ്ങൾ അറിയാൻവേണ്ടി അവൾ ഈശ്വരനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു: “അനാഥരക്ഷകാ! അദ്ദേഹം ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടോ? എപ്പോഴെങ്കിലും മടങ്ങിവരുമോ? അപ്പോൾ അവളുടെ ഹൃദയത്തിൽ ഒരു വലിയ ഭയം കടന്നു കൂടി. അവൾക്കു ചുറ്റും ആവരണം ചെയ്തു കിടന്നിരുന്ന അന്ധകാരം അതിനെ വലുതാക്കി. കിടക്കയിൽനിന്നു ബലപ്പെട്ടെഴുന്നേറ്റു്, വിളക്കുകൊള്ളത്തിരാമായണമെടുത്തു് പകത്തുനോക്കി. ‘രാജീവനേത്രനെ ചിന്തിച്ചു ചിന്തിച്ചു, രാജാദശരഥൻ പുകു സുരാലയം,’ എന്ന വരികളാണ് രേണുക വായിച്ചത്.

പിന്നെ പുസ്തകമടച്ച് ഉറങ്ങുവാൻ കിടന്നു. അപ്പോഴേക്കും സമീപത്ത് സ്വർഗ്ഗത്തിൽ ഇരിക്കുന്നതായി സ്വപ്നം കണ്ടു. രാമായണത്തിലെ വരികളും, സ്വപ്നവും തമ്മിൽ താരതമ്യപ്പെടുത്തി ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു: “അദ്ദേഹം മരിച്ചിരിക്കണം. സ്വർഗ്ഗത്തിൽ സകലവിധസുഖങ്ങളും അനുഭവിച്ചു വാഴുന്നുണ്ടായിരിക്കണം.”

ആ വിചാരങ്ങളോടുകൂടി രേണുക കൺമിഴിക്കയ്യും ചെയ്തു. ശരച്ചന്ദ്രനെ വിവാഹം ചെയ്യാൻതന്നെ ഉറച്ചു. സമയം നീട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ക്ഷമ നശിപ്പിക്കുന്നതു നന്നല്ലെന്നു തീരുമാനിച്ചു. നേരം പുലർന്നപ്പോൾ അവൾ ശരച്ചന്ദ്രനെ ആളയച്ചു വരുത്തി പറഞ്ഞു: “നമ്മുടെ വിവാഹം നടക്കാതിരിക്കുവാൻ യാതൊരു കാരണവും ഞാൻ കാണുന്നില്ല.”

ശരച്ചന്ദ്രൻ:—രേണുകേ! അങ്ങനെ തീർച്ചപ്പെടുത്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, ആ മംഗളകർമ്മം വേഗത്തിൽ നടക്കട്ടെ. ഇത്രശപരണം, നമുക്കും സന്തോഷമായി.

രേണുക ശരച്ചന്ദ്രനെ വിവാഹം ചെയ്തു. എന്നാൽ അവളുടെ ഹൃദയത്തിൽ ആനന്ദത്തിന്റെ ഒരു ശകലം പോലും പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടില്ല. ഗൃഹാന്തർഭാഗത്തേക്കു നോക്കുമ്പോൾ, അവൾക്കു തന്റെ അരികെ ഒരു കാലടി കാണുന്ന പോലെ തോന്നി. അത് എവിടെനിന്നു വന്നതാണെന്ന് അവൾ അറിഞ്ഞില്ല. ചെവിയിൽ ഒരു ആഗ്നികാടവും പതിഞ്ഞു. അത് എന്താണെന്നും മനസ്സിലായില്ല. വീട്ടിൽ തനിയെ ഇരിക്കുവാൻ രേണുക ഇഷ്ടപ്പെട്ടില്ല. തുണ കൂടാതെ പുറത്തേക്കു പോവാനും ധൈര്യം വന്നില്ല. അക

ത്തേയ്ക്കു കടക്കുമ്പോൾ വലപ്പോഴും സാക്ഷയിൽ കൈ വെച്ചു കുറെ നേരം വേടിച്ച് നില്ക്കുകയും ചെയ്യും.

രേണുകയുടെ ഈ ഭാവഭേദത്തിനു കാരണമെന്താണ്. ശരച്ചന്ദ്രനു കാര്യം മനസ്സിലായി. അവളെപ്പോലെയുള്ള സ്ത്രീകൾക്കുണ്ടാകാറുള്ള ഭയാശങ്കകളാണ് അവ. രേണുക ഒരു മാതാവാണ്. സ്വാഭാവികമായ മാതൃസ്നേഹം അപ്പോൾത്തന്നെ അവളെ തട്ടിയുണർത്തി. അവളുടെ ഭയങ്ങളും, സംശയങ്ങളും നീങ്ങിത്തുടങ്ങി. ഇണവാനായ ശരച്ചന്ദ്രൻ രേണുകയുടെ വല്ലഭനായിത്തീരുകയും ചെയ്തു.

അദ്ധ്യായം 12

സമീദ്രൻ എവിടെയാണ്? യാത്രാമദ്ധ്യത്തിൽ അയാൾക്ക് എന്തു സംഭവിച്ചു? അയാൾ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടോ?

സമീദ്രൻ യാത്ര ചെയ്തിരുന്ന 'ഗുഡ് ഫോർച്യൂൺ' എന്ന കപ്പൽ ഇന്ത്യാസമുദ്രത്തിലെ ദ്വീപുകളെ കടന്ന് കിഴക്കൻ തുറമുഖത്തിൽ നങ്കൂരമിട്ടു. അവിടെ അയാൾ സ്വന്തമായി കച്ചവടം ചെയ്തു. തന്റെ ഷാപ്പിനും, കുട്ടികൾക്കും വേണ്ട പലതരം സാധനങ്ങളും കളിപ്പകുപ്പുകളും വാങ്ങി. കപ്പലിലെ ചരക്കുകളെല്ലാം വിറ്റഴിച്ചു. അധികം താമസിയാതെ മടക്കയാത്രയായി. എന്നാൽ വരുമ്പോളുണ്ടായ ഭാഗ്യം ഇത്തരവുണ്ടായില്ല. ആദ്യം പ്രകൃതി ശാന്തമായിരുന്നു. തന്നിമിത്തം കുറച്ചുദിവസത്തെ യാത്ര സുഖമായി തോന്നി. എന്നാൽ പിന്നീട് കാറ്റുകൾക്കു

ശക്തി ക്രമേണ കൂടിക്കൂടിവരികയും, ഒടുവിൽ അവ ഭയങ്കരമായ കൊടുങ്കാറ്റുകളായി പരിണമിക്കുകയും ചെയ്തു. ആ കൊടുങ്കാറ്റുകൾ കപ്പലിനെ ഭക്ഷിണസമുദ്രത്തിലേയ്ക്ക് അടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി. ഒരു ദിവസം കപ്പലിൽ “അയ്യോ! കപ്പൽ പൊളിഞ്ഞു; വെള്ളം കടന്നു; മുങ്ങുവാൻ പോകുന്നു.” എന്ന ആത്മനാദം മുഴങ്ങി. സമീപനം, വേറെ രണ്ടുപേരും ഒഴികെ മറ്റുള്ളവരെല്ലാം കപ്പലോടുകൂടി സമുദ്രത്തിൽ താണുപോകയും ചെയ്തു.

സമീപനം കൂട്ടുകാരും പാറിക്കിടന്നിരുന്ന ഒരു മരക്കഷണം പിടിച്ചു മുങ്ങിച്ചുവാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. അവരെ കാറ്റ് അടിച്ചുകൊണ്ടു പോയി. നേരം പുലർന്നതോടുകൂടി അവർക്ക് ഒരു ദീപിൽ ഇറങ്ങുവാൻ സാധിച്ചു. അതുവളരെ ഫലപ്രദിയുള്ളതായിരുന്നുവെങ്കിലും, ജനവാസമുള്ളതായിരുന്നില്ല. മനുഷ്യർ കഴിച്ചുകൂട്ടുവാൻ വേണ്ട പദാർത്ഥങ്ങളെല്ലാം അവിടെ കിട്ടും. മധുരഫലങ്ങൾ, കായ്കൾ, കിഴങ്ങുകൾ എന്നിവ സുലഭംതന്നെ. പല ജാതി മൃഗങ്ങളും അവിടെ ധാരാളം കാണാം. അവയ്ക്കു മനുഷ്യരെ ഭയമേയില്ല. അവയെ യാതൊരു പ്രയാസവും കൂടാതെ കൊന്നുതിന്നാം.

കടലിന്നഭിമുഖമായ ഒരു മലയിടുക്കിൽ അവർ ഒരു കുടിൽ കെട്ടി, ഇല മേഞ്ഞു താമസമുറപ്പിച്ചു. മനസ്സമാധാനമില്ലാതെ, വിധിയെ ശപിച്ചുകൊണ്ടായിരുന്നു അവർ അവിടെ പാർത്തുവന്നിരുന്നത്. അവരിൽ ഒരാൾ കൗമാരകാലം കഴിഞ്ഞു യൗവ്വനത്തിൽ പ്രവേശിച്ചിട്ടേയുള്ള കപ്പൽ പൊളിഞ്ഞപ്പോൾ അവന്റെ ദേഹത്തിൽ ചില പരു

കുകൾ പാറിയിരുന്നു. അതൊന്നും ഉണങ്ങാതെ അവൻ വളരെ കഷ്ടപ്പെടുകയാണ്. ഭീമിന് മൂന്നു കൊല്ലം ആ യുവാവ് വേദന അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടു കഴിച്ചുകൂട്ടി. മറ്റു രണ്ടു പേർക്കും ആ സാധു ഒരു ഭാരമായിത്തീർന്നു. അവനെ തനിയെ വിട്ടുപോവാൻ അവരുടെ മനസ്സു സമ്മതിക്കുമോ? എന്നാൽ ഈശ്വരൻ അവന്റെ പേരിൽ ദയ കാണിച്ചു. ഏതൊരുമനസ്സാണിത് ആ യുവാവ് മരിക്കുകയും ചെയ്തു.

സമീപനം, കൂട്ടുകാരനും രക്ഷാമാർഗ്ഗങ്ങളെപ്പറ്റി ആലോചനയായി. അപ്പോൾ ഒരു വലിയ മരത്തടി അവരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ പെട്ടു അതിനെക്കൊണ്ട് ഒരു തോണിയുണ്ടാക്കുവാൻ അവർ ശ്രമം തുടങ്ങി. ആ പണിയിൽ ഏറ്റെടുക്കുകൊണ്ടിരിക്കേ, കഠിനമായ വെയിലേറു കൂട്ടുകാരനും മരിച്ചു. സമീപൻ മാത്രം ശേഷിച്ചു. താൻ കുറച്ചുകാലം കൂടി ആ ഭീമിന് ഒരായു കഴിച്ചുകൂട്ടണമെന്നായിരിക്കാം ഈശ്വരകല്പനയെന്ന് ആ രണ്ടു മരണത്തിൽനിന്ന് സമീപനം മനസ്സിലാക്കുവാൻ സാധിച്ചു.

ആ ഭീമിന് സഹായകമായ കാഴ്ചകളാൽ രമണീയമായിരുന്നു. വൃക്ഷങ്ങൾ കുന്നുകളുടെ അഗ്രംവരെ തിങ്ങി നിൽക്കുന്നതു കാണാം. വളഞ്ഞു തിരിഞ്ഞു കിടക്കുന്ന താഴ്വരകൾ കണ്ടാൽ അവ സ്വർഗ്ഗത്തിലേയ്ക്കു വഴി കാണിക്കയാണോ എന്നു തോന്നിപ്പോകും. നിരുപദ്രവികളായ മൃഗങ്ങൾക്കു കൂടപോലെ കേരവൃക്ഷങ്ങൾ പട്ട പരത്തിപ്പിടിച്ചു നിൽക്കുന്നു. വിവിധവർണ്ണങ്ങളോടുകൂടിയ പക്ഷികൾ പറക്കുമ്പോൾ മിന്നൽപ്പിണരാനോ എന്ന ശങ്ക തോന്നും. അവയുടെ പല പല ശബ്ദത്താൽ ആ പ്രദേശം മുഖരിത

മായി. വള്ളികൾ വൻമരങ്ങളിൽ അരപ്പട്ടുപോലെ ചുറ്റിപ്പിടിച്ചിരിക്കുന്നു. പല നിറത്തോടുകൂടിയ ചക്രവാളം ഭ്രമണധരണത്തെ വലയം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. അരുവികൾ മൗനശബ്ദത്തോടുകൂടി സമുദ്രത്തിൽ ചെന്നു ചേരുന്നു. വന്യമൃഗങ്ങൾ ഇരകരകളിൽനിന്നും യഥേഷ്ടം വെള്ളം കുടിക്കുന്നു. സമീപൻ പ്രകൃതിയുടെ അത്തരം കാഴ്ചകൾ കണ്ടു് ദിവസം കഴിച്ചുകൂടുന്നു. എന്നാൽ അയാൾക്കു സന്തോഷമുണ്ടോ? അയാളുടെ ഹൃദയം എത്രയോ ഭ്രമം കിടക്കുന്ന തന്റെ നാട്ടിലല്ലേ? തന്റെ ഗൃഹം, ഭാര്യ, സന്താനങ്ങൾ ഇവരെപ്പറ്റിയല്ലേ സമീപന്റെ വിചാരം?

അദ്ധ്യായം 13.

സമീപൻ കാണാൻ എത്രയും കൊതിച്ച ഒരു സായനം ഒരു മനുഷ്യന്റെ മുഖമായിരുന്നു. കേൾപ്പാൻ ആഗ്രഹിച്ചതോ? മനുഷ്യന്റെ ശബ്ദവും. ഇതു രണ്ടിന്നും അവിടെ തരമില്ല. എന്നാൽ കടൽപ്പക്ഷികൾ പല പല ശബ്ദങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി ആകാശത്തിൽ പറക്കുന്നതും, തിരമാലകൾ കടലോരത്തുള്ള പാറകളിൽ അടിക്കുന്നതും, പുഷ്പിച്ചു നിൽക്കുന്ന കൊമ്പുകൾ കാരാത്തു ചാഞ്ചാടുന്നതും, അരുവികൾ ആറ്റൊഴത്തോടുകൂടി ആഴിയിൽ ചാടുന്നതും സമീപൻ നിത്യം കാണുന്നുണ്ടു്. അ.വ. വല്ല ആനന്ദവും കൊടുക്കുമോ? പകൽ മുഴുവൻ കുടലിൽ ഇരുന്നു കടലിലേയ്ക്കു നോക്കും. ആ കുടിലല്ലെ സമീപന്റെ കൊട്ടാരം? ആ വഴിയെ വല്ല കപ്പലും കടന്നുപോകുന്നുണ്ടോ എന്നു നോക്കാനായിരുന്നു ആ പാവം അവിടെ ക്ഷമയോടുകൂടി ഇരു

നാത്ത്. എന്നാൽ കാണുന്നതെന്ത്? പ്രഭാതത്തിലും സായാഹ്നത്തിലും സൂര്യരശ്മികൾ കടലിൽ കിഴക്കും, പടിഞ്ഞാറും പതിച്ചു മിന്നിത്തിളങ്ങുന്നതും, മദ്ധ്യാഹ്നത്തിൽ ഉഗ്രമായ വെയിൽ തലയ്ക്കു മീതെ പതിക്കുന്നതും, രാത്രിയിൽ നക്ഷത്രജാലങ്ങൾ നീലാകാശത്തിൽ ശോഭിക്കുന്നതുംതന്നെ. ഒരു കപ്പലും സമീനാൻറെ ദൃഷ്ടിക്കു ഗോചരമായില്ല

ചിലപ്പോൾ സമീനാൻറെ ദേഹത്തിൽ പല്ലി അരിച്ചു കയറും അനക്കമില്ലാതെയിരിക്കുന്ന അയാൾ ജീവനിലാത്ത വസ്തുവാണെന്ന് അതു വിചാരിച്ചു. അയാളുണ്ടോ അതറിയുന്നു? ചില സമയത്ത് സമീനാൻ അപൂർവ്വവസ്തുക്കളും, സ്ഥലങ്ങളും, സ്രീകളും, കുട്ടികളും അനങ്ങുന്നപോലെ തോന്നും. മനോമൗഢ്യത്തോടുകൂടി ആലോചനാനിമഗ്നനായിരിക്കുന്ന ഒരുത്തൻ ഇങ്ങനെയെല്ലാം തോന്നുന്നതു പതിവാണ്. ഒരിക്കൽ ചൂടും, വെളിച്ചവും കുറഞ്ഞ ഒരു സ്ഥലവും, അവിടെ ജനങ്ങൾ സഞ്ചരിക്കുന്നതും സമീനാൻറെ സ്മൃതിചക്രത്തിൽപെട്ടു. മറ്റൊരിക്കൽ തന്റെ മനശ്ചക്ഷുസ്സുകൾക്കു തന്റെ ശിശുക്കളും, രേണുകയും ഭവനവും, തോണിയും, തെരുവീഥിയും, മില്ലും ഗോചരങ്ങളായി. ക്ഷേത്രത്തിൽനിന്നു മണിനാദം കേൾക്കുന്നപോലെയും തോന്നി. അപ്പോൾ വല്ലാത്തൊരാനന്ദമുണ്ടായി. സമീനാൻ ചെട്ടെന്ന് എഴുന്നോറ. അപ്പോഴെയ്ക്കും ഭംഗിയേറിയ ഭവനത്തിൽ താൻ ഒറ്റയ്ക്കാണെന്ന സഹതി ഓർമ്മവന്നു. ജീവിതം അവസാനിപ്പിച്ചാൽ മതിയെന്നു തോന്നി. ആനൈരാശ്യവേളയിൽപ്പോലും സമീനാൻറെ പരിശുദ്ധമായ

ഏതൊരു സർവ്വവ്യാപിയും അനാഥരക്ഷകനുമായ ഭഗവാനെ തന്നെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടേയിരുന്നു.

ഏകാന്തമായ ആ ഭവിലിൽ സാധുവായ സമീദ്രൻ വളരെ വേനലും, വഷവും കഴിച്ചുകൂട്ടി. അയാളുടെ തലമുടി യെല്ലാം അകാലനര പ്രാപിച്ചു. വീണ്ടും ഭാര്യയുടേയും, കുട്ടികളുടേയും, വീടിന്റേയും നാടിന്റേയും ഓർമ്മ വന്നു. അവയെല്ലാം കാണാൻ കൊതിയായി. അതോടുകൂടി മരിക്കണമെന്ന മോഹം അസ്തമിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഏറെത്താമസിയാതെ സമീദ്രന്റെ ഏകാന്തവാസത്തിന് ഒരു അർത്ഥി വന്നു തുടർച്ചയായി അയാളെപ്പോലെ മറ്റൊരാൾ കപ്പലും കൊടുങ്കാറ്റിൽ പെട്ടു മാറ്റുഭ്രംശം വന്നു, സമീദ്രന്റെ ഭവിലിനു സമീപമെത്തിച്ചേർന്നു. അതിലെ ശുദ്ധജലമെല്ലാം തീർന്നുപോയതിനാൽ, ക്യാമ്പ്ന്റെ ആ ജന്തുപ്രകാരം കപ്പലിൽനിന്നു കരെ ആളുകൾ തോണികളിൽ കയറി, ആ ഭവിലിൽ ഇറങ്ങി, വെള്ളമന്വേഷിച്ചു ഓരോ ദിക്കിലേയ്ക്കു നടന്നു. അപ്പോൾ കരിവാളിച്ച മുഖത്തോടും നീണ്ടു നരച്ച താടിയോടും തലയോടും കൂടിയ ഒരാൾ അവരുടെ അടുക്കലേയ്ക്കു വരുന്നതു കണ്ടു. അയാളെ കണ്ടാൽ ഒരു മനുഷ്യനാണെന്ന് ആരും പറയില്ല. എന്തെല്ലാമോ അയാൾ പിറുപിറുത്തു. ഒരു ബുദ്ധിശൂന്യനെപ്പോലെ ചില ആംഗ്യങ്ങൾ കാണിച്ചു വളരെക്കാലമായി ആരോടും സംസാരിക്കുവാൻ ഇടവരാതിരുന്നതിനാൽ സമീദ്രനു സംസാരിക്കുന്ന രീതിതന്നെ മറന്നുപോയി. അയാൾ പറയുന്നതെന്താണെന്ന് അവർക്കു മനസ്സിലായില്ല. സമീദ്രനു ദേഷ്യം വന്നു. എന്നാൽ കഷ്ടം! വാഗ്രൂപത്തിൽ

പുറമെയ്ക്കു കാണിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അവർ വെള്ളമന്വേഷിച്ചു വന്നതാണെന്നു മനസ്സിലാക്കിയ അയാൾ അവർക്കു നിർമ്മലജലമുള്ള സ്ഥലം കാണിച്ചുകൊടുത്തു. അവരുമായി അധികനേരം ഇടപെട്ട്, അവരുടെ സംസാരം കേട്ടതോടുകൂടി സമീദ്രന്റെ നാവു തിരിഞ്ഞുതുടങ്ങി. അതോടുകൂടി തന്റെ അഭിലാഷം അവരെ ഗ്രഹിപ്പിക്കുവാനും സാധിച്ചു. പീപ്പകൾ നിറച്ചതിനുശേഷം അവർ സമീദ്രനേയുംകൂടി കപ്പലിലേയ്ക്കു മടങ്ങി. അവിടെവെച്ച് അയാൾ തന്റെ കഥ അല്ലാലുമായി അവരെ ധരിപ്പിച്ചു. അവർക്കു് ആദ്യം വിശ്വാസം വന്നില്ല. എങ്കിലും മുഴുവൻ കേട്ടതോടുകൂടി വിശ്വസിക്കുകയും, സമീദ്രന്റെപേരിൽ സഹതാപം തോന്നുകയും ചെയ്തു. അവർ അയാൾക്കു പുതിയ വസ്ത്രങ്ങളും ഒരു പാസ്സും കൊടുത്തു. കപ്പലിൽവെച്ച് മറുവരുടെ കൂടെ ജോലിചെയ്തു് ഏകാന്തവാസംകൊണ്ടുണ്ടായ ഭയം സമീദ്രൻ അല്ലാലും തീർക്കുകയുണ്ടായി.

കപ്പൽ കൽക്കത്തയ്ക്കു പോകുന്നതായിരുന്നു. അതിൽ സമീദ്രന്റെ നാട്ടുകാരായി ആരും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അതിനാൽ അവരിൽനിന്നു് തനിക്കു് എത്രയും ഇഷ്ടമുള്ള സഹൃദികൾ മനസ്സിലാക്കുവാൻ സാധിച്ചില്ല. കപ്പൽ ഓരോ ദിക്കിൽ ഒന്നും രണ്ടും ദിവസം തങ്ങുമ്പോൾ അയാൾക്കു് ഒന്നരണ്ടു യുഗങ്ങൾപോലെ തോന്നി. അതു കാഴ്ചയ്ക്കു ഭംഗിയുള്ളതായിരുന്നുവെങ്കിലും, അതൊന്നും സമീദ്രന്റെ ഭ്രഷ്ടിയിൽ പെട്ടില്ല. വീട്ടിലെ വിചാരംകൊണ്ടു് ആ സാധുവിന്റെ ഹൃദയം വെമ്പിത്തുടങ്ങി. ആകപ്പാടെ യാത്ര ആനന്ദരഹിതവും, ക്ഷീണപ്രദവും, ദൈർഘ്യമേറിയതുമായി

അയാൾക്കു തോന്നി. ഒടുവിൽ, ഒരു പ്രഭാതത്തിൽ മുടൽ മഞ്ഞിനിടയിൽക്കൂടി തന്റെ സ്വഭേശം കാണാൻ സമീപനം സാധിച്ചു. കപ്പലിലുണ്ടായിരുന്നവർ ഒരു സുഖ്യ അയാൾക്കു സമ്മാനിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു.

അദ്ധ്യായം 14

കരയ്ക്കിറങ്ങിയ സമീപനൻ ആരോടും ഒന്നും സംസാരിച്ചില്ല നേരെ വീട്ടിലേയ്ക്കാണ് ചെന്നത്. വീട്! എന്തു വീട്? അയാൾക്കു വീടുണ്ടായിരുന്നോ? സമീപനൻ തായിരുന്ന വീട് ഈപ്പാലം എവിടെ? അയാൾ വീടിനു നേരെ നടന്നു.

നേരം ഉച്ചതിരിഞ്ഞു കടലിൽനിന്നു് ഒരു തണുത്ത കാറ്റടിച്ചു. മുടൽമഞ്ഞു് അല്ലാലുമായി സർവ്വത്ര പരന്നു. തന്നിമിത്തം മുൻഭാഗത്തെ പാത കുറെ ദൂരം കാണാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. മരങ്ങളിലെ ഇലകളെല്ലാം കൊഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. മഞ്ഞുതുളളികൾ ഇററിറുവീഴുന്നു. മഞ്ഞിനെ തുടന്നു മഴയും വന്നു. സമീപനൻ മനസ്സിൽ അന്ധകാരം കൂടിക്കൂടിവന്നു. ഒടുവിൽ ഒരുവിധം അയാൾ ഗ്രാമത്തിൽ എത്തിച്ചേർന്നു.

തെരുവിൽക്കൂടി നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ സമീപനൻ ഭാവിദൃഢമതിന്റെ നിഴലാണ് കണ്ടത്. ഭരണകപാത്തിരുന്ന ഗൃഹത്തിന്റെ മുൻഭാഗത്തു് ഒരു അത്താണിയുണ്ടായിരുന്നു. അതിനെ ലക്ഷ്യമാക്കി അയാൾ അവിടെയ്ക്കു നടന്നു. ആ വീട്ടിൽത്തന്നെയായിരുന്നു കുട്ടികൾ ജനി

ച്ചതും താൻ ആനന്ദപ്രദമായി ഏഴുകൊല്ലം കഴിച്ചുകൂട്ടിയതും. അതെല്ലാം കഴിഞ്ഞിട്ടു കൊല്ലങ്ങൾ വളരെയായി. അവിടെ വെളിച്ചമോ, മനുഷ്യരുടെ ശബ്ദമോ ഒന്നുംതന്നെയില്ല. ഒരു പഴയ സാമാനത്തിൽ മാത്രം നിലത്തു കിടക്കുന്നതു കണ്ടു. അതിനാൽ തെരുവിന്റെ അറ്റത്തേയ്ക്കു കുറെ ദൂരംകൂടി നടന്നു. അപ്പോൾ സമീപ്രൻ അവർ മരിച്ചുപോയോ, അല്ല അവർ തനിയ്ക്കു മരിച്ചതുപോലെയാണോ എന്നെല്ലാം സംശയങ്ങൾ തോന്നാതിരുന്നില്ല.

ഇടുങ്ങിയ മരൊരു വഴിയിൽക്കൂടി സമീപ്രൻ ചെന്നു. അവിടെ തനിക്കു ഓർമ്മയുള്ള ഒരു മദ്യവില്പനപ്പാപ്പുണ്ടായിരുന്നു. ആ പാപ്പു നടത്തിയ ആൾ മരിച്ചുപോയി. എന്നാലും അയാളുടെ ഭാര്യ കാളി അതു നടത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ട്. ഒരിക്കൽ കപ്പൽക്കാരെക്കൊണ്ടു നിറഞ്ഞിരുന്ന ആ പാപ്പിൽ ഇപ്പോൾ വില്പന വളരെ കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ആ പാപ്പിലേയ്ക്കു സമീപ്രൻ ചെന്നു.

അധികം സംസാരിക്കുവാൻ ഇഷ്ടമുള്ളവനല്ല സമീപ്രൻ. എന്നാൽ കാളിയോ? വലിയ കൂട്ടുകാരി. എപ്പോഴും സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു വാൽകൃലക്ഷണമാണ്. വൃദ്ധകൾക്കൊന്നിടയിൽ ആ സ്വഭാവം കൂടുതലുമാകുന്നു. സമീപ്രനെ വെറുതെയിരിക്കാൻ കാളി സമ്മതിച്ചില്ല. അവന്റെ വീടിനേയും, വീട്ടുകാരേയും പററി പല പഴങ്കഥകളും പറഞ്ഞു ശല്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. എന്നാൽ താൻ സംസാരിക്കുന്നത് സമീപ്രനോടാണെന്ന് ആ കിഴവി അറിഞ്ഞില്ല. അവന്റെ ആകൃതി ആകപ്പാടെ മാറിയിരിക്കുന്നു. ഇപ്പോൾ സമീപ്രൻ ബലവാനായ ഒരു നാവി

കനല്ല. മുഖമെല്ലാം കറുത്തിരുണ്ട് വാൽകൃംബാധിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിൽ നിർഭാഗ്യലക്ഷണങ്ങൾ നിഴലിച്ചു കണ്ടു. സമീദ്രന്റെ ശിശുവിന്റെ മരണം, രേണുകയുടെ വലിച്ചുവന്ന ദാരിദ്ര്യം, അവളുടെ 'കുട്ടികളെ ശരച്ചുദ്രൻ സ്ത്രീലേയ്യയച്ചത്', അവരെ അയാൾ സംരക്ഷിച്ച വിധം, അയാളുടെ വിവാഹാലോചന, രേണുക ക്രമേണ അതിനു വഴിപ്പെടൽ, അവളുടെ വിവാഹം, അവളിൽ ശരച്ചുദ്രന്റെ ഒരു പുത്രൻ ജനിക്കൽ—ഇവക സംഗതികൾ കാളിസവിസ്തരം പറഞ്ഞു. സമീദ്രൻ അതെല്ലാം ശ്രദ്ധയോടെ കേൾക്കുകയല്ലാതെ യാതൊരു മുഖഭാവവും കാണിക്കുകയായില്ല. അതിൽ ശ്രദ്ധയില്ലാത്തവനെപ്പോലെ നടിച്ചു. കാളിയുടെ അവസാനത്തെ വാക്ക്, "സമീദ്രൻ, പാവം, വലിച്ചെറിഞ്ഞു; മരിച്ചുപോയി," എന്നായിരുന്നു. അതു കേട്ടപ്പോൾ അയാൾ സങ്കടത്തോടെ തന്റെ നരച്ച തല ഇളക്കി ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു: "വലിച്ചെറിഞ്ഞു; മരിച്ചുപോയി" വീണ്ടും, "മരിച്ചു," എന്നും പറഞ്ഞു.

അദ്ധ്യായം 15.

സമീദ്രനു രേണുകയുടെ മുഖം കാണാനുള്ള മോഹം അധികമായി. "എനിക്കു അവളുടെ സുന്ദരമായ മുഖം ഒരിക്കൽ മാത്രം കണ്ടു്, അവൾ സുഖമായിരിക്കുന്നുണ്ടെന്നു മനസ്സിലാക്കണം." ആ വിചാരം അയാളുടെ മനസ്സിനെ അലട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഒരു വൈകുന്നേരം സമീദ്രൻ കുന്നിന്റെ മുകളിൽനിന്നു രാഴ്ത്തെയ്യുണ്ടാക്കി. അപ്പോഴുണ്ടായ

അസംഖ്യം മനോവിചാരങ്ങൾ അയാളെ ഏവാകലനാക്കി. ക്രമേണ ശരച്ചന്ദ്രന്റെ ആനന്ദപ്രദമായ ഗൃഹാന്തർഭാഗത്തലെ ഭീഷ്മിയേറിയ വെളിച്ചം സമീപ്രനെ അവിടേക്കാകർഷിച്ചു. അഗ്നി കണ്ട ശലഭങ്ങളുടെ അനുഭവംതന്നെ ആ സാധുവിനും.

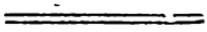
ശരച്ചന്ദ്രന്റെ ഗൃഹം തെരുവീമിയുടെ മുഖിലായിരുന്നു. നവീനസമ്പ്രദായത്തിൽ പണിചെയ്ത ഒരു ബങ്കളാവായിരുന്നു അത്. വയലിലേയ്ക്കു പോവാൻ പിൻഭാഗത്തു് ഒരു പടിയുണ്ടു്. വയലിനു തൊട്ടു് ഒന്നാംതരം തോട്ടവുമുണ്ടായിരുന്നു. അതിൽ മനോഹരമായ പലതരം പൂക്കളും, സസ്യങ്ങളും വളന്നു നിൽക്കുന്നതു കാണാം. മദ്ധ്യത്തിൽ വളരെ പഴക്കംചെന്ന ഒരു കാനാടിമരവും ഉണ്ടായിരുന്നു. സമീപ്രൻ ആ വഴിക്ക് അകത്തേക്കു കടന്നു.

അകത്തെ ഹാളിൽ വീട്ടിമരംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ഒരു കണ്ണാടിഅലമാറയിൽ വെള്ളിപ്പോപ്പകളും പാത്രങ്ങളും തിളങ്ങുന്നു. അടുക്കളയിൽ ഒരു സംഘം സന്തോഷത്തോടു കൂടി ഇരിക്കുന്നു. വലത്തുഭാഗത്തു് ശരച്ചന്ദ്രനെ—രേണുകയുടെ പഴയ കാലത്തെ നിരാശനായ കാമുകനെ—കണ്ടു. മടിയിൽ അയാളുടെ ശിശു ഇരിക്കുന്നു. പിന്നിൽ ഒരു പെൺകുട്ടി നില്ക്കുന്നു. അവൾക്കു രേണുകയുടെ സാദൃശ്യമുണ്ടു്. പക്ഷെ, രേണുകയോളം പ്രായവും, ദേഹപുഷ്ടിയും ഇല്ലെന്നേയുള്ളു. ഭംഗിയേറിയ തലമുടിയും, ഉയന്നു ശരീരവും ആ പെൺകിടാവിന്റെ മറു ഗുണങ്ങളാണ്. അവൾ കയറിൽ കെട്ടിയ ഒരു കളിപ്പാട്ടംകൊണ്ടു ശിശുവിനെ ആകർഷിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. അതിനെ പിടിക്കുവാൻ കുട്ടി കൊച്ചു

കൈകൾ നീട്ടുന്നു. ആ ഉദ്യമത്തിൽ പലപ്പോഴും അത് പരാജയമടയുന്നു. അതു കണ്ടു് എല്ലാവരും സന്തോഷിച്ചു ചിരിക്കുന്നു. അതിന്റെ മാതാവു് അതിനെ നോക്കി ഇടത്തുഭാഗത്തു നിൽക്കുന്നു. അവളുടെ അരികെ ഓജസ്സോടു കൂടിയ ഒരു ആൺകുട്ടിയും ഉണ്ടു്. അവൻ ഇഷ്ടമുള്ള കാര്യം അമ്മ പറയുന്നപോലെ കാണപ്പെടുന്നു. അവൻ ഇടയ്ക്കിടെ മന്ദഹസിക്കുന്നുണ്ടു്.

സമീദ്രൻ തന്റെ ഭാര്യയെ നോക്കി. ഇനി മേലാൽ അവൾ അവന്റെ ഭാര്യയല്ല. അവളുടെ കുട്ടിയെ കണ്ടു. അതു് അവന്റെ കുട്ടിയല്ല. അതു് അതിന്റെ പിതാവിന്റെ മടിയിൽ ഇരിക്കുന്നു. അവിടെ സമാധാനവും, സംതുപ്പിയും കളിയാടുന്നു. പ്രേമപരീക്ഷയിൽ തന്നെ തോല്പിച്ച ആൾ തന്റെ സ്ഥാനത്തിരുന്നു കല്പിക്കുന്നതും, തന്റേതായിരുന്ന കുട്ടികളുടെ സ്നേഹം ആസ്വദിക്കുന്നതും നേരിട്ടു കണ്ടതോടുകൂടി സമീദ്രന്റെ ഹൃദയം പിളർന്നുപോയി. അടുത്തുണ്ടായിരുന്ന ഒരു മരക്കൊമ്പിൽ പിടിക്കാതിരുന്നു വെങ്കിൽ, തല ചുറ്റി നിലത്തു വീഴുമായിരുന്നു. താൻ വാവിട്ടലഭമോ എന്ന ഭയമായി. താൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടെന്നറിഞ്ഞാൽ, അകത്തുള്ള സംഘത്തിന്റെ സന്തോഷത്തിനു്, കെട്ടിടം ഇടിഞ്ഞു വീണാലെന്നപോലെ, ഭ്രംശം നേരിടുന്നതാണ്.

സമീദ്രൻ ഒരു കള്ളനെപ്പോലെ നിശ്ശബ്ദമായി തിരിഞ്ഞു. തോട്ടത്തിന്റെ മതിലും പിടിച്ചാണ് അയാൾ പടിക്കൽ എത്തിയതു്. തല ചുറ്റി വീഴുമോ എന്ന ഭയം അയാൾക്കുണ്ടായിരുന്നു. എങ്കിലും പടി തുറന്നു് ഒരുവിധം മൈതാനത്തിൽ എത്തിച്ചേർന്നു.

അല്പായം 16

സമീദ്രൻ മൈതാനത്തിൽ കറേനേരം നിന്ന് ഈശ്വരനെ പ്രാർത്ഥിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. എന്നാൽ കാൽ വിറച്ചു നിലത്തുവീണു. എന്നിട്ടും കൈ അമർത്തി നിലത്തു കത്തി തല പൊക്കി ഹൃദയംഗമമായി പ്രാർത്ഥിച്ചു: “ഈശ്വരാ! സഹിക്കാൻ വയ്യല്ലോ! എന്തിനാണ് ഞാൻ വീടു വീടു ഭൂമി പോയത്? സർവ്വശക്തനായ ഭഗവാനെ! ഏകാന്തമായ ദ്വീപിൽ അനേകം കൊല്ലം എന്നെ കാത്തു രക്ഷിച്ച ഈശ്വരാ! ഇപ്പോഴത്തെ ഈ ഏകാന്തതയിലും കരകൂടി എന്നെ സഹായിച്ചാലും. ഞാൻ ഇപ്പോഴും ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടെന്നു പറയാതിരിക്കുവാനും, അറിയിക്കാതിരിക്കുവാനും ഉള്ള ശക്തി എനിക്കു തരേണമേ! അവളുടെ സമാധാനത്തിനു ഭംഗം നേരിടുവാൻ ഞാൻ കാരണമാകരുതേ. അയ്യോ! എന്റെ മകൾ; ഞാൻ അവളോടു സംസാരിക്കണ്ടയോ? എന്നാൽ അവർക്ക് എന്നെ അറിയില്ല. അവരോടു സംസാരിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ഞാൻ എന്നെത്തന്നെ വഞ്ചിക്കുകയാണ്. അല്ല, ഒരിക്കലും അല്ല. പെൺകുട്ടി! അവൾ അമ്മതന്നെ. മകൻ! അയ്യോ! എന്റെ മകൻ!”

സമീദ്രൻ ആലോചിക്കാനും, സംസാരിക്കാനും ശക്തിയില്ല. പ്രകൃതിയും അവനെ കറേനേരത്തേക്കു കൈവെടിഞ്ഞു. അവൻ മോഹാലസ്യപ്പെട്ടു താഴെ വീണു. അരമണിക്കൂർ കഴിഞ്ഞു എഴുന്നേറ്റു പതുക്കെപ്പതുക്കെ വീട്ടിലേക്കു നടന്നു. അപ്പോൾ, “അവളോടു പറയരുത്; അവളെ ഒരിക്കലും അറിയിക്കരുത്,” എന്ന തന്റെ ദൃഢനിശ്ചയം ഉരുവിട്ടുകൊണ്ടുതന്നെയിരുന്നു.

ഇപ്പോൾ സമീനൻ ഒട്ടും അസുഖമില്ല. ഉത്തമമായ നിശ്ചയം അവൻ ധൈര്യം കൊടുത്തു. ഇഴശ്വരനിൽ ദ്രവ്യവിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്ന അവനിൽനിന്ന് പ്രാർത്ഥന, ഒരു ഉറവിൽനിന്നെന്നപോലെ, ഉദ്ഗമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവൻ ഉന്മേഷം തോന്നി.

ഒരു ദിവസം സമീനൻ കാളിയോടു ചോദിച്ചു: “നിങ്ങൾ പറഞ്ഞ മില്ലമന്ഥന്റെ ഭാര്യക്ക് അവളുടെ ആദ്യത്തെ ഭർത്താവ് ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടെന്ന ഭാവമില്ലേ?”

കാളി:—അയ്യോ, സാധു! അവൾക്കു നല്ല ഭയമുണ്ട്. അവൻ മരിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു നിനക്ക് അവളോടു പറയാൻ സാധിച്ചാൽ, എന്താ, അവൾക്കു സന്തോഷമായിരിക്കും.

സമീനൻ തന്നത്താൻ പറഞ്ഞു: “ഞാൻ മരിച്ചതിനുശേഷം അവൾ അറിഞ്ഞതാട്ടെ ഞാൻ എന്റെ മരണസമയം കാത്തുകൊണ്ടിരിക്കാം.”

സമീനൻ തന്റെ അമോഹ്യത്തിക്കു വേണ്ട ശ്രമം തുടങ്ങി. ദിക്കു യാചിച്ച കാലം കഴിക്കുന്നത് അയാൾ നിന്ദ്രമായി കരുതിവന്നു. അയാൾക്ക് എല്ലാ ജോലിയും അറിയാം. അതിനാൽ ആഹാരസമ്പാദനത്തിനു വലിയ പ്രയാസം തോന്നിയില്ല. എന്നാലും, ഭാവിജീവിതത്തിൽ യാതൊരു ശുഭപ്രതീക്ഷയും കൂടാതെ ജീവിക്കേണ്ടിവന്നു തോൽപ്പോൾ ജോലിയിൽ ഉന്മേഷം കുറഞ്ഞുതുടങ്ങി. ഒരു കൊല്ലം കഴിയുന്നതിനുമുമ്പ് അയാൾ ഒരു രോഗിയായിത്തീർന്നു. ദിവസേന ക്ഷീണം കൂടിക്കൂടിവന്നു. പണി ചെയ്യാൻ സാധിക്കാത്ത മട്ടായി. പിന്നെ വീടു വിട്ടു പുറത്തു പോവാൻ പാടില്ലെന്നുവന്നു. അവസാനം തീരെ കിടപ്പി

ലും ആയി എന്നാൽ സമീദ്രൻ തന്റെ സുഖക്കേട് ആനന്ദത്തോടും, സമാധാനത്തോടും സഹിച്ചു. തന്റെ മരണം അടുത്തുവെന്നും, അതോടുകൂടി തന്റെ സകലദുഃഖങ്ങളും അവസാനിക്കുമെന്നും അയാൾ മനസ്സിലാക്കി.

മരണത്തിന്റെ ആഗമനം സമീദ്രന് ആനന്ദപ്രദമായ ആശയം പ്രദാനം ചെയ്തു. അയാൾ ആലോചിച്ചു: “എന്റെ മരണശേഷം ഞാൻ അർജ്ജുനെ എത്ര നന്നായി സ്നേഹിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന് അവൾ മനസ്സിലാക്കും.” പിന്നീട് കാളിയെ ഉറക്കെ വിളിച്ചു പറഞ്ഞു: “നോക്കൂ! എനിക്കു നിങ്ങളോട് ഒരു സ്വകാര്യം പറയുവാനുണ്ട്. അതിനു മുമ്പ്, നിങ്ങൾ രാമായണം തൊട്ട് എന്റെ മരണത്തിനു മുമ്പ് അതു പരസ്യമാക്കുകയില്ലെന്നു സത്യം ചെയ്യണം.” കാളി:—മരണമോ! അതൊന്നും എനിക്കു കേൾക്കണ്ട.

നിങ്ങളുടെ സുഖക്കേട് മാറിത്തരാം. ഞാൻ ഇതാ ഉറപ്പു തരുന്നു.

സമീദ്രൻ:—സത്യം ചെയ്യൂ. രാമായണം തൊട്ടു സത്യം ചെയ്യൂ.

കാളിക്കു സമീദ്രനെ കുറെ പേടിയാണ്. അവൾ സത്യം ചെയ്തു.

സമീദ്രൻ:—ഈ പട്ടണത്തിലെ സമീദ്രനെ നിങ്ങൾ അറിയുമോ?

കാളി:—അവനെ അറിയില്ലേ? പണ്ടു മുതൽക്കേ എനിക്കറിയാം. അവൻ തെരുവിൽക്കൂടി തല ചൊക്കി നടന്നതും മറ്റും എനിക്കു ഓർമ്മയുണ്ട്. ഒരു മനുഷ്യനെയും കൂട്ടാക്കില്ല സമീദ്രൻ.

ദുഃഖഭരതാടുകൂടി സമീദ്രൻ പറഞ്ഞു: “എന്റെ തല താണിരിക്കുന്നു. ആരും അവനെ ശ്രദ്ധിക്കുന്നില്ല. മൂന്നു ദിവസം കൂടിയില്ല എനിക്ക് മരിക്കാൻ. ആ സമീദ്രൻ ഞാനാണ്.”

കാളിക്ക് ഒട്ടും വിശ്വാസം വന്നില്ല. അവൾ പറഞ്ഞു: “നി, നീയാണോ സമീദ്രൻ! അല്ല, അവൻ” നിന്നെക്കാൾ ഉയരം കൂടും.”

സമീദ്രൻ:—ഇതുകേൾക്കൂ എന്ന് ഈ രൂപത്തിലാക്കിത്തീർത്തു. എന്റെ ദുഃഖവും, ഏകാന്തവാസവും എന്റെ ആരോഗ്യം നശിപ്പിച്ചു. എന്തായാലും ശരച്ചുരനെ വിവാഹം ചെയ്തു അവളെ വിവാഹം ചെയ്തിരുന്ന സമീദ്രൻ ഞാനാണെന്നു മനസ്സിലാക്കണം. എന്നാൽ ആ പേർ രണ്ടു പ്രാവശ്യം മാറി. ഇരിക്കൂ. ഞാൻ പറയുന്നതെല്ലാം കേൾക്കൂ.

അനന്തരം സമീദ്രൻ കാളിയോടു് തന്റെ യാത്ര, കപ്പൽനാശം, ഏകാന്തവാസം, മടക്കയാത്ര, ശരച്ചുരന്റെ വീട്ടിലെ ഹൃദയഭേദകമായ കാഴ്ച, തന്റെ ഉഗ്രശപഥം, എന്ദ്രിയാവെപ്പറി വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു. കാളി കരഞ്ഞു. ഓടിച്ചെന്ന് എല്ലാവരോടും സമീദ്രന്റെ ആഗമനവൃത്താന്തം അറിയിക്കുവാൻ അവളുടെ മനസ്സു പൊരിഞ്ഞുതുടങ്ങി. എന്നാൽ അവൾക്കു സത്യം പാലിക്കണ്ടേ? അതിനാൽ മനസ്സിൽത്തന്നെ അതിനെ ഒതുക്കി വെച്ചു പറഞ്ഞു: “സമീദ്രാ! നീ മരിക്കുന്നതിനു മുമ്പു നിന്റെ മക്കളെ കാണണം ഞാൻ അവരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാം”

കൊന്നേരം സമീപം ആലോചിച്ചു. മനോവിചാരങ്ങളെ ജയിക്കുവാൻ അത്ര എളുപ്പമല്ലല്ലോ. അവൻ പറഞ്ഞു: “ഈ അവസാനത്തൽ എന്നെ ഉപദ്രവിക്കേണ്ട. കാളീ! എന്റെ വാക്കിനെ നല്ലവണ്ണം വിലവെക്കണം. ഞാൻ പറഞ്ഞതു മനസ്സിലാക്കൂ. ഇപ്പോൾ സംസാരിക്കുവാൻ എനിക്കു ശേഷിയുണ്ട്. ഞാൻ അവളെ അനുഗ്രഹിച്ചും അവൾക്കുവേണ്ടി പ്രാർത്ഥിച്ചും, അവളെ മുമ്പു സ്നേഹിച്ചിരുന്നപോലെതന്നെ ഇപ്പോഴും സ്നേഹിച്ചുകൊണ്ടേ മരിച്ചുവെന്നും അവളെ കാണുമ്പോൾ പറയണം. നിങ്ങളുടെ ഭാരിച്ച കടമയാണ് അത്. ആ ഭാരം നിങ്ങളെ ഏല്പിക്കുന്നു. അമ്മയുടെ തത്സംബന്ധമായ എന്റെ മകളോടു് എന്റെ അത്യശ്വാസം അവളെ അനുഗ്രഹിക്കുവാനും, അവൾക്കുവേണ്ടി പ്രാർത്ഥിക്കുവാനും ചിലവുചെയ്യുവാനും പറയണം. എന്റെ പുത്രനെ അനുഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടാണ് ഞാൻ മരിച്ചതെന്നും അവനെ അറിയിക്കണം. ശരച്ചന്ദ്രനോടും ഞാൻ അയാളെ സ്നേഹിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു പറയൂ. അയാൾ ഞങ്ങൾക്കു നന്മയല്ലാതെ മറെറാണു ചെയ്തിട്ടില്ല. എന്റെ മരണശേഷം ശവം കാണാൻ മക്കൾ വരണമെന്നു പറകയാണെങ്കിൽ അവർ വന്നോട്ടെ. ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ എന്നെ അവർക്കറിയില്ല. അവരുടെ പിതാവാണ് ഞാൻ. എന്നാൽ അവർ വരരുത്. എന്റെ ചത്ത മുമ്പെ അവർക്കു ഭാവിജീവിതത്തിൽ സന്തോഷമുണ്ടാക്കിത്തീർക്കും. എന്റെ രക്തത്തിൽ ഉണ്ടായ ഒരുത്തൻ മരലോകത്തിൽ എന്നെ ആലിംഗനം ചെയ്യാനായിട്ടുണ്ട്. ഈ തലരോമം അവൻറതാണ്. ഞാൻ എന്റെ ശിശുവി

നേയും മക്കളേയും, അവളേയും വിട്ടുപിരിയുമ്പോൾ അവൻ തലയിൽനിന്ന് അവൾ കരിച്ചെടുത്തുതന്നതാണിത്. ഞാൻ അതിനെ ഇത്രയും കാലം കളയാതെ സൂക്ഷിച്ചു. എന്നോടുകൂടി എന്റെ ശവക്കുഴിക്ക് അതിനേയും കൊണ്ടു പോവാൻ ഉദ്ദേശിച്ചു. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ എന്റെ മനസ്സു മാറി. എന്റെ ശിശുവിനെ എനിക്കു സ്വർഗ്ഗത്തിൽ കാണാം. അതിനാൽ ഞാൻ മരിച്ചതിൽപ്പിന്നെ ഇതിനെ അവൾക്കു കൊടുക്കണം. അപ്പോൾ അവൾക്കു സമാധാനമുണ്ടാകും. ഞാൻ അവനാണെന്നു മനസ്സിലാക്കുവാൻ അത് ഓടയാളമായിത്തീരുകയും ചെയ്യും.”

സമീദ്രന്റെ ആഗ്രഹപ്രകാരം എല്ലാം ചെയ്യാമെന്നു കാളി ഏറ്റു വീണ്ടും സമീദ്രൻ കാളിയുടെ മുഖത്തേയ്ക്കു ക്ഷീണിച്ചു നേത്രങ്ങളെ തിരിച്ച് തന്റെ മോചനം മുഴുവൻ ആവർത്തിച്ചു. ഒരിക്കൽക്കൂടി കാളി സത്യം ചെയ്തു.

ദിവസമൂന്നു കഴിഞ്ഞു. നാലാം ദിവസം രാത്രി ഭയങ്കരമായ ഒരു കൊടുങ്കാറ്റുവന്നു. കടൽ വല്ലാതെ ക്ഷോഭിച്ചു. ആ ഭയങ്കരശബ്ദം സമീദ്രനെ ഉണർത്തി. അയാൾ എഴുന്നേറ്റുനിൽക്കുമ്പോൾ, കൈകൾ നീട്ടി ഉറക്കെപ്പറഞ്ഞു: “ഒരു യാത്ര! ഒരു യാത്ര! ഞാൻ രക്ഷപ്പെട്ടു.”

സമീദ്രന്റെ വിളർച്ച അയാൾക്കിടയിൽനിന്ന് ഈ അന്ത്യപദങ്ങൾ പുറപ്പെട്ടു കഴിഞ്ഞില്ല; അപ്പോഴേയ്ക്കും അയാൾ കിടക്കയിൽ മറിഞ്ഞുവീണു. പിന്നീട് ഒന്നും സംസാരിച്ചില്ല.

